

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (ก.ย. - ธ.ค. 2564)
Vol. 1 No. 3 (Sept - Dec 2021)

JMKR

Journal of MCU Kanchana Review

วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์

ISSN 2773-952X
(Online)

วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์

Journal of MCU Kanchana Review

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2564)

ISSN: 2773-952X (Online)

Vol. 1 No. 3 (September - December 2021)

วัตถุประสงค์ (Aims and Scope)

วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่
วิทยาลัยกาญจนบุรี ศรีโพธิ์บุปผา เปิดสอนและสัมพันธ์กัน ได้แก่

(1) พระพุทธศาสนาและปรัชญา

(2) วิปัสสนาภาวนา

(3) รัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์ รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์

2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการบูรณาการสห
วิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย
หรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม

3) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี
ศรีโพธิ์บุปผา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการการเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของ
คณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind อย่างน้อย 2
ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอก
มหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ใน
วารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด
รวมทั้งรูปแบบการอ้างอิงตามที่วารสารกำหนดไว้

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ ถือเป็นความรับผิดชอบของ
ผู้เขียนบทความและไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์

เจ้าของ (Owner)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีโพธิ์บุปผา

บ้านห้วยสะพาน 368 หมู่ที่ 12 ตำบลหนองโรง อำเภอนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 71140

โทรศัพท์ 034 51 0460 อีเมล: mcukanjournal@gmail.com

เว็บไซต์ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Kanchana-editor/index>

ที่ปรึกษา (Advisors)

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.	อุปนายกสภามหาวิทยาลัย, ราชบัณฑิต
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดี ฝ่ายบริหาร
พระเทพเวที, รศ.ดร.	รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการนิสิต
พระเทพวัชรจารย์, รศ.ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระเทพปริยัติโสภณ	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
พระมหาสมบุญ วุฑฒิโร, รศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ศ.ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
พระมหาสุรศักดิ์ ปจฺจนตเสโน, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันภาษา
พระครูวิลาศกาญจนธรรม, ดร.	รักษาการรองผู้อำนวยการ ฝ่ายบริหาร วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
พระมหาชุตีภค อภินนโท	ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย
รศ. ดร.สุรพล สุธะพรหม	รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการทั่วไป
รศ. ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง	ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ
รศ. ดร.ประพันธ์ ศุภษร	ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ผศ. ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโฉม	ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต

บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
----------------------------	--

หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

อ. ดร.สุรัชย์ พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
---------------------	--

ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ (Assistant Chief Editors)

พระวีระพจน์ ชาครธมโม (ผลจันทร์)	นักวิชาการอิสระ
พระสมุห์สีปภาส มหาสิปป (อนันต์ยศหงษ์ษา)	นักวิชาการอิสระ
พระมหาอินทรปภรณ์ ฐิตสุโก	นักวิชาการอิสระ
อ. ดร.แม่ชีกุลภรณ์ แก้ววิลัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์

กองบรรณาธิการ (Editorial Board Members)

พระวิสุทธิพงษ์เมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
พระเมธีปริยัติวิบูลย์, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
พระครูสิริกาญจนารักษ์, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
พระครูศรีธรรมวารารักษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
พระปลัดระพีณ พุทธิสาร, ผศ.ดร.	คณะสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ. ดร.ประเวศ อินทองปาน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รศ. ดร.ประยงค์ จันทน์แดง	คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
รศ. ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ. ดร.ประทีป พิชทองกลาง	คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์
	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ. ดร.สยาม ราชวัตร	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ. ดร.วินิจ ฝาเจริญ	วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผศ. ดร.พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
อ. ดร.สวัสดี อโณทัย	วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
อ. ดร.ลำพอง กลมกุล	ศูนย์อาเซียนศึกษา
	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Assoc. Prof. Kuldeep Kaur, Ph.D.	Department of Education, Panjab University, India
Ms. Lim Hui Ling, Ph.D.	Religious Scholar, Singapore
Ms. Fung Yim Shan	Independent Scholar, Hong Kong
Mr. Rex Weylin Tyrone	Independent Scholar, USA

ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

พระศักดา ชนาสโภ (สมณวัทนา)	นักวิชาการอิสระ
อ.ชาญศักดิ์ ศรีสันต์	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
อ.มยุรี ศรีสันต์	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
นางสาววรารักษ์ ภาควมิ	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
นางสาวชนกนาฏ ไทรสังข์โกมล	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์

ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

นายณัฏพล ชินกุลกิจนิวัฒน์	ทนายความ
ดร.กนิษฐ์ วงศ์บุญมาก	ทนายความ

ฝ่ายออกแบบปกและจัดรูปเล่ม (Content Designed)

นางสาวสาริณี ไทรสังข์สิริพงศ์	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
นางสาวกาญจนาภรณ์ นิ่มน้อย	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
นางสาวกฤษณันพัฑ์กร วรณการกิจ	นักออกแบบ
นางสาวพัชรนันท์ สิงห์สกุลวงศ์	นักออกแบบ
นายพรชัย ประเสริฐคำพร	นักออกแบบ

**ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ
ประจำปี ที่ 1 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม 2564)**

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รศ. ดร.ปรุฑม์ บุญศรีตัน	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ. ดร.อลงกรณ์ คุตระกุล	คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ. ดร.ประทีป พืชทองกลาง	คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ. ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
ดร.บุญยอด ศรีรัตนสรณ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระมหาดวงเด่น จิตญาโน, ผศ.ดร.	โครงการหลักสูตรฯ สาขาวิชาสันติศึกษา
พระมหาสมพงษ์ สนต์จิตโต, ดร.	สถาบันภาษา
พระมหาธนาธิป มหาธมมรักษิโต, ดร.	วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
พระมหาสุวัฒน์ สุวทมนโน	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
อ. ดร.แม่ชีกุลภรณ์ แก้ววิลัย	วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
ผศ. ดร.สหทัยา วิเศษ	วิทยาเขตพะเยา
ผศ. ดร.อุบล วุฒิพรโสภณ	วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

บทความในฉบับนี้เป็นฉบับที่ 3 ฉบับสุดท้ายของการจัดทำในปีแรกของวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ ประกอบด้วยบทความ 2 ประเภท คือ 1) บทความวิชาการ 4 เรื่อง และ 2) บทวิจารณ์หนังสือ 2 เรื่อง รายละเอียดของบทความมีดังนี้

บทความที่ 1 เรื่อง **สะท้อนคิดจากการเป็นที่ปรึกษาชุมชนเรื่องบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาวจังหวัดพิจิตร** เขียนโดยมัลลิกา ภูมะธน พระปลัดระพิน พุทธิสาร และดิเรก ด้วงลอย บทความนี้ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์เรือยาวในเขตจังหวัดพิจิตร โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัย การสัมภาษณ์ จากการศึกษาค้นคว้าพบบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะการแข่งขันแข่งเรือยาวที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำและวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม บทบาทที่พบเป็นลักษณะของการส่งเสริม การสนับสนุน งบประมาณ สถานที่และการจัดการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้อยู่คู่กับชาวพิจิตรตลอดไป

บทความที่ 2 เรื่อง **วิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของห้องสมุดโรงเรียนวัดกิ่งแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ** เขียนโดยปิยะดา แพรดำ วัดฤประสงค์ของบทความก็เพื่อศึกษาวิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษาของนักเรียนโรงเรียนวัดกิ่งแก้ว นอกจากจะเป็นการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย สัมภาษณ์แล้ว ยังศึกษาจากการจัดกิจกรรมและสังเกตแบบมีส่วนร่วมของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า การเรียนการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษาต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอนด้วยหนังสือและเอกสารผ่านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภายในห้องสมุด การสอนด้วยวีดิทัศน์ และสื่อภาพและเสียง การสอนด้วยระบบออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากสื่อในระบบออนไลน์ในห้องสมุด การสอนด้วยการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องสมุดและศึกษาพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ชุมชน การสอนด้วยวิธีการเหล่านี้เป็นการบูรณาการเรียนการสอนภายใต้กรอบแนวคิดอาชีวศึกษาและการศึกษาเชิงพื้นที่ เช่น วัดหลวงพ่อโต บางพลี ประเพณีรับบัวบางพลี ชุมชนชาวมอญ ซึ่งทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงจากการศึกษานอกพื้นที่

บทความที่ 3 เรื่อง **ชุมชนพหุศาสนากับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในตำบลช้างคลาน อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่** เขียนโดยพระใบฎีกาชาวัลย์ อริยมณี (วนาเฉลิมมาศ) พระครูสมุห์ธนโชติ จิระมโน และประทีป พิษทองกลาง บทความนี้ได้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างความงามทางจิตใจกับความเจริญทางเทคโนโลยีในชุมชนพหุศาสนาในตำบลช้างคลาน จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งอยู่ร่วมกันอย่างสมัคสมานสามัคคี ชุมชนช้างคลานประกอบด้วยความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์และศาสนาอิสลาม ทุกศาสนามีหลักคำสอนที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ หล่อหลอมเป็นหนึ่งเดียวกับวัฒนธรรมของชาวล้านนา และยึดมั่นในหลักการหรือวิถีปฏิบัติของแต่ละศาสนาอย่างเคร่งครัด จึงทำให้ชุมชนตำบลช้างคลานเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและศูนย์ทัศนศึกษาเชิงพหุศาสนาที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

บทความที่ 4 เรื่อง **ชุมชนโคกพระ: พัฒนาการค้าหม้อดินเผาและการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่นในช่วงทศวรรษที่ 2480-2560** เขียนโดยกชกร อ่อนท้าว ผาติรัตน์ สานสืบพันธุ์ และธนธณัฏ์ เทศาโธสง ในบทความนี้ได้ศึกษาพัฒนาการการค้าหม้อดินเผาของชุมชนโคกพระ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม และปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนเลิกผลิตหม้อดินเผา ซึ่งเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าเป็นหลัก ผลของการศึกษาพบว่า ช่วงทศวรรษที่ 2480-2500 คนในชุมชนผลิตหม้อขายเป็นกิจกรรมรองจาก

การทำนา ต่อมาช่วงทศวรรษที่ 2501-2530 ได้พัฒนาการขายโดยใช้ธัญเป็นพาหนะ ก่อนปรับเปลี่ยนเป็นรถจักรยานยนต์ และช่วงทศวรรษที่ 2531-2560 คนในชุมชนออกไปขายแรงงานมากขึ้น ส่งผลให้ขาดแรงงานในชุมชน ประกอบกับแหล่งวัตถุดิบเล็กขายดินให้ป็นหม้อ การปั้นหม้อดินของชุมชนโคกพระจึงทยอยเลิกผลิตหม้อและหม้อดินก็ถูกแทนที่ด้วยหม้อสแตนเลส การศึกษานี้ทำให้พบประวัติศาสตร์ชุมชนที่ทรงคุณค่าในแง่ของการบันทึกความทรงจำภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

บทความที่ 5 เรื่อง **ชายชราและพระเป็นเจ้าของเขา: การค้นพบจิตวิญญาณของอินเดีย** เขียนโดย พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู บทความนี้เป็นบทวิจารณ์หนังสือภาษาอังกฤษ ต้นฉบับเขียนโดยสุธา มูรติ ชาวอินเดีย เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นเชิงเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริงของสุธา มูรติ ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยสำนักพิมพ์เพนกวิ้น แรนดอม เฮาท์ เนื้อหาเป็นเรื่องเล่า 25 เรื่อง พิสุทธิพงศ์ เอ็นดูได้นำเรื่องนี้มาวิจารณ์ในเชิงการใช้ภาษาเพื่อสื่อถึงน้ำเสียงที่สะท้อนอารมณ์และความรู้สึกที่ผู้เขียนได้สอดแทรกผ่านเป็นตัวหนังสือ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกประทับใจ การประชดประชัน ความรู้สึกเสียใจ ดีใจ ผิดหวัง เป็นต้น อารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้พบได้จากการใช้คำคุณศัพท์ ซึ่งถือเป็นกลวิธีการใช้ศาสตร์และศิลป์ด้านภาษาในการถ่ายทอดเรื่องราวของผู้เขียน โดยเฉพาะการใช้ภาษาเพื่อสื่อถึงความรู้สึกประทับใจ การมีความสุขและความรู้สึกเสียใจจะพบมากที่สุด ความรู้สึกประหลาดใจและการประชดประชันจะพบเพียงเล็กน้อย การวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในแง่ของการศึกษาด้านภาษาศาสตร์และวรรณกรรมร่วมสมัย

บทความที่ 6 เรื่อง **พุทธศาสนวงศ์** เขียนโดยพระมหาเจริญ กตปญโญ (กระพิล่า) และประทีป พิษทองกลาง ต้นฉบับหนังสือเล่มนี้เป็นพระนิพนธ์ในสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระองค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ภายหลังการสิ้นพระชนม์ทรงได้รับการสถาปนาพระอัฐิเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร พระองค์ได้ทรงนิพนธ์หนังสือที่ให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ตลอดถึงความเป็นมาของคณะสงฆ์ธรรมยุตในประเทศไทย หนังสือเล่มนี้มี 8 บท พระมหาเจริญ กตปญโญ (กระพิล่า) และประทีป พิษทองกลาง ได้นำเรื่องนี้มาวิจารณ์ให้เห็นจุดเด่นของหนังสือ เช่น ขนาดตัวหนังสือที่อ่านสบายตา การลำดับเรื่องราวของคณะธรรมยุตที่ทำให้เห็นวิวัฒนาการของคณะสงฆ์อย่างชัดเจน ส่วนจุดด้อย เช่น การใช้คำราชาศัพท์มากเกินไปทำให้เข้าใจยาก จำนวนเนื้อหามีน้อยทำให้ขาดรายละเอียดของเนื้อหาบางประการ

บทความทั้ง 6 ในวารสารฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี เพราะความอนุเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณากลั่นกรองบทความให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ในนามบรรณาธิการวารสารจึงขอขอบพระคุณและอนุโมทนา มา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ ต้องขอบพระคุณและอนุโมทนากับผู้เขียนทุกรูป/คน ที่ส่งบทความมาร่วมตีพิมพ์ในวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ หวังว่าบทความทั้งหมดนี้จะเป็นประโยชน์ในแวดวงวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะการศึกษาพระพุทธศาสนาทั้งที่เป็นศาสตร์บริสุทธิ์และศาสตร์ประยุกต์เข้ากับศาสตร์ร่วมสมัย จึงขออนุโมทนากับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ช่วยรังสรรค์วารสารวิชาการฉบับนี้อีกครั้ง

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ดร.
บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ (Content)

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ (5-6)

สารบัญ (7-8)

บทความวิชาการ (Academic Article)

- สะท้อนคิดจากการเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรื่องบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ประเพณี
แข่งเรือยาวจังหวัดพิจิตร 140-148
▪ มัลลิกา ภูมะธน, พระปลัดระพีณ พุทธิสารโ, ดิเรก ด้วงลอย
Reflection of Thinking from a Dissertation Advisor on the Role of Monks
with the Conservation of Long Boat Racing Tradition in Phichit Province
▪ Mallika Phumathon, Phrapaladraphin Buddhisaŕo, Direk Duangloy
- วิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของห้องสมุด
โรงเรียนวัดกึ่งแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ 149-158
▪ ปิยะดา แพรดดำ
Methods of Teaching History and ASEAN Studies through Organizing
Learning Activities of the Library at Wat King Keaw School,
Samutprakarn Province
▪ Piyada Pheardam
- ชุมชนพหุศาสนากับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ 159-174
▪ พระใบฎีกาชาวลัย อริยมณี (วนาเฉลิมมาศ), พระครูสมุทรโชติ จิระมโฆ,
ประทีป พิษทองกลาง
The Religious Pluralistic Communities with Peaceful Coexistence in
Changklan Sub-district, Muang District, Chiang Mai Province
▪ Phrabaidhika Chaatchawan Ariyamedhī, Phrakhrusamu Thanachot Ciradhammo,
Prateep Peuchthonglang
- ชุมชนโคกพระ: พัฒนาการค้าหม้อดินเผาและการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในช่วงทศวรรษที่ 2480-2560 175-184
▪ กชกร อ่อนท้าว, ผาติรัตน์ สานสืบพันธุ์, ธนธรณ์ เทศไธสง
Khok Phra Community: Developing the Clay Pot Trade and Loss of Local
Wisdom in the Decade from 1937 to 2017
▪ Kodchakorn Aonthaw, Phatirat Sansuebphan, Thanatorm Testhaisong

บทวิจารณ์หนังสือ (Boook Review)

- ชายชราและพระเป็นเจ้าของเขา: การค้นพบจิตวิญญาณของอินเดีย 185-197
 - พิสุทธิ์พงศ์ เอ็นดู

The Old Man and His God: Discovering the Spirit of India

 - Pisutpong Endoo

- พุทธศาสนวงศ์ 198-204
 - พระมหาเจริญ กตปญฺโญ (กระพิล่า), ประทีป พีชทองกลาง

Chronicle of Buddhism

 - Phramaha Charoen Katapañño (Krapila), Prateep Peuchthonglang

ภาคผนวก

- คำแนะนำสำหรับผู้เขียน (1-11)
- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ (12)
- แบบฟอร์มการเขียนบทความในวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ (13-20)

สะท้อนคิดจากการเป็นที่ปรึกษาคุณิพนธ์เรื่องบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาว
จังหวัดพิจิตร

มัลลิกา ภูมะธณ¹, พระปลัดระพิน พุทธิสาร^{2*}, ดิเรก ด้วงลอย³

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์¹, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²,
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์³

Reflection of Thinking from a Dissertation Advisor on the Role of Monks with
the Conservation of Long Boat Racing Tradition in Phichit Province

Mallika Phumathon¹, Phrapaladraphin Buddhissaro^{2*}, Direk Duangloy³

Faculty of Management Science, Nakhon Sawan Rajabhat University¹,

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University²,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus³

Article Info

Vol. 1 No. 3 (Sep-Dec 2021)

Academic Article

Article History:

Received 12 Mar 2021;

Revised 21 Aug 2021;

Accepted 13 Sep 2021

คำสำคัญ:

บทบาทพระสงฆ์;

ประเพณีแข่งเรือยาว;

จังหวัดพิจิตร

Corresponding Author,

E-mail: Raphind

@yahoo.com*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์เรือยาวใน
เขตจังหวัดพิจิตร โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ จากนั้น
ได้เขียนในรูปแบบความเรียงแล้วนำเสนอผลการศึกษา โดยพบว่า 1) ในเขต
จังหวัดพิจิตรยังมีบทบาทในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะการแข่งขันแข่งเรือ
ยาวที่มีพระสงฆ์เป็นผู้นำ มีวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม 2) รูปแบบหรือ
การส่งเสริมการอนุรักษ์เป็นไปในรูปแบบของการสนับสนุนทุน งบประมาณ
สถานที่และการจัดการแข่งขัน โดยมีเป้าหมายเป็นการเป็นรักษา อนุรักษ์ ให้คง
อยู่ เป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่นั้น องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาครั้งนี้
พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาวในจังหวัดพิจิตร
ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ ตั้งแต่อดีตเนื่องกระทั่งปัจจุบัน

Keywords:

Role of Monks;

Long Boat Racing Tradition;

Phichit Province

Abstract

This article aims to study the role of monks in the conservation of
long boats in Phichit Province. The study is conducted by
documents, research work, and interview, and then written in the
form of essay to present the results. From this study it is found that
1) in Phichit Province it has a role in the conservation of art and
culture, especially the long boat racing. This racing is led by a monk
and monastery as a center for activities. 2) The model or promotion
to conservation is performed by the model of fund, budget, place,

and competition with the goal of preserving the uniqueness and local identity. The new body of knowledge from this study is found that monks played a role in preserving the long boat racing tradition in Phichit Province with communities and government agencies from the past to the present.

บทนำ

บทความนี้เป็นการเขียนขึ้นจากการเป็นที่ปรึกษา ร่วม ด้วยการตรวจงานวิจัยของพระครูพิจิตรวรเวท ซึ่งเป็นนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และทำวิจัยเรื่อง *บทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาว จังหวัดพิจิตร* การเขียนบทความนี้จึงจำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การติดตามพัฒนาการงานวิจัยในฐานะเป็นนิสิต และการศึกษาข้อมูลในฐานะเป็นองค์ความรู้ที่ต้องใช้ในการทำวิจัย ซึ่งผู้เขียนในฐานะเป็นที่ปรึกษาจึงนำมาเขียนเป็นการเรียนรู้ร่วมกับนิสิต เหมือนเป็นการสังเคราะห์องค์ความรู้ผ่านนิสิตอีกชั้นหนึ่ง โดยความคาดหวังที่จะได้เรียนรู้ร่วมกับนิสิตในการทำงานวิจัย และได้ศึกษาองค์ความรู้ที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะด้าน เฉพาะพื้นที่ของนิสิตเอง จากนั้น ได้สะท้อนคิดออกมาเป็นบทความเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลเชิงพื้นที่ผ่านนิสิตผู้ทำวิจัยโดยตรงต่อกิจกรรมหรือประเพณีการแข่งขันเรือยาวที่นิสิตเป็นเจ้าของวัฒนธรรม โดยได้ร่วมสร้างสรรค์ พัฒนาและสืบทอดเอกลักษณ์ที่เป็นความโดดเด่นของจังหวัดพิจิตร โดยผู้เขียนเป็นผู้สะท้อนคิดร่วมกับนิสิตเจ้าของข้อมูลต่อพฤติกรรมเชิงสังคมหรือพฤติกรรมเชิงวัฒนธรรมทางสังคม รวมทั้งเป็นการสะท้อนวิถีแห่งท้องน้ำที่ว่าด้วยวิถีประเพณีการแข่งขันเรือ และวัฒนธรรมที่กำลังเปลี่ยนผ่านว่า ยังคงรักษาเอกลักษณ์หรือต้องปรับเปลี่ยนเพื่อการคงอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งจะได้ทำการศึกษานำเสนอต่อไป

เนื้อเรื่อง

บทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์

พระสงฆ์ในฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นทั้งผู้สร้างวัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนาและสังคม จนกระทั่งกลายเป็นบทบาทหนึ่งที่พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมรักษาศิลปะวัฒนธรรม วิถี ประเพณีของชาติไว้ ดังปรากฏข้อมูลในงานวิจัยเรื่อง *การพัฒนาศิลปะการแสดงจากประเพณีการแข่งขันเรือยาวบ้านจันทเตยตำบลทุ่งกุลาร อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด* (อัจฉรา สุทธิสนธิ์ และคณะ, 2561: 135-146) ที่สะท้อนผลการศึกษาว่า การแข่งเรือของบ้านจันทเตย มีพัฒนาการมาอย่างยาวนานนับแต่บรรพบุรุษที่เชื่อว่าการเซ่นสรวงบูชาเจ้าท่าหรือเจ้าพ่อวังอุปราชาที่มีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นที่ยึดจิตผูกใจของชุมชนที่เนื่องด้วยการปกป้องรักษาสมาชิกในชุมชนให้มีความสุขความเจริญที่สัมพันธ์กับฤดูกาล ฝนฟ้า และการเก็บเกี่ยว มีการจัดตั้งศาลเพื่อเซ่นสรวงเจ้าแม่ตะเคียนที่ต้นตะเคียน เพื่อขอต้นตะเคียนมาทำเรือ เป็นต้น ดังปรากฏข้อมูลว่า

“...การบายศรีสู่ขวัญเพื่อความเป็นสิริมงคลก่อนนำเรือลงแข่ง การตกแต่งเรือ การบวงสรวงบูชาครู การเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ การบูชาแม่ย่านางประจำเรือ จากนั้น จึงทำการแข่งขันเรือยาว ประเพณีการแข่งขันเรือยาวบ้านจันทเตย ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้านเศรษฐกิจมีรายได้จากการจัดงานและการท่องเที่ยวทำให้มีเงินหมุนเวียนเข้าสู่ชุมชน แต่จากการมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน ที่ได้จากการร่วมจัดการแข่งขันเรือยาวเริ่มห่างหายไป...”

อีกทั้งในงานของนวนมณธ์ อุดมรัตน์ (2558: 301-310) เรื่องการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือ: กรณีศึกษาชุมชนเลียบคลองมอญ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชุมชนเลียบคลองมอญส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือในระดับการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ในรูปแบบของการเข้าร่วมในวันงาน ส่วนแนวทางสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือที่ประชาชนเห็นควรปฏิบัติ ได้แก่ การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร กิจกรรมงานประเพณีให้แก่ผู้ที่สนใจ และการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมงานประเพณีอย่างอิสระและเท่าเทียมกัน โดยการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้นสามารถอธิบายด้วยแนวคิดชุมชนท้องถิ่นนิยมได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความรู้สึกรักและผูกพันในท้องถิ่น และ 2) การเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความรู้สึภาคภูมิใจในความเป็นมอญ

งานวิจัยของวรานิษฐ์ ลำไย และเชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล (2561: 66-76) เรื่องรูปแบบการแข่งขันเรือพลอดเหล้าในจังหวัดน่าน สะท้อนให้เห็นว่า การแข่งเรือยังคงมีอยู่และถูกใช้เป็นกลไกร่วมในการรณรงค์การปลอดสุราหรือของมีนเมาและเป็นประเพณีที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรม ดังข้อความที่ว่า

“...พิธีการลู่ขวัญเรือ โดยจะนำเรือมาทำพิธีลู่ขวัญบนบกก่อนที่จะนำเรือลงแข่ง ซึ่งในพิธีจะมีเหล้า 1 ขวด ไก่ต้ม 2 ตัว หรือหัวหมูมาทำพิธี โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำพิธีลู่ขวัญ ซึ่งเป็นประเพณี และความเชื่อที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา และพิธีกรรมการบายศรีลู่ขวัญเรือแข่ง เป็นความเชื่อที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณจนสืบทอดมาถึงปัจจุบัน...”

แต่อีกนัยหนึ่งก็เป็นช่องทางให้เกิดการพนันและการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อความสนุกสนานบันเทิง ดังปรากฏผลในการวิจัยว่า

“...ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลต้นแบบที่ไม่บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงสนับสนุนให้มีการบังคับใช้มาตรการ กฎ หรือระเบียบตามกติกาชุมชนอย่างต่อเนื่อง...โดยใช้ประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ความเป็นอัตลักษณ์ของเรือนานร่วมกับการส่งเสริมสุขภาพให้กับชุมชน...”

งานวิจัยของรัตน จันทร์เทว (2559: 115-134) เรื่องพลวัตของบทบาทหน้าที่ประเพณีการแข่งขันเรือยาวในภาคอีสานพบว่า การแข่งเรือยาวแต่เดิมเป็นบทบาทของชุมชนและวัดเป็นผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบทอดและจัดการแข่งขัน แต่ปัจจุบันภาพลักษณ์ดังกล่าวได้เปลี่ยนไปเมื่อรัฐหรือหน่วยงานที่เนื่องด้วยภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาทแทนโดยมีนัยของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ความสนุกสนานที่ผู้วิจัยสะท้อนว่า เรือยาวยังคงมีบทบาท คือ

“...ทำหน้าที่การเป็นกระจกสะท้อนสังคม...การให้การศึกษาแก่สมาชิกชุมชนหน้าที่ทำให้เกิดการยอมรับแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม...การให้ความบันเทิง โดยพบว่า ยังคงรักษาหน้าที่การให้ความบันเทิงเด่นชัดที่สุด แต่หน้าที่ด้านการให้การศึกษาบทบาทลดลงจากรูปแบบการจัดการแข่งขันเรือยาวที่เปลี่ยนแปลงจากอดีต...”

งานวิจัยของภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2557: 77-94) เรื่องประเพณีสรงเฮือชายฝั่งลุ่มน้ำโขง: บทบาทดั้งเดิมและการปรับเปลี่ยนตามนโยบายของรัฐบาลพบว่า ประเพณีสรงเฮือ (แข่งเรือ) ของชุมชนชายฝั่งลุ่มน้ำโขงเป็นประเพณีโบราณที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตามฮีตสิบสองของอาณาจักรล้านช้าง เดิมมีบทบาทสำคัญในการเฉลิมฉลองความอุดมสมบูรณ์ของชุมชนหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว ต่อมารัฐบาลไทยได้ใช้ประเพณีดังกล่าวเชื่อม

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนการตอบสนองนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน ภาครัฐและเอกชนอีกด้วย

ภาพที่ 1 พิธีบวงสรวงเรือเพื่อความเป็นสิริมงคลก่อนนำแข่ง (พระครูพิจิตรวรเวท, 2563)

บทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาว จังหวัดพิจิตร

เมื่อจำเพาะไปที่เรือ ถ้ามองว่า มีเรือในจังหวัดอื่นหรือไม่ ก็ต้องตอบว่า มี เพราะเรือเป็นวิถีแห่งสายน้ำที่ใช้ในการประกวดแข่งขันและเป็นเส้นทางของชีวิตของมนุษย์ทั่วโลก เรือและแหล่งน้ำจึงเป็นปัจจัยสำหรับการดำเนินชีวิต แต่เรือในฐานะเป็นการแข่งขันเพื่อการบันเทิง สนุกสนานพักผ่อน ไม่ได้มีเฉพาะที่จังหวัดพิจิตร ยังมีอีกหลายแห่งในประเทศไทย เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือในลุ่มแม่น้ำตาปี จังหวัดนครศรีธรรมราช ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในจังหวัดอ่างทอง ลุ่มแม่น้ำน่านในจังหวัดพิษณุโลก (กฤษณา รังสิโย, 2556: 129-131) เหมือนตอนที่ผู้เขียนอยู่ในวัยเยาว์ขณะศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในตัวจังหวัดสุโขทัย ระหว่างปี พ.ศ. 2529-2531 ช่วงเทศกาลวันออกพรรษาจะมีการแข่งเรือยาวที่หน้าศาลากลางจังหวัดสุโขทัย เป็นภาพจำสำหรับผู้เขียนที่ได้เข้าร่วมและไปดูในทุกครั้ง ปัจจุบันอาจเลือนรางหรือหายไปแล้ว เพราะแม่น้ำมีพื้นที่แคบลง ด้วยวิถีของความเชื่อต่อสายน้ำและเรือไม่เหมือนเดิมตามยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่านไป เรือและการแข่งเรือจึงเหลือน้อยและจำกัดพื้นที่ลง แต่พระสงฆ์หรือวัดยังมีบทบาทในการอนุรักษ์ ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาววัดบางหยี อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา (พระสมุห์ชวน รุกขิตวิโส และคณะ, 2561: 21-25) ในงานวิจัยพบว่า

“...พระสงฆ์เป็นผู้มีความสำคัญในการสนับสนุนเพื่อการอนุรักษ์และช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อเป็นแหล่งร่วมจิตใจของประชาชนอีกทางหนึ่ง ในการสร้างความสามัคคีในชุมชนให้เกิด ด้านร่วมปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์มีการลงมือร่วมกับชาวบ้านในการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวมากคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม ของชนบทธรรมเนียมประเพณีไทย...”

หรือในงานวิจัยเรื่องลักษณะการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชน อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (พระศรีรัชมงคลบัณฑิต, 2555: 1-10) ที่สะท้อนผลการวิจัยว่า

“...ประชาชนให้ความร่วมมืออนุรักษ์ประเพณีระดับหนึ่ง แต่ยังขาดความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผลกระทบทางเศรษฐกิจมีเชิงบวกเล็กน้อยเชิงลบค่อนข้างชัดเจน ด้านสังคมมีผลกระทบทั้งเชิงบวกและลบ ปัญหาหลัก ก็คือ เงินทุนและการบริหารจัดการ

ลักษณะที่ควรเป็นในการอนุรักษ์ประเพณีนี้ คือ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและต้องผลักดันให้เป็นประเพณีวัฒนธรรมในระดับจังหวัดจึงจะสามารถอนุรักษ์สืบได้ตลอดไป...”

ภาพที่ 2 การนำเรือทดลองก่อนแข่งในช่วงฤดูการแข่งขันประจำปี (พระครูพิจิตรวรเวท, 2563)

เมื่อจำเพาะไปที่จังหวัดพิจิตรซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งที่ยังมีประเพณีแข่งเรือยาวอย่างเข้มข้นและสืบทอดเป็นหน้าตาของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ผวนกับงานวิจัยของนิสิตระดับปริญญาเอกที่กำลังศึกษาอยู่ได้ให้ข้อมูลผลการวิจัยเบื้องต้นว่า แนวทางการอนุรักษ์โดยพระสงฆ์มีมาอย่างต่อเนื่องด้วยเหตุว่า เรือยาวเก็บไว้ที่วัดพระสงฆ์หรือวัดเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์หลัก วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ และสามารถสร้างความสามัคคีในชุมชนผ่านวิถีแห่งเรือได้ ดังนั้น พระสงฆ์จึงมีบทบาทในการอนุรักษ์เรือยาวของจังหวัดพิจิตรไว้ได้ จนกระทั่งปัจจุบันแม้จะหนึ่งจะถูกทำให้เชื่อว่า เป็นการพนัน อบายมุข ดังปรากฏแนวคิดดังกล่าวในงานวิจัยเรื่อง *โครงการศึกษาการพนันกับการแข่งเรือยาวประเพณี* (สุพรรณิ กลื่อนกลาด, 2556: 89-96) ที่ใช้พื้นที่การศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกและพิจิตร ที่ให้ข้อมูลว่า การแข่งเรือสัมพันธ์กับการพนันขั้นต่อ โดยมีเครือข่ายทั้งในพื้นที่และเครือข่ายในระดับข้ามจังหวัดที่มุ่งเน้นไปถึงการพนัน แม้ในการศึกษานี้อาจไม่ได้บอกโดยตรงว่า พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทส่งเสริมให้เกิดการพนันหรืออบายมุขเนื่องต่อหรือไม่ แต่หากมองในองค์รวมตามข้อมูล เครือข่ายที่ปรากฏเป็นการสะท้อนข้อมูลที่สอดคล้องกับข้อมูลของพระครูพิจิตรวรเวท ผู้ทำดัชนีพนัน ซึ่งยืนยันว่า วัดและพระสงฆ์เป็นต้นธารของการส่งเสริมให้เกิดประเพณีการแข่งขันเรือยาว แม้จะมีบ้างที่คาบเกี่ยวกับการพนันดังปรากฏในงานวิจัยที่ยกมาอ้างอิง

ภาพที่ 3 โรงเก็บเรือและหน่วยงานราชการเข้ามามีส่วนร่วมในการแข่งขันเรือยาวในจังหวัดพิจิตร (พระครูพิจิตรวรเวท, 2563)

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัมพันธ์กับงานวิจัยของสำราญ ท้าวเงิน และประยูร ลิ้มสุข (2561: 1-19) เรื่องการจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร ที่สะท้อนผลการศึกษว่าการอนุรักษ์มิได้หลายแนวปฏิบัติ ซึ่งในงานวิจัยนี้มุ่งไปที่การศึกษาเพื่ออนุรักษ์ผ่านการจัดการความรู้เป็นภาษาและวัฒนธรรม จากกลุ่มคนที่อยู่อาศัยในจังหวัดพิจิตร อาทิ ชาวพื้นถิ่น ชาวไทยภูเขา ชาวไทยมุสลิม ชาวลาวแง้ว ชาวไทยยวน ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยทรงดำ ชาวไทยอีสาน ชาวลาวพวน ชาวลาวครั่ง ที่ผลการวิจัยเสนอเป็นแนวทางว่า ควรมีการ “การแบ่งปันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้จัดทำชุดความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ...” รวมไปถึงการสร้าง “...เครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ..” เป็นต้น

เมื่อจำเพาะไปที่เรือ การแข่งเรือประเพณีแข่งเรืออันสะท้อนบทบาทของพระสงฆ์กับอนุรักษ์ ดังปรากฏในงานวิจัยของพระอธิการวิน ที่ปทุมโม (อัมใจ) (2556: 1-19) เรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งเรือยาว วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร ได้ข้อสรุปว่า พระสงฆ์มีบทบาทในด้านต่าง ๆ คือ (1) พระสงฆ์เป็นผู้อุปถัมภ์ในการจัดให้มีเรือ ด้วยเหตุผลว่า เรือยาวจะตั้งอยู่ในวัด เป็นที่เก็บรักษาและรวบรวมคนเมื่อต้องมีการฝึก ลงนามและลงฝีพาย (2) พระสงฆ์และวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม (3) พระสงฆ์และวัดเป็นศูนย์กลางของความสามัคคี กล่าวคือ การที่วัดเป็นที่ตั้ง หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนทำให้เกิดความสามัคคี การมีส่วนร่วม และการร่วมกันทำกิจกรรม (4) การแข่งขันเรือยาวนี้ก็ยังคงทำหน้าที่ทั้ง 4 ประการ ตามแนวคิดของเบสคอม (Bascom, 1965) คือ หน้าที่การเป็นกระจกสะท้อนสังคม หน้าที่ด้านการให้การศึกษาแก่สมาชิกชุมชน หน้าที่ทำให้เกิดการยอมรับแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคม และหน้าที่ด้านการให้ความบันเทิง โดยวัดยังคงพบว่า ทำหน้าที่การให้ความบันเทิงเด่นชัดที่สุด แต่หน้าที่ด้านการให้การศึกษาที่มีบทบาทลดลงจากรูปแบบการจัดการแข่งขันเรือยาวที่เปลี่ยนแปลงจากอดีต

ดังนั้น ภาพรวมของงานวิจัยที่นิสิตได้ศึกษายืนยันได้ชัดว่า พระสงฆ์ วัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐเป็นภาคีร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือร่วมกันภายใต้แนวคิดการอนุรักษ์ การมีส่วนร่วม และการแบ่งปันผลประโยชน์อันพึงได้ร่วมกัน แนวทางในการอนุรักษ์อาจไม่ได้แตกต่างกัน เพราะด้วยความเป็นวิถีวัฒนธรรมที่ไม่ได้ต่างกันอย่างนัก แต่ในเวลาเดียวกันได้ส่งผลเป็นพฤติกรรมเชิงสังคมที่สะท้อนวิถีประเพณีการแข่งเรือของจังหวัดพิจิตรที่ปรากฏจนกระทั่งปัจจุบัน

ถอดบทเรียน: บทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาว จังหวัดพิจิตร

ส่วนการถอดบทเรียนเพื่อสะท้อนการทำงานตามบทบาทของการเป็นที่ปรึกษา จะเห็นว่า พระครูพิจิตรวรเวทเป็นพระสงฆ์รูปหนึ่งที่มีบุคลิกภาพกระตือรือร้นในการทำการวิจัยและแสวงหาความรู้ ท่านเข้าพบที่ปรึกษาบ่อยและต่อเนื่อง ด้วยการโทรศัพท์ติดต่อเพื่อนัดพบก่อนทุกครั้ง จึงทำให้งานก้าวหน้ากว่านิสิตคนอื่น ด้วยภาพลักษณ์ที่มีน้ำใจ การสนทนาปราศรัยแบบเจ้าอาวาสเถลิงต่างจังหวัด อาจเรียกว่า เป็นแบบนักเลงบ้านนอก เมื่อสนทนากับท่านจะเห็นสมณวัตรทั้งงดงามและความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัดอุ้มงคลสายต่าง ๆ ตามที่ท่านศึกษามาจนมีความเชี่ยวชาญในด้านนี้ โดยเฉพาะวัดอุ้มงคลสายพิจิตร เช่น หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน ท่านจะเล่าอย่างขำขันน่าดู บ่อยครั้งเมื่อท่านมาสำนักงานของมหาวิทยาลัย จะนำสิ่งประดิษฐ์ในเชิง “อาคม” ตามชื่อสมณศักดิ์ของท่าน “พิจิตรวรเวท” มาให้เป็นประจำ เช่น ตระกรุดที่จารยันต์ที่เขียนพระเหรียญ พระผง ซึ่งท่านทำเองทั้งหมด เป็นลักษณะการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่ออาจารย์ผู้บรรยายหรือผู้ควบคุมดุชนิพนธ์ไปในตัวว่า อาจารย์ผู้ควบคุมฯ มีทัศนะและความชอบอย่างไร ประหนึ่งสร้างความพึงพอใจร่วม

ระหว่างอาจารย์กับศิษย์ ซึ่งผู้เขียนจะรับท่านทุกครั้งและมอบต่อให้กับผู้อื่นในโอกาสต่อไป แต่จำไม่ได้ว่า ท่านให้มากี่ชิ้นและมอบให้ใครต่อไปบ้าง

ส่วนการทำวิจัยจากข้อมูลที่ท่านนำเสนอจะพบว่า เป็นกิจกรรมที่ท่านปฏิบัติจริง มีประโยชน์ เป็นต้นแบบในเรื่องการส่งเสริมการอนุรักษ์ เพราะเป็นพระสงฆ์ที่ท่านทำหน้าที่อนุรักษ์ ส่งเสริม ศึกษาวิจัย ถอดบทเรียน สะท้อนความคิดออกมา เนื่องจากวัดของท่านเองเป็นสถานที่ในการจัดการแข่งขันเรือยาวอีกแห่งหนึ่งในจังหวัดพิจิตร (พระครูพิจิตรวรเวท, 2563) ดังตารางต่อไปนี้

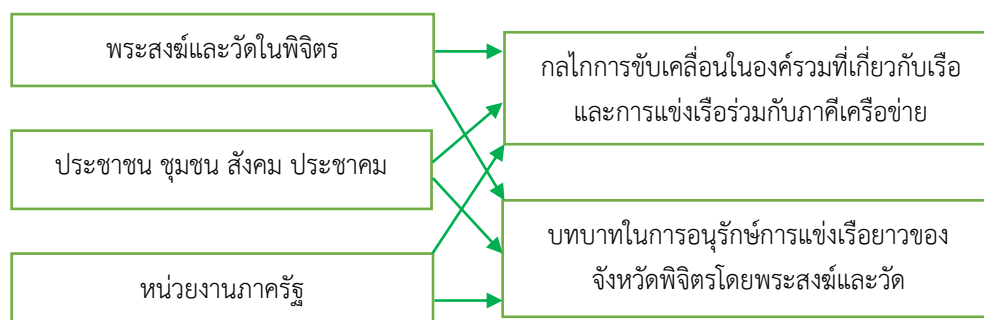
ที่	สนามแข่งขัน	ระดับสนาม	ประเภทที่แข่งขัน (ฝีพาย)
1	วัดदान ต.ไผ่ขวาง อ.เมือง	ระดับกลาง	3, 7
2	วัดบึงตะโกน อ.เมือง	ระดับใหญ่	12, 30, 55
3	วัดท่าฬ่อ อ.เมือง	ระดับใหญ่	12, 30, 55
4	วัดหาดมูลกระบือ อ.เมือง	ระดับใหญ่	30, 40, 55
5	วัดรังนก อ.สามง่าม	ระดับใหญ่	30, 55
6	วัดหัวดง อ.เมือง	ระดับใหญ่	12, 40, 55
7	วัดท่าหลวง อ.เมือง	ระดับใหญ่	30, 40, 55
8	วัดกำแพงดิน อ.สามง่าม	ระดับใหญ่	12, 30, 55
9	วัดบางมูลนาก	ระดับกลาง	12, 30
10	อ่างเก็บน้ำหนองหญ้าไทร อ.สากเหล็ก	ระดับกลาง	12, 30
11	หลังศาลพระเจ้าเสือ อ.โพธิ์ประทับช้าง	ระดับใหญ่	12, 30, 40
12	วัดบางไผ่ อ.บางมูลนาก	ระดับใหญ่	7, 12, 30

ตารางที่ 1 แสดงสนามแข่งขันเรือยาวประเพณีในจังหวัดพิจิตร ประจำปี 2556

ในภาพรวมจากผลการศึกษาของท่านยังสะท้อนให้เห็นว่า พระสงฆ์ยังเป็นแกนนำ และมีความสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์ โดยผลจากดัชนีพันธของท่านยังยืนยันข้อมูลว่า พระสงฆ์ยังคงมีบทบาทและความสำคัญในการอนุรักษ์เรือประเพณีแข่งเรือยาว ในฐานะการให้การสนับสนุนสถานที่เก็บเรือ การฝึกซ้อมฝีพาย การให้งบประมาณเบื้องต้น รวมทั้งการเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินจัดการแข่งขันร่วมกับหน่วยงานและภาคีอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้เกี่ยวบทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมการอนุรักษ์การแข่งขันเรือยาวในจังหวัดพิจิตร เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่หลากหลาย ได้แก่ (1) วัด (Temple) โดยเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส (2) ชุมชน (Community) อันประกอบด้วยประชาชนในชุมชน คณะกรรมการจัดงาน (3) หน่วยงานราชการ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพิจิตร ซึ่งการสร้างความร่วมมือดังกล่าวสามารถสรุปการบริหารจัดการเป็นหลักการได้ ดังนี้ (ก) นโยบายชุด (P-policy) (ข) การจัดทำแผนดี (P-plan) (ค) มีวิธีดำเนินการ (D-do) (ง) การประสานตรวจสอบ (C-check) (จ) การวางกรอบแก้ไข (A-action) ทั้งหมดที่ยกมาได้เข้าไปเป็นกลไกร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวของจังหวัดพิจิตรตั้งแต่อดีต จนกระทั่งปัจจุบัน

ภาพที่ 3 บทบาทพระสงฆ์กับการส่งเสริมการอนุรักษ์การแข่งขันเรือยาวในจังหวัดพิจิตร

บทสรุป

จากการสอบถาม สัมภาษณ์ อ่านงานของนิสิตผู้ทำวิจัย และการค้นคว้าเพิ่มเติม แล้วนำมาถอดบทเรียนเป็นความรู้ด้วยการเขียนเป็นความเรียงสะท้อนคิดในครั้งนี้ได้เป็นความรู้เชิงประจักษ์จากการทำงานร่วมกับนิสิตแล้วเกิดมุมมองที่นำไปสู่ความรู้ การเขียนครั้งนี้เป็นการเขียนนอกกรอบรูปแบบเดิม เพราะไม่ได้เขียนในสิ่งที่นิสิตรู้ เข้าใจ ในพื้นที่ของนิสิตผู้ทำวิจัยอย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นการเขียนในรูปแบบปฏิสัมพันธ์กับการเรียนรู้ของนิสิต ด้วยการอ่านงานวิจัยของนิสิตแล้วคิดและเขียนตามในงานวิจัยที่นิสิตนำเสนอ นั้น รวมถึงการสอบถาม ทำความเข้าใจเพิ่มเติม ซึ่งการเขียนอาจไม่ได้บอกหรือสะท้อนถึงนิสิตโดยตรง แต่ต้องการสื่อให้เห็นว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจากองค์ความรู้ของนิสิตได้เป็นสิ่งที่เกื้อกูล ส่งเสริมข้อมูลเชิงพื้นที่ให้แก่คณาจารย์ที่ปรึกษาจากการให้คำปรึกษา ถอดองค์ความรู้และสอบถามเพิ่มจากนิสิต โดยเฉพาะการถอดบทเรียนครั้งนี้เป็นความรู้เกี่ยวกับพระสงฆ์กับการอนุรักษ์แข่งเรือยาวในจังหวัดพิจิตรที่เหมือนเป็นการทวนสอบความรู้นิสิต แต่อีกนัยหนึ่งเป็นการทำงานร่วมกับนิสิตภายใต้การสะท้อนคิด เหมือนเป็นการถอดความรู้จากนิสิตที่เป็นคุณูปการในด้านสร้างองค์ความรู้ในการวิจัย และเป็นกลไกขับเคลื่อนประเพณีการแข่งขันเรือยาวที่สำคัญของจังหวัด ซึ่งผู้สนใจในประเด็นนี้สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากงานวิจัยฉบับเต็มของพระครูพิจิตรวรเวท นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ในวิจัยเรื่องบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาว จังหวัดพิจิตร

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา รังสิโย. (2556). *การจัดการเรือพื้นบ้านในฐานะทรัพยากรวัฒนธรรม จังหวัดอ่างทอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นวมณต์ อุดมรัตน์. (2558). การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีตักบาตรพระร้อยทางเรือ: กรณีศึกษาชุมชนเลียบคลองมอญ แขวงทับยาว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 10 (2), 301-310.
- พระครูพิจิตรวรเวท. (2563). *เจ้าอาวาสวัดท่าพ้อ จังหวัดพิจิตร. สัมภาษณ์*. 4 เมษายน.
- _____. (2564). *บทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาว จังหวัดพิจิตร*. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระศรีรัชมมงคลบัณฑิต. (2555). ลักษณะการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประชาชน อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. 3 (1), 1-10.

- พระสมุห์ชวน รุกขิตวิโส และคณะ. (2561). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีแข่งเรือยาววัดบางหยี อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*. 2 (2), 21-25.
- พระอธิการวิน ทีปธมโม (อิมใจ). (2556). บทบาทของพระสงฆ์ต่อการอนุรักษ์ประเพณีการแข่งขันเรือยาว วัดท่าหลวง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์. (2557). ประเพณีสรงเฝ้าชายฝั่งลุ่มน้ำโขง: บทบาทดั้งเดิมและการปรับเปลี่ยนตามนโยบายของรัฐบาล. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 21 (2), 77-94.
- รัตนา จันทรเทาว์. (2559). พลวัตของบทบาทหน้าที่ประเพณีการแข่งขันเรือยาวในภาคอีสาน. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*. 33 (3), 115-134.
- วรานิษฐ์ ลำไย และเชษฐ รัชดาพรณาธิกุล. (2561). รูปแบบการแข่งขันเรือลอดเหล้าในจังหวัดน่าน. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*. 14 (2), 66-76.
- สุพรรณิ เกื่อนกลาด. (2556). โครงการศึกษาการพั่นกับการแข่งเรือยาวประเพณี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*. 2 (2), 89-96.
- สำราญ ท้าวเงิน และประยูร ลัมสุข. (2561). การจัดการความรู้ความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรมของจังหวัดพิจิตร. *วารสารบัณฑิตพัฒนสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 5 (1), 1-19.
- อัจฉรา สุทธิสนธิ์ และคณะ. (2561). การพัฒนาศิลปะการแสดงจากประเพณีการแข่งขันเรือยาวบ้านจานเตย ตำบลทุ่งกุลาร อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 20 (1), 135-146.
- Bascom, W. R. (1965). Four Functions of Folklore. In Alan Dundes (ed.). *The Study of Folklore*. (pp. 279-298). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.

วิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา

ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของห้องสมุดโรงเรียนวัดกิงแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ

ปิยะดา แพรดำ

โรงเรียนวัดกิงแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ

Methods of Teaching History and ASEAN Studies through Organizing Learning

Activities of the Library at Wat King Keaw School, Samutprakarn Province

Piyada Pheardam

Wat Kingkeaw School, Samutprakarn Province

Article Info

Vol. 1 No. 3 (Sep-Dec 2021)

Academic Article

Article History:

Received 12 Jul 2021;

Revised 27 Oct 2021;

Accepted 30 Oct 2021

คำสำคัญ:

วิธีการสอน;

ประวัติศาสตร์;

อาเซียนศึกษา;

โรงเรียนวัดกิงแก้ว

Corresponding Author,

E-mail: pp_k@hotmail.com

Keywords:

Teaching Method;

History;

ASEAN Studies,

Wat Kingkeaw School

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสอนประวัติศาสตร์ และอาเซียนศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนวัดกิงแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ ใช้การศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย สัมภาษณ์ จัดกิจกรรม และสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า ในการเรียนการสอนใช้หลากหลายวิธี ดังนี้ (1) การสอนด้วยหนังสือและเอกสารผ่าน กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภายในห้องสมุด อ่านหนังสือที่นักเรียนสนใจเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ และอาเซียนศึกษา (2) การสอนด้วยวิดีโอ และสื่อภาพและเสียง ในรูปของซีดีและดีวีดีตามช่วงเวลาโรงเรียนและหลักสูตรกำหนด (3) การสอน ด้วยระบบออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ จากสื่อในระบบออนไลน์ในห้องสมุด (4) การ สอนด้วยการทำกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องสมุดและศึกษาพื้นที่เชิงประวัติศาสตร์ ชุมชน (5) การสอนแบบเชื่อมโยงบูรณาการแบบสหสัมพันธ์บนฐานของข้อมูลสู่ การเรียนรู้ โดยคาดหวังให้นักเรียนเกิดการปรับตัวต่อวิถีวัฒนธรรมอาเซียนและ ผู้คนจากประเทศอาเซียนในชุมชนที่นักเรียนอยู่อาศัย รวมทั้งนักเรียนได้แสวงหา ความรู้ในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ชาติ องค์ความรู้ใหม่ คือ การบูรณาการการเรียนการสอนระหว่างอาเซียนศึกษากับประวัติศาสตร์ ภายใต้ กรอบแนวคิดอาณานิคมศึกษาและการศึกษาเชิงพื้นที่ภายในเขตจังหวัด สมุทรปราการ ซึ่งเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เช่น วัดหลวงพ่โต บางพลี ประเพณีรับบัวบางพลี ชุมชนชาวมอญ สู่การศึกษาประวัติศาสตร์และอาเซียน ศึกษา เป็นต้น

Abstract

This article aims to study methods of historical teaching and ASEAN studies of students at Wat King Keaw School, Samutprakarn Province. It is conducted by using research papers, interviews, organizing activities, and observing participants. The results of the study show that there are various methods of teaching in the following: (1) teaching with books and documents through learning promotion activities within the library, reading books that students are interested in history and ASEAN Studies; (2) teaching with video

and audio media in the form of CD, DVD according to criteria of the school and course; (3) teaching with online system in various methods from online media in library; (4) teaching with learning activities in library and studying the area of community history; (5) teaching with correlational integration based on data to learning. This study hopes that the students could adapt themselves to the culture of ASEAN and people from ASEAN countries in the communities where the students live. In addition, students can find out the knowledge in local and national history. The body of knowledge indicates that the integration of teaching and learning between ASEAN Studies and history under the conceptual framework of area studies and spatial studies within Samutprakan Province. It is a study of local history such as Wat Luangpor To in Bangphli, Lotus Receiving Festival in Bangphli, and Mon Community into the history and ASEAN Studies, etc.

บทนำ

การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมฐานความรู้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สังคมจะต้องสร้างลักษณะนิสัยรักการเรียนรู้ โดยให้ผู้คนในสังคมตระหนักว่า การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ความรู้ที่ได้จากสถานศึกษาไม่ใช่องค์ความรู้ที่ให้คำตอบหรือให้ความกระจ่างกับชีวิตได้ทั้งหมด เพื่อสร้างศักยภาพในการดำเนินชีวิตจะต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมายจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ รอบตัว แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นมิใช่เป็นเพียงสถานที่เก็บรวบรวมจัดหมวดหมู่และแสดงของเก่าอย่างที่มองเห็น หากแต่ยังคงมีบทบาทที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้พบเห็นเกิดความอยากรู้อยากเห็น ผ่านหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบเห็นได้ ทำให้เกิดความใฝ่รู้ ความคิดสร้างสรรค์ ผ่านความรู้ทางประวัติศาสตร์หรืออาเซียนศึกษา ซึ่งจะเป็นพลังที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมที่เป็นอยู่สู่สังคมแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นแนวทางการปฏิบัติผ่านการสร้างความรู้ของครูและคนในชุมชนที่จะได้นำไปใช้จริงในการเรียนอย่างมีคุณภาพ (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545; กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ชุมชนหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติ รวมถึงอาเซียนศึกษาประเทศขีดข้าง เป็นการแสวงหาแนวทางการศึกษาอย่างใหม่ นับเป็นปรากฏการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก เป็นที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนานที่มีมาทุกยุคสมัย (ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิศร จันทรสสุข, 2552; ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ และดารณี คำวังนัง, 2545) ในวงการศึกษาก็ได้ให้ความสนใจและความสำคัญในการเรียนรู้แนวใหม่นี้มากขึ้น โดยเฉพาะความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองการเรียนรู้ให้เป็นกระบวนการ (Process of Learning) จนกระทั่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) นอกจากนี้ แหล่งเรียนรู้อย่างยังช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยการเรียนจากการปฏิบัติจริงในพื้นที่ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้เรียกว่า นิเวศวิทยาการเรียนรู้ ที่ทำให้รู้จักคิดแบบองค์รวม เอื้ออำนวยให้ครูผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการให้แก่ผู้เรียนได้สมบูรณ์ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากแหล่งการเรียนรู้ไปสู่ประสบการณ์จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่หรือข้อมูลเชิงประจักษ์รอบตัวนักเรียน สิ่งเหล่านี้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญที่มีประโยชน์ในทาง

ประวัติศาสตร์และมีเนื้อหาสาระหลากหลายที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งกรณีของ จังหวัดสมุทรปราการ มีโรงเรียนวัดกึ่งแก้วที่เป็นสถาบันการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนในพื้นที่ตั้งของโรงเรียน มีห้องสมุดเป็นฐานสำหรับการศึกษาสืบค้นและการเรียนรู้ ประกอบกับกระบวนการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน อย่างหลากหลาย โดยการใช้ฐานของระบบนิเวศทางการเรียนรู้หรือบรรยากาศของการเรียนรู้ มาเป็นฐานในการส่งเสริมการเรียนรู้ในทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ซึ่งจัดเป็นภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่ รวมถึงนิเวศการเรียนรู้ที่รอบกาย เพื่อนบ้าน (ลาว กัมพูชา พม่า) ที่เข้ามาทำงานเป็นประชากรแฝงในจังหวัดสมุทรปราการ สู่อการศึกษาประเทศเพื่อนบ้านในบริบทของอาเซียนศึกษา ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ได้ ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาและเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนวัดกึ่งแก้วต่อไป

เนื้อเรื่อง

ประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษากับแนวทางการเรียนรู้ของนักเรียน

การสอนนับเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งในการสื่อสาร และการสอนทำให้เกิดการสื่อสารโดยมีเป้าหมายเป็นการเรียนรู้เชิงประจักษ์สำหรับนักเรียน กระบวนการเรียนการสอนด้วยวิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์สำหรับนักเรียนโดยตรง ซึ่งในการเรียนนี้จะได้นำมาแบ่งเป็นการเรียนรู้เชิงประจักษ์และเป็นประสบการณ์ตรงสำหรับนักเรียนได้เรียนรู้ และได้ใช้ความรู้เหล่านั้นมาเป็นกลไกสำคัญให้ทำให้เกิดการเรียนรู้เชิงประจักษ์ในองค์กรวม โดยโรงเรียนวัดกึ่งแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ ได้มีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและความเป็นอาเซียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้ เข้าใจ และเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาตนเอง ให้เป็นส่วนสำคัญของประเทศชาติ ดังที่ พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์ (2560) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ต้องมีความท้าทายและให้ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม การอภิปรายและการสร้างสรรค์สู่การนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านมา การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น วันอาเซียน มุมอาเซียนหรือมุมประวัติศาสตร์บุคคลสำคัญในบริบทของไทยและบริบทโลกของห้องสมุดโรงเรียนวัดกึ่งแก้วจึงนับว่า เป็นส่วนสำคัญต่อการเรียนการสอนตามสาขาที่กำหนด โดยเป็นความพยายามเน้นการจัดการและพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ ซึ่งผู้สอนต้องเสริมประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและได้ทักษะกระบวนการการเรียนรู้ ที่เป็นประโยชน์ทั้งควรค่าต่อการนำไปถ่ายทอดและดำเนินชีวิตได้ในฐานะเยาวชนที่ต้องมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมและชุมชน

วิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา

อาเซียนศึกษาและประวัติศาสตร์มีความสำคัญในฐานะเป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน ด้วยเหตุผลในเรื่องของการอพยพเคลื่อนย้ายของชนในชุมชนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งทำให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายและกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ดังกรณีที่แรงงานสัญชาติพม่า ซึ่งอาจประกอบด้วยไทใหญ่ กะเหรี่ยง และมอญที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่อดีต รวมถึงกลุ่มแรงงานที่มาจากประเทศกัมพูชา ลาว เวียดนาม และอื่น ๆ ซึ่งได้เข้ามาเป็นประชากรแฝงในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นชิน รวมทั้งในโรงเรียนวัดกึ่งแก้วก็มีนักเรียนที่เป็นลูกหลานชาวกัมพูชา พม่า เวียดนาม จึงเป็นความจำเป็นและความสำคัญที่นักเรียนเห็นและคุ้นชินต่อความเป็นอาเซียน และบริบทของคนที่อยู่รอบตัว จึงเกิดคำถามต่อไปว่า นักเรียนที่เรียนจะเรียนรู้ต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้รอบตัวเขาได้อย่างไร ซึ่งในการเรียบเรียงบทความนี้จะถ่ายทอดประสบการณ์ของการจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการอยู่ตามลำดับ ดังนี้

1. นิเวศการเรียนรู้ด้วยหนังสือและเอกสารจากห้องสมุด การจัดการเรียนรู้ภายในห้องสมุดที่เชื่อมกับอาเซียนศึกษากับประวัติศาสตร์ อันประกอบด้วย (1) หนังสือสำหรับประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา (2) การจัดมุมอาเซียนศึกษาที่สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษาโดยตรง (3) การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ภายในห้องสมุด (4) การแสวงหาชุดกิจกรรมออนไลน์เพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอาเซียน (5) การศึกษาเชิงปฏิบัติหรือเชิงกิจกรรมเกี่ยวกับอาเซียนศึกษา/ประวัติศาสตร์โดยตรง โดยใช้ห้องสมุดโรงเรียนเป็นฐานในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ เป้าหมายเพื่อรู้จากเอกสาร และหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุด สนใจ ค้นคว้า เข้าใจ และกำหนดการเรียนรู้เชิงกว้างต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในวิจัยเรื่อง *ห้องสมุดดิจิทัลกับอีเลิร์นนิ่งสำหรับเด็ก* (สุภาพ กัญญาคำ, 2553: 81-92) ซึ่งห้องสมุดและทรัพยากรในห้องสมุดจะเป็นช่องทางสำคัญในการเรียนรู้ และเป็นเครื่องสนับสนุนการเรียนการสอนได้อย่างสำคัญ

ภาพที่ 1 การจัดการนิเวศทางการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา

2. การสอนด้วยข้อมูลจากข้อมูลเชิงประจักษ์ หมายถึง การจัดการสอนผ่านข้อมูลที่มีอยู่ในห้องสมุด ข้อมูลที่อยู่รอบตัวนักเรียนภายใต้กรอบนิเวศการเรียนรู้ ทำให้การเรียนการสอนมีความชัดเจน และทำให้นักเรียนสะท้อนคิด เห็นได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งในส่วนของแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ อาทิ วัดบางพลีใหญ่ใน ซึ่งมีพระพุทธรูปสำคัญในจังหวัดสมุทรปราการ ป้อมปราการที่ปากน้ำจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ตัวเมืองเก่าอยู่แถบอำเภอบางพลีที่มีชื่อเรียกว่า เมืองพระประแดง เป็นสถานที่พักของเมืองสินค้าต่างชาติที่มาติดต่อค้าขายกับไทย ซึ่งบริเวณริมทะเลได้สร้างป้อมค่ายคูเมืองอย่างมั่นคงแข็งแรง ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โปรดให้รื้อกำแพงเมืองพระประแดงออกในปี พ.ศ. 2402 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้ทรงปฏิสังขรณ์พระสมุทรเจดีย์ให้สูงขึ้นและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างป้อมชายทะเลอีกแห่งหนึ่ง พระราชทานนามว่า ป้อมพระจุลจอมเกล้า เป็นต้น (นิชาพิชญ์ กลิ่นชื่น และชวลีย์ ณ ถลาง, 2560: 167-183) ชุมชนชาวมอญที่อยู่ในสมุทรปราการหลายแห่ง อันสัมพันธ์กับพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาอยู่หลายฉบับที่กล่าวถึงการอพยพชาวมอญสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ชาวมอญเมืองเมะตะมะได้อพยพครัวเรือนหนีภัยสงครามเข้ามาประมาณ 10,000 คน ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ฝรั่งต่างชาติที่เข้ามาค้าขาย ยังปรากฏในแผนที่แสดงเส้นทางแม่น้ำ จากทะเลอ่าวไทยถึงกรุงศรีอยุธยาซึ่งเขียนโดยมองซิเออร์ เดอ ลามาร์ (Monsieur de Lamare) (พิพัฒน์ กระแจะจันทร์, 2560: 185-264) ได้บันทึกชื่อหมู่บ้านในสมัยอยุธยาที่ทั้งสองฟากฝั่งลำน้ำเจ้าพระยา โดยเฉพาะแผนที่ชาวฮอลันดาเขียนขึ้นในปี พ.ศ. 1869 ตรงกับแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ พ.ศ. 2269 ได้เขียนภาพสัญลักษณ์เป็นรูปภาพประกอบในแผนที่ เช่น ภาพบ้านเรือน วัด โบสถ์ วิหาร เจดีย์ วัง กำแพงเมือง ป้อมหรือชุมชนชาวมอญในเขตพื้นที่อื่น ๆ แหล่งข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อการเรียนรู้

ประวัติศาสตร์และอาเซียนว่าด้วยชาติพันธุ์ หรือความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่มาจากรัฐหรือกลุ่มชนที่มาจากพม่า สัมพันธ์กับไปชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ในปัจจุบันที่มีกลุ่มประชากรแฝงจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งลาว กัมพูชา เวียดนาม พม่าและกลุ่มชาติพันธุ์จากพื้นประเทศพม่า อาทิ ไทใหญ่ กะเหรี่ยง มอญ ซึ่งเข้ามาเป็นประชากรแฝงในฐานะแรงงานเขตสมุทรปราการในโรงงานต่าง ๆ หรือใกล้โรงเรียนวัดกิ่งแก้วที่มีโรงงานอุตสาหกรรมและพลเมืองจากประเทศอาเซียนดังกล่าวจำนวนมาก ข้อมูลที่ยกมาจึงเป็นการเรียนรู้ ทั้งเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษาได้เป็นอย่างดี

3. การสอนด้วยวีดิทัศน์และสื่อเสียงภาพในระบบเดิม การใช้วีดิทัศน์สอนเรื่องสารคดีในเรื่องต่าง ๆ ตามขอบข่ายเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ไทย ประวัติศาสตร์บุรพทิศที่นักเรียนพึงศึกษาในรูปแบบสารคดี หรือการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการ์ตูนที่นำรูปแบบวีดิทัศน์มาเป็นอุปกรณ์และเครื่องมือในการช่วยสอนให้กับนักเรียน จากการสอนในรูปแบบนี้ทำให้นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น เพราะเป็นสื่อเคลื่อนไหวที่ทำให้นักเรียนได้เห็นภาพจริง เป็นการสอนประวัติศาสตร์ที่ได้ทั้งความสนุก สารความรู้ ชวนน่าติดตามและเห็นภาพเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างกับการสอนในระบบเดิมที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนจากการฟังและจดจำเท่านั้น เช่น การเรียนรู้จากหนังสือชุดประวัติศาสตร์ไทยหรือความรู้เกี่ยวกับอาเซียน การเรียนรู้ผ่านวีดิทัศน์จึงเป็นการเรียนรู้ที่ใช้ฐานข้อมูลในห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ผ่านชุดซีดี (CD) ดีวีดี (DVD) หรือสื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมที่สุด

4. การสอนด้วยระบบออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปของคลิปเสียง ภาพนิ่งประกอบที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ไทย และการเรียนรู้ในด้านอาเซียนศึกษา ดังนั้น ระบบออนไลน์โดยเฉพาะในห้องเรียนคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซึ่งทางโรงเรียนและห้องสมุดได้ติดตั้งเพื่อช่วยสืบค้นสำหรับนักเรียน รวมถึงสื่อช่วยสอนต่าง ๆ ในห้องสมุด ล้วนเป็นสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้สำคัญที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ กรณีในห้องสมุดโรงเรียนได้มีครูบรรณารักษ์และยุวบรรณารักษ์จิตอาสาช่วยแนะนำการค้นคว้าและสืบค้นข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านอาเซียนศึกษา ด้านประวัติศาสตร์เฉพาะเรื่องที่นักเรียนสนใจหรือปรากฏอยู่ในแบบเรียน ดังนั้น ระบบออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่จึงเป็นสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้ระบบนิเวศการเรียนรู้และองค์รวมของการเรียนรู้ได้กลายเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนวัดกิ่งแก้วโดยตรง ในประเด็นนี้งานวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์ (คันสนีย์ สังสรรค์อนันต์, 2561) ได้สะท้อนผลการศึกษาชัดเจนว่า การจัดการศึกษาหรือการใช้ระบบออนไลน์เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกประยุกต์และบูรณาการเพื่อใช้เป็นส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ที่โรงเรียนวัดกิ่งแก้ว จังหวัดสมุทรปราการเช่นกัน

ภาพที่ 2 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา

5. การทำกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมเสริมทักษะและการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ ในรายวิชาประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา เช่น การน่านักเรียนศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การพาชมวัดหลวงพ่โตหรือวัดบางพลีใหญ่ในที่มีคนมาสักการะบูชาจำนวนมาก ประเพณีรับบัวของอำเภอบางพลี ทุกวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นงานประเพณียิ่งใหญ่ ชาวบ้านจะอัญเชิญหลวงพ่โตองค์จำลองลงเรือแล้วแห่ไปตามแม่น้ำเพื่อให้ประชาชนที่ยืนอยู่สองฝั่งคลองได้ยందอกบัวที่เตรียมมาถวายเรือพระ เปรียบเสมือนกับการนำดอกไม้มากราบไหว้บูชาพระพุทธรูป (อำพล นววงศ์เสถียร และคณะ, 2556) นอกจากนี้ ยังมีวัดพระสมุทรเจดีย์ที่ชาวบ้านให้ความเคารพสักการะ เป็นปูชนียสถานคู่บ้านคู่อเมืองสมุทรปราการ และยังเป็นสัญลักษณ์ประจำจังหวัดสมุทรปราการ พระสมุทรเจดีย์สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 2 ผู้คนทั่วไปเรียกติดปากว่า พระเจดีย์กลางน้ำ เพราะแต่เดิมบริเวณที่ก่อสร้างพระสมุทรเจดีย์เป็นเกาะแม่น้ำที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติ รวมถึงการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชาวมอญปากกลัด (มอญพระประแดง) จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีหลักฐานเชื่อมโยงกับรัฐมอญตั้งแต่อดีตซึ่งตั้งอยู่ในประเทศพม่าในปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของชาวมอญอื่นในนนทบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม นครปฐม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อมูลการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศในอาเซียนที่เป็นชุมชนร่วม ในบริเวณใกล้โรงเรียนในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเข้ามาทำงานเป็นแรงงานข้ามชาติ รวมทั้งในโรงเรียนก็มีนักเรียนที่มีพ่อแม่เป็นแรงงานข้ามชาติและได้สิทธิ์เข้ารับการศึกษาศิลปะขั้นพื้นฐาน ชุมชนแรงงานเหล่านี้เป็นนิเวศแหล่งการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในเรื่องอาเซียนศึกษาและประวัติศาสตร์ชุมชนแบบเชื่อมโยง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในงานวิจัยเรื่องการศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์จากการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิชาประวัติศาสตร์ ส31103 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (พิศมัย เดิมสันเทียะ และลัดดา ศิลาน้อย, 2555: 91-99) หรือในงานวิจัยเรื่องผลการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่องประวัติศาสตร์อาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ (สุพัตรา คำสุข และคณะ, 2555) ที่ใช้ระบบนิเวศการเรียนรู้เชิงพื้นที่เป็นฐานการเรียนรู้และการวิเคราะห์แบบเชื่อมโยงต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา

ภาพที่ 3 นิเวศการเรียนรู้และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ภายในห้องสมุดโรงเรียนวัดกึ่งแก้ว

ถอดประสบการณ์วิธีการสอนประวัติศาสตร์และอาเซียนศึกษา

การสะท้อนผลเชิงประจักษ์ทำให้เห็นว่า นักเรียนมีพัฒนาการที่เป็นไปตามความคาดหวัง เป็นประสบการณ์ตรงที่นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง เพราะจากการสังเกตการณ์ในกิจกรรมการเรียนการสอนและครูผู้ทำหน้าที่สอน ทำให้เห็นผลเชิงประจักษ์ในรูปแบบที่กำหนดไว้และก่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงประจักษ์ ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรงจากการสอนแบบบูรณาการ เป็นการบูรณาการกับข้อมูลในเชิงพื้นที่ที่เรียกว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบูรณาการกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กรณีเกี่ยวกับอาเซียนในรอบตัวนักเรียนที่เริ่มจากเพื่อนชาวเวียดนาม ชาวมอญ ชาวพม่า เป็นต้น จากนั้น เชื่อมโยงข้อมูลและเรื่องที่สอดคล้องกับบริบทของการ

สื่อสาร ทำให้เห็นภาพลักษณ์ได้ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับการเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ จังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สอดคล้องกับวไลลักษณ์ พัสตร (2553) กล่าวไว้ว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงจากการศึกษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และทักษะกระบวนการต่าง ๆ โดยสอดคล้องกับบอนเวลล์และเอลสัน (Bonwell & Eison, 1991) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบบูรณาการ การมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติหรือการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) เป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตาพัชญ์ ไชยสิทธิ์ (2558) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นปฏิบัติในรายวิชาระบบสารสนเทศสำนักงานอัตโนมัติในงานธุรกิจของนักศึกษาภาคปกติ ชั้นปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนแบบฝังรู้ด้วยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ เท่ากับร้อยละ 85 ซึ่งสูงเกณฑ์ร้อยละ 70 และสอดคล้องกับงานวิจัยของญาณัญญา ศิริภักธธาดา (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยการสอบแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ที่ผลการศึกษาสะท้อนผลการศึกษาว่า ทำให้เกิดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ซึ่งนับหนึ่งเป็นการบูรณาการเรียนรู้ ทั้งในส่วนของสถานที่เพื่อการเรียนรู้ วิธีการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลเป็นการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้โดยตรง

2. ประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ผ่านข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ การใช้แหล่งข้อมูลที่ว่าด้วยประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ปรากฏในหลักทางทางประวัติศาสตร์ เช่น วัดบางพลีใหญ่ใน ป้อมสมุทรพระเจดีย์ ซึ่งอยู่หน้าโรงเรียนวัดกึ่งแก้วที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์และพัฒนาการของระบบชลประทาน (จันทร์หา ทองคำเภา และพันธ์วิศ สัมพันธ์พานิช, 2541) สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพัชร จำปา (2559) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น มีคะแนนในการประเมินความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของรสิตา รักสกุล และคณะ (2558) เรื่องการศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ Active Learning ของนักศึกษาในรายวิชาการบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) มีคะแนนจากการทดสอบสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ภาพที่ 4 นิเวศการเรียนรู้เชิงพื้นที่ในจังหวัดสมุทรปราการ ที่นักเรียนโรงเรียนวัดกึ่งแก้วเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

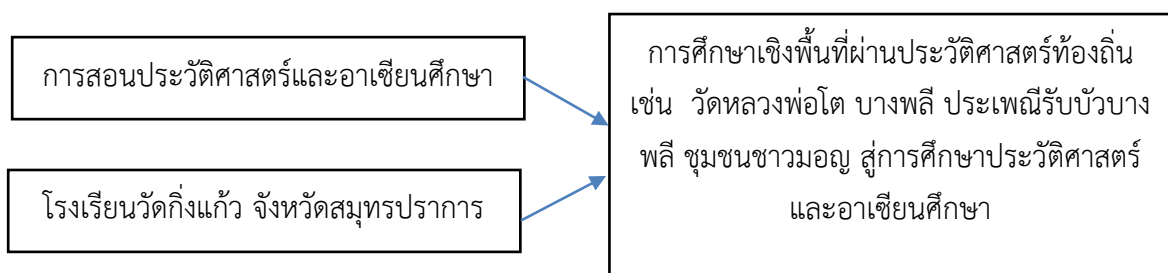

3. ประสบการณ์ตรงผ่านการเรียนรู้แบบเชื่อมโยงสัมพันธ์กับข้อมูล จากประสบการณ์ที่นักเรียนเห็นได้สะท้อนความคิด มุมมอง ส่งผลเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้เกิดความเข้าใจเชิงประจักษ์ เช่น ประเพณีภายในวัดหรือมัสยิดใกล้บ้าน รวมถึงการทัศนศึกษาในแหล่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น กิจกรรมของห้องสมุดหรือกิจกรรมการเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น วันอาเซียน วันชาติอาเซียน วันสำคัญของชาติ วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ วันพระราชสมภพบูรพมหากษัตริย์หรือวันสำคัญทางรัฐชาติ ซึ่งล้วนเป็นนิเวศแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถนำมาเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ ประหนึ่งเป็นเหตุการณ์ที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรง จากนั้น ถูกลำมาเป็นความทรงจำร่วมและพัฒนาเป็นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ โดยผู้สอนหรือครูได้ดำเนินการเสริมความรู้ อธิบายความรู้ทำให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการค้นคว้าในห้องสมุดหรือระบบออนไลน์เพิ่มเติม โดยครูประจำชั้น ครูบรรณารักษ์ ยุวบรรณารักษ์ในห้องสมุดได้ส่งเสริมกระตุ้นการเรียนรู้เหล่านี้ ประหนึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุก โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในแบบนิเวศการเรียนรู้ ซึ่งจากการสังเกตเห็นพบว่า ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี ได้ลงมือปฏิบัติจริงจากการศึกษาค้นคว้า มีการซักถาม สนใจการทำกิจกรรม มีบรรยากาศในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี เกิดความสนุกสนานจากนิเวศการเรียนรู้หรือการทัศนศึกษาในสถานที่จริงรอบตัวนักเรียน ดังที่พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์ (2560) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบเชิงรุกได้สร้างบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าตอบ และมีความสุขในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม การอภิปรายและการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพัชร จำปา (2559) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์พบว่า ผู้เรียนมีสำนึกรักถิ่นท้องถิ่นในระดับมากที่สุดและมีความพึงพอใจต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวมของการถอดการเรียนรู้ผ่านพัฒนาการของการจัดการเรียนการสอนด้านอาเซียนศึกษา และประวัติศาสตร์ เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีส่วนสำคัญต่อการเรียนรู้ และส่งผลเป็นการเรียนรู้ที่มีความชัดเจนแม่นยำ กระทั่งเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันสำหรับตัวนักเรียนเอง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษานี้ คือ การบูรณาการการเรียนการสอนระหว่างอาเซียนศึกษากับประวัติศาสตร์ ภายใต้กรอบแนวคิดอาณาบริเวณศึกษาและการศึกษาเชิงพื้นที่ภายในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งสัมพันธ์กับชุมชนชาวมอญเดิม กลุ่มคนใหม่ที่มาจากกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น ลาว กัมพูชา พม่า โดยสัมพันธ์กับบริบททางประวัติศาสตร์อื่น เช่น ปากน้ำซึ่งเป็นที่ตั้งของด่านและป้อมปืน วัดที่สัมพันธ์กับความเชื่อ เช่น วัดหลวงพ่โต บางพลีใหญ่ใน รวมถึงประเพณีรับบัวอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดสมุทรปราการ และชุมชนชาวมอญที่เชื่อมโยงให้เห็นถึงบริบทของชาวมอญในพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยอันมีพื้นที่ถิ่นมาจากประเทศอาเซียน เป็นต้น

ภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่

บทสรุป

แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยห้องสมุดโรงเรียนวัดกิ่งแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์เริ่มจากท้องถิ่น และนิเวศการเรียนรู้สู่เชื่อมโยงความเป็นอาเซียนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจสำหรับนักเรียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมห้องสมุดยุวบรรณารักษ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ และประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับห้องสมุดและการเรียนรู้ในห้องสมุด และกิจกรรมวันอาเซียนของโรงเรียน การศึกษาเชิงพื้นที่ของนักเรียนในวัดในชุมชนและแหล่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์อื่น ๆ เช่น การนำนักเรียนทัศนศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ที่เชื่อมโยงกับสมุทรปราการในกรณีเป็นเมืองหน้าด่าน มีป้อมค่ายในเชิงยุทธศาสตร์ที่พระประแดงและที่อื่น ๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนสำคัญทำให้เกิดการเรียนรู้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ใกล้ตัว นับแต่การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ใกล้ตัวที่เรียกว่า ประวัติศาสตร์ชุมชน เชื่อมไปถึงประวัติศาสตร์ชาติ หรือขยายขอบเขตไปจนถึงประวัติศาสตร์ที่เนื่องด้วยรัฐชาติในแบบประชาคมอาเซียน ความเชื่อมโยงจึงนับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนของโรงเรียนวัดกิ่งแก้ว ซึ่งได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดการเรียนรู้และเป็นพัฒนาการของการเรียนรู้ในองค์กรรวม โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อให้เกิดกระบวนการของการขับเคลื่อนจนกระทั่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ทั้งในส่วนการใช้ห้องสมุดเป็นฐานในการเรียนรู้เพื่อรองรับการปรับตัวภายใต้การเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนผ่านในยุคดิจิทัล รวมถึงการเรียนรู้เพื่อรองรับอนาคตที่กำลังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสมัยปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิตาพัชญ์ ไชยสิทธิ์. (2558). *Active Learning: การจัดการเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ*. นครสวรรค์: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- จันทร์หา ทองคำเภา และพันธวัศ สัมพันธ์พานิช. (2541). *รูปแบบการใช้น้ำในเขตคลองชลประทานรังสิตใต้*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ญาณัญญา ศิริภักธธาดา. (2553). *การพัฒนาพฤติกรรมกรเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการเรียนวิชาหลักการตลาดโดยการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning)*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ณิชาพิชัย กลิ่นชื่น และชวลีย์ ณ ถกลาง. (2560). *แนวทางการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมการ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 11 (1), 167-183.
- ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิศร จันทร์สุข. (2552). *ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง: คู่มือกระบวนการจัดปัญหา*. นครปฐม: ศูนย์จิตปัญญาศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์. (2560). *การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning)*. *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 8 (2), 327-336.
- พิพัฒน์ กระแจะจันทร์. (2560). *การค้าในเมืองกับมองซิเออร์เดอ ลามาร์วิศวกรฝรั่งเศสผู้ออกแบบป้อมกำแพงเมืองในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์*. *วารสารวิจิตรศิลป์*. 8 (2), 185-264.
- พิศมัย เดิมสันเทียะ และลัดดา ศิลาน้อย. (2555). *การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์จากการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ร่วมกับการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน วิชาประวัติศาสตร์ ส31103 ของนักเรียนชั้น*

- มัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 6 (3), 91-99.
- รสิตา รักสกุล และคณะ. (2558). สัมฤทธิ์ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ *Active Learning* ของนักศึกษาในรายวิชาการบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ละเอียด ขจรภัย. (2562). รูปแบบการสื่อสารเพื่อจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแบบร่วมมือทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 13 (1), 126-140.
- วไลลักษณ์ พัสตร. (2553). การพัฒนาบทเรียนสำเร็จรูป โดยบูรณาการ แหล่งเรียนรู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เคียงคู่เพชรบุรี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านลาดวิทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิพัชร จำปา. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์. วารสาร *Veridian E-Journal Silpakorn University* สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 9 (2), 1158-1171.
- ศิริกาญจน์ โกสมุข และดารณี คำวังนัง. (2545). ชุดพัฒนาสู่มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน: สอนเด็กให้คิดเป็น. กรุงเทพมหานคร: เสริมสิน พรเพรส ซิสเต็ม.
- คันสนีย์ สังสรรค์อนันต์. (2561). การพัฒนาชุดฝึกอบรมเรื่องสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนการสอนสำหรับพนักงานครูในสังกัดเทศบาลนครสวรรค์. *Veridian E-Journal, Silpakorn University* (ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ). 11 (3), 3207-3227.
- สุพัตรา คำสุข และคณะ. (2555). ผลการสอนโดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ประวัติศาสตร์อาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์. 1 (2), 55-62.
- สุภาพ กัญญาคำ. (2553). ห้องสมุดดิจิทัลกับอิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็ก. วารสารสารสนเทศศาสตร์. 28 (1), 81-92.
- สุวิวัฒน์ ธิติวัฒนารัตน์. (2552). ศึกษาบทบาท สถานภาพ และกิจกรรมของดนตรีปีพาทย์มอญ ในสังคมและวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี. วารสารดนตรีรังสิต. 4 (2), 40-50.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). แหล่งเรียนรู้โรงเรียนดีใกล้บ้าน. กรุงเทพมหานคร: เสนาธรรม.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร.
- อำพล นววงศ์เสถียร และคณะ. (2556). ประเพณีรับบัว: มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาวอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. รายงานการวิจัย. คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก.
- Bonwell, C. C. and Eison, J. A. (1991). *Active Learning Creating Excitement in The Classroom*. ASHEERIC Education Report. Washington DC: The George Washington University.

ชุมชนพหุศาสนากับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
พระใบฎีกาัชวาลย์ อริยเมธี (วนาเฉลิมมาศ)¹, พระครูสมุห์ธนโชติ จิระธมโม², ประทีป พิษทองกลาง^{3*}
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา^{1, 2},
คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา³

The Religious Pluralistic Communities with Peaceful Coexistence in

Changklan Sub-district, Muang District, Chiang Mai Province

Phrabaidhika Chaatchawan Ariyamedhi¹, Phrakhrusamu Thanachot Ciradhammo²,

Prateep Peuchthonglang^{3*}

Doctor of Philosophy Program in Buddhism and Philosophy,

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus^{1, 2},

Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna³

Article Info

Vol. 1 No. 3 (Sep-Dec 2021)

Academic Article

Article History:

Received 03 Jul 2021;

Revised 28 Sep 2021;

Accepted 07 Oct 2021

คำสำคัญ:

ชุมชนพหุศาสนา;

การอยู่ร่วมกัน;

สันติสุข;

ตำบลช้างคลาน

Corresponding Author,

E-mail: [chaijaipra](mailto:chaijaipra@rmutl.ac.th)

[@rmutl.ac.th*](mailto:chaijaipra@rmutl.ac.th)

บทคัดย่อ

สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและเป็นสังคมแห่งการแข่งขันอย่างไม่มีสิ้นสุด ขณะที่ความเชื่อทางศาสนาเป็นความเจริญภายในที่ช่วยขัดเกลาคนในสังคมให้มีจิตใจที่งดงาม สร้างความสมดุลระหว่างความงามทางจิตใจกับความเจริญทางเทคโนโลยี ความเชื่อทางศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสันติสุขภายในแก่สังคม โดยเฉพาะชุมชนพหุศาสนาในตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่อยู่ร่วมกันอย่างสมัคสมานสามัคคีเรื่อยมา ในบทความนี้ได้ศึกษาบริบทความเป็นชุมชนพหุศาสนาในชุมชนดังกล่าว รวมถึงหลักคำสอนของแต่ละศาสนาที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ วัฒนธรรมประเพณีของความเป็นพหุศาสนา และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนพหุศาสนาที่ก่อให้เกิดสันติอย่างแท้จริง องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาครั้งนี้ คือ 1) ด้านบริบทที่แตกต่างแต่ไม่แตกแยก เป็นเพราะวัฒนธรรมล้านนาที่เข้มแข็งจึงกลายเป็นชุมชนพหุศาสนาที่อยู่ร่วมกัน ภายใต้วัฒนธรรมหลัก คือ วิถีชีวิตของชาวล้านนา 2) ด้านคำสอนที่มุ่งเน้นความเป็นหนึ่งเดียวในด้านสันติสุข สิ่งที่ทำให้ชุมชนกลายเป็นพหุศาสนาที่มีหลักการเป็นหนึ่งเดียว คือ หลักคำสอนด้านความสงบสุขในชุมชนร่วมกันเป็นที่ตั้ง 3) ด้านวัฒนธรรมประเพณีที่หลอมรวมชุมชนให้กลมกลืนอย่างสันติ คือ การยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างเคร่งครัดและสอดคล้องกับวัฒนธรรมล้านนา

Keywords:

Religious Pluralistic

Community;

Coexistence;

Peace;

Abstract

The current society grows up with technology and it is a society of endless competition. While religious beliefs are an internal development that aids in the refinement of people's minds and the creation of a balance between spiritual beauty and technological

Changklan Sub-district

advancement. Religious beliefs is the important roles in creating inner peace in society, especially, the religious pluralistic community in Chang Klan Sub-district, Muang District, Chiang Mai Province which stays together in harmony. In this article it aims to study the context of such a religious pluralistic community, including the doctrines of each religion promoted peaceful coexistence, cultural traditions of religious pluralism, and public participation of religious pluralistic community led to true peace. The body of knowledge from this study has three aspects: 1) context is different but not divisive because of the strong Lanna culture, it becomes a religious pluralistic community which coexists under the main culture, that is the way of life of Lanna people; 2) doctrines focus on unity in peace, the thing that makes community became a religious pluralism in the same principle is that the doctrines of peace-based community; and 3) cultural traditions that involved the community to harmonize peacefully are that an adherence to their own culture strictly and accordance with the Lanna culture.

บทนำ

การศึกษาการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุศาสนาที่มีหลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุศาสนาและชุมชนพหุศาสนาที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นการศึกษาที่เน้นการทำความเข้าใจในความหลากหลาย และความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ เพื่อให้ได้องค์ความรู้หรือแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ภายใต้ความหลากหลายหรือความแตกต่างทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมบนหลักธรรมคำสอน ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิตพื้นฐาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของการยอมรับสิทธิเสรีภาพในบทบาทและหน้าที่ของแต่ละคนในสังคมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการมีอคติหรือความลำเอียงทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม (พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม และอาภรณ์รัตน์ เลิศไพบรูด, 2563) ในประเทศไทยมีชุมชนที่มีลักษณะที่มีความเป็นสังคมพหุศาสนาอยู่ทั่วทุกภูมิภาคที่มีการอยู่ร่วมกันของประชาชนที่นับถือศาสนาต่างกันอย่างสันติสุข ชุมชนในตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนพหุศาสนาที่มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในการที่จะเป็นกรณีศึกษาในการเป็นแบบอย่างของการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุศาสนาอย่างสันติสุข

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุศาสนาในกรณีชุมชนตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ประกอบด้วยชุมชนของชาวพุทธ ชาวยุทธและอิสลามในภาคเหนือ มีทุนทางสังคมเป็นปัจจัยสนับสนุนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขโดยไม่มี ความขัดแย้งกันทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมในการดำรงอยู่ในสังคมที่เป็นชุมชนเดียวกัน นคร จันทรา และคณะ (2563) ได้กล่าวว่า การทำความเข้าใจระหว่างศาสนาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสังคมไทยพบว่า การทำความเข้าใจระหว่างศาสนามีปัญหาและอุปสรรค 2 อย่าง คือ 1) อคติกับอุปทาน และ 2) กิเลส กาม เภยติ ทั้งสองอย่างเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำความเข้าใจกันระหว่างศาสนาโดยตรงที่จะต้องทำลายลงและสร้างสันติสุขระดับบุคคลและระดับสังคม ในส่วนหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หลักสัมมาทิฐิและหลักเมตตาธรรมเป็นหลักธรรมที่สร้างความเข้าใจระหว่างศาสนาและสร้างสันติสุขในการอยู่ร่วมกันระหว่างศาสนาในสังคมพหุศาสนาในไทย พระครูโสภณพุทธศาสตร์ และพระ

มหาสุทิตย์ อาภากร (2562) ได้ให้ทรรศนะว่า การสื่อความหมายอัตลักษณ์ทางศาสนาของบุคคลในพื้นที่ การสื่อสารในพื้นที่สาธารณะนั้นมีความซับซ้อน เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มในการนับถือทางศาสนา ดังนั้น เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งจะต้องมีพื้นที่ร่วม (Collective Space) ที่ยอมรับในความแตกต่างของอัตลักษณ์ทางศาสนาในบริบทของสังคม และต้องเป็นพื้นที่กลางที่เปิดโอกาสให้อัตลักษณ์ที่แตกต่างนั้นสามารถแลกเปลี่ยนแบ่งปันซึ่งกันและกันได้อย่างเท่าเทียมกัน อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2556) กล่าวว่า สังคมพหุวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมชาติพันธุ์ และอัตลักษณ์ ลักษณะความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ คือ ต่างคนต่างมีวัฒนธรรมเป็นของตนเองที่แตกต่างกัน การมีแนวคิดลักษณะนี้จะช่วยให้คนในสังคมลดการถูกเหยียดหยามกันทางวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันได้ภายใต้ความแตกต่างและการให้ความเคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน

สังคมพหุศาสนาและวัฒนธรรมได้รับความสนใจจากนักวิชาการ นักปกครอง และนิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามาในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาในการหาประเด็นแก้ไขปัญหให้เกิดสันติสุข สมานฉันท์ในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เรื่องสังคมพหุศาสนาและวัฒนธรรมเป็นประเด็นที่จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพราะสังคมพหุศาสนาวัฒนธรรมมีความสลับซับซ้อนและอาจจะเป็นแหล่งบ่มเพาะปัญหาความขัดแย้งหรือความรุนแรงทางด้านศาสนาและวัฒนธรรมได้ ถ้าไม่มีการศึกษาซึ่งกันและกันในการทำความเข้าใจกันอย่างชัดเจนและมีการทำความเข้าใจให้ถูกต้องในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเข้าใจซึ่งกันและกันในการทำความเข้าใจกันอย่างชัดเจนและถูกต้องในชุมชน หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชุมชนกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันของชุมชน สังคมประเทศชาติอย่างสันติสุข

บทความนี้ได้นำเสนอความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม เป็นการศึกษาชุมชนพหุศาสนาเพื่อให้ได้หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมระหว่างชาวพุทธ ชาวคริสต์และชาวมุสลิมในเขตชุมชนตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างรอบด้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการสร้างสันติสุข สมานฉันท์ระหว่างคนในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมต่อไป

เนื้อเรื่อง

บริบทความเป็นชุมชนพหุศาสนา

ชุมชนชาวพุทธ ชุมชนชาวคริสต์และชุมชนชาวมุสลิมในตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีบริบท สภาพแวดล้อม และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่รายล้อมอยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายกระทั่งเกิดชุมชนพหุศาสนาที่ประกอบไปด้วยชาวพุทธ ชาวคริสต์ ชาวมุสลิมมาตั้งแต่อดีต จนกลายมาเป็นชุมชนพหุศาสนาในทุกวันนี้ที่ดำเนินอย่างปกติสุข ดังนี้

1. ชุมชนชาวพุทธ

ตำบลช้างคลานเป็นชุมชนชาวพุทธดั้งเดิมมาตั้งแต่อดีต มีวัดและโบราณสถานที่มีชื่อเสียงซึ่งสร้างมาหลายร้อยปี กลุ่มคนรุ่นก่อนได้ดำรงชีวิตและรักษาวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของล้านนาไว้เป็นจุดเด่น ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และคุณค่าของสังคมโดยสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี (จิราภรณ์ เชื้อพรวน, 2563) และอีกหลากหลายที่ศาสนิกชนปฏิบัติต่อกันมาในการเป็นศูนย์รวมของความเป็นชาวพุทธที่เกิดขึ้นในวัดทั้งหมด 9 วัด และ 1 พุทธสถาน ดังนี้

ภาพที่ 1 วัดไชยมงคลที่ใกล้บริเวณโบสถ์คริสต์และมัสยิดที่สุด ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2564

1) วัดบุพพารามหรือวัดเม็งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วัดอุปปา สร้างเมื่อราวปี พ.ศ. 2039 อายุประมาณ 500 ปี 2) วัดช่างฆ้อง สร้างเมื่อราวปี พ.ศ. 1900 อายุประมาณ 600 ปี 3) วัดชัยมงคล ไม่ทราบปีที่สร้างแน่ชัด แต่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ครั้นสมัยรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสเมืองเชียงใหม่ วัดไชยมงคลได้เป็นท่าเทียบเรือเสด็จเพราะตั้งอยู่ติดแม่น้ำปิง 4) วัดพันตองหรือวัดพระงาม สร้างเมื่อราวปี พ.ศ. 2000 อายุประมาณ 500 ปี 5) วัดลอยเคราะห์หรือวัดร้อยข้อ (วัดฮ้อยข้อ) สร้างสมัยพระเจ้ากือนา ราชวงศ์มังราย อายุประมาณ 600 ปี 6) วัดหัวฝายหรือวัดศรีทรายมูล สร้างเมื่อราวปี พ.ศ. 2130 อายุประมาณ 400 ปี 7) วัดอุปกุศ สร้างเมื่อราวปี พ.ศ. 2300 อายุประมาณ 200 ปี 8) วัดมหาวัน สร้างเมื่อราวปี พ.ศ. 2068 อายุประมาณ 400 ปี 9) วัดศรีดอนไชยหรืออีกนามเดิม คือ วัดปากกล้วย (ร้าง) สร้างเมื่อสมัยใดไม่มีระบุที่แน่ชัด เคยเป็นวัดที่พระโพธิ์รังสีมารชีสะ อดีตเจ้าคณะเชียงใหม่และครูบาศรีวิไชยสมัยต้องอิทธิกรณบ้านเมืองมาจำพรรษา สันนิษฐานว่า สร้างมาแล้วหลายร้อยปี 10) พุทธสถานเชียงใหม่ สร้างเมื่อราวปี พ.ศ. 2501 อายุ 63 ปี

2. ชุมชนชาวคริสต์

ชุมชนตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีโบสถ์คริสต์และโรงเรียนคริสต์ แม้กระทั่งสถานที่ราชการของนานาประเทศที่นับถือคริสต์ซึ่งตั้งอยู่เป็นเวลานาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คริสต์ศาสนานิกายโรมันคาทอลิกเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาในปี ค.ศ. 1567 (พ.ศ. 2210) ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชและมีบทบาทอย่างสูงในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ส่วนนิกายโปรเตสแตนต์เข้ามาเผยแพร่ศาสนาในปี ค.ศ. 1828 (พ.ศ. 2371) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยศาสนาจารย์คาร์ล กุตสลาฟ ชาวเยอรมัน และศาสนาจารย์เจคอบ ทอมลิน ชาวอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1828 (พ.ศ. 2371) โดยมีพันธกิจ คือ การเผยแผ่คำสอนของพระเยซูคริสต์แก่ชนพื้นเมือง เพื่อความเจริญรุ่งเรืองเช่นเดียวกันกับผู้คนในชาติตะวันตก หลักการสำคัญของพันธกิจมี 3 ประการ คือ การประกาศข่าวประเสริฐของพระเยซูคริสต์ (Evangelism) การศึกษา (Education) และการบริการทางการแพทย์ (Medical Services) (Speer, 1987)

นิกายโปรเตสแตนต์จึงมีบทบาทสำคัญในการเปิดโลกวิทยาการสมัยใหม่ในสังคมไทย โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแบบตะวันตกเกิดขึ้นครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1838 (พ.ศ. 2381) ได้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับชาวจีน ต่อมาได้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับชาวไทยในปี ค.ศ. 1845 (พ.ศ. 2388) ศาสนาจารย์เจสซี แคสเวล ได้เป็นพระอาจารย์ถวายการสอนภาษาอังกฤษแก่เจ้าฟ้ามงกุฎ (พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ขณะผนวช ณ วัดบวรนิเวศวรวิหาร (บริดลีย์, 2529)

การเข้ามาเผยแผ่ศาสนาในล้านนาเริ่มในสมัยรัชกาลที่ 4 ภายใต้การปกครองจากสยาม สำหรับเมืองเชียงใหม่ในขณะนั้นปกครองโดยพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เจ้าเมืองเชียงใหม่ในยุคนั้นจำเป็นต้องเดินทางไปกรุงเทพฯ ทุก 3 ปี เพื่อถวายเครื่องราชบรรณาการแด่พระเจ้าแผ่นดินกรุงเทพฯ และได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองในกรุงเทพฯ อยู่เสมอ จนได้รู้จักคุ้นเคยกับหมอบรัดเลย์ (Dan Beach Bradley) ที่มีความสามารถโดยเฉพาะการปลูกฝิ่น เป็นผลให้เจ้าหลวงเชียงใหม่อนุญาตให้มีมิชชันนารีเข้ามาเผยแผ่ศาสนาในเชียงใหม่ เพราะทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาของชาวตะวันตกที่จะนำมาพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เจริญขึ้น (ปรเมศวร์ ชะรอยนุช และกรรณิการ์ สัจจุกล, 2557)

ในปี ค.ศ. 1867 (พ.ศ. 2410) คณะมิชชันนารีที่ได้รับอนุญาตให้เผยแผ่ศาสนาในเชียงใหม่โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การศึกษาเพื่อจัดตั้งโรงเรียน การแพทย์เพื่อรักษาคนป่วย โดยการนำของเดเนียล แมคกิลวารี (Daniel McGilvary) และคณะ ชาวบ้านที่ทราบข่าวมาขอรับการรักษาเป็นจำนวนมาก จนมีเสียงลือลือว่า ยาฝรั่งรักษาอาการเจ็บไข้ได้ชะงัดนัก และในปี ค.ศ. 1868 (พ.ศ. 2411) ก่อนวันที่จะเกิดสุริยุปราคา เดเนียล แมคกิลวารี ได้บอกเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นเป็นว่า กฎธรรมชาติของพระเป็นเจ้าที่สามารถทำนายและพิสูจน์ได้ด้วยเหตุผล เมื่อถึงวันดังกล่าว เหตุการณ์สุริยุปราคาเกิดขึ้นจริงตามที่เดเนียล แมคกิลวารีคำนวณไว้ ซึ่งเป็นความเชื่อที่ต่างจากความเชื่อเดิมของชาวบ้านที่เชื่อว่า ราหูได้กลืนกินพระอาทิตย์ ทำให้หนานอินตะเกิดความเลื่อมใสอย่างมาก

ในปี ค.ศ. 1869 (พ.ศ. 2412) หนานอินตะได้เข้าพิธีบัพติศมา (Baptism) หรือพิธีรับเข้าเป็นคริสต์ศาสนิกชนเป็นคนแรกในล้านนา และมีอีก 4 คน ที่เข้าพิธีในวันเดียวกัน คือ น้อยสุริยะ นายบุญมา แสนยาวิชัย และหนานชัย ตลอดจนลูกชายอีก 2 คน ของหนานอินตะ เจ้าหลวงเชียงใหม่จึงเริ่มไม่พอพระทัยคนที่หันไปเข้ารีตเพราะส่งผลกระทบต่อระเบียบในสังคม ทั้งการควบคุมกำลังคนและวัฒนธรรมล้านนา การเปลี่ยนศาสนาจึงเสมือนเป็นกบฏต่อแผ่นดิน ในปีเดียวกันน้อยสุริยะกับหนานชัยถูกประหารชีวิตโดยพญาสามล้านเทพสิน การประกาศศาสนาจึงหยุดชะงักชั่วคราว (ชัยยศ ชัยนิลพันธ์, 2553)

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 มีพระบรมราชโองการให้เสรีภาพทางศาสนา มีพระบรมราชวินิจฉัยว่า การศาสนาไม่ใช่เรื่องขัดขวางงานราชการแผ่นดิน ประชาชนจะนับถือศาสนาใดก็ได้โดยห้ามนายในสังกัดขัดขวางเว้นแต่เป็นเรื่องการสงคราม ส่งผลให้การเผยแผ่ของคณะมิชชันนารีขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว ในปี ค.ศ. 1879 (พ.ศ. 2422) ภรรยาของศาสนาจารย์เดเนียล แมคกิลวารีได้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นมีชื่อว่า โรงเรียนสตรีอเมริกัน (American Girls School) และในปี ค.ศ. 1909 (พ.ศ. 2452) โรงเรียนสตรีอเมริกันได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ชื่อว่า โรงเรียนพระราชายา และได้รับความนิยมมีความเจริญและขยายตัวมากขึ้น จึงได้ขยายออกมาจัดตั้งขึ้นใหม่และเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนดาราวิทยาลัย ตามที่ได้รับประทานนามจากเจ้าดารารัศมี (ถนอม ปินตา และประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 2547)

ส่วนโรงเรียนชายได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1887 (พ.ศ. 2430) โดยศาสนาจารย์เดวิด จี คอลลินส์ เรียกว่า Chiangmai Boy's School ต่อมาในปี ค.ศ. 1906 (พ.ศ. 2449) ได้ขยายจัดตั้งสถานที่เรียนแห่งใหม่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จทรงวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 2 มกราคม ค.ศ. 1906 (พ.ศ. 2448) และพระราชทานนามว่า โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย (The Prince Royal's College) (โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย, 2549)

ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกซึ่งได้เข้ามาเผยแผ่ในเขตภาคเหนือราวปี ค.ศ. 1843 (พ.ศ. 2386) แต่ไม่สำเร็จ จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. 1931 (พ.ศ. 2474) นักบวชออร์ซ มिरาเบล และนักบวชนิโกเลา เริ่มเข้ามาเผยแผ่ธรรมในเชียงใหม่อย่างสมบูรณ์อีกครั้ง ในช่วงแรกบางครั้งการเผยแผ่ระหว่างนิกายโปแตสแตนต์กับนิกายโรมันคาทอลิกเป็นไปอย่างรุนแรงในแข่งขันกัน แต่ก็สามารถตกลงกันได้อย่างรวดเร็ว จนนักบวชทั้งสองเห็น

ตรงกันว่า การเผยแผ่พระวรสารจะต้องเริ่มต้นมาจากโรงเรียน หลังจากนั้น 1 ปี ทั้งสองนิกายเริ่มดำเนินการจัดตั้งวิทยาลัยสำหรับเด็กหญิง คือ โรงเรียนเรยีนา และวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่งสำหรับเด็กชาย คือ โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย ทั้งสองแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นที่เชียงใหม่ (ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 2562) ต่อมาไม่นานนักบวชทั้งสองนิกายต้องการจัดตั้งโรงเรียนของวัดขึ้นอีก โดยรับเด็กนักเรียนที่เป็นลูกหลานของคริสตัง คือ โรงเรียนพระหฤทัยในปัจจุบัน ซึ่งทำให้เกิดความหวังที่จะชักจูงคนต่างศาสนาให้มาเป็นคริสตังได้มายาวนานจนถึงปัจจุบัน

ดังประวัติความเป็นมาของศาสนาคริสต์ที่เข้ามาเผยแผ่ในจังหวัดเชียงใหม่มี 2 นิกายหลัก คือ นิกายโปแตสแตนต์และนิกายโรมันคาทอลิก ทั้งสองนิกายต่างมีบทบาทในสังคมจังหวัดเชียงใหม่อย่างกว้างขวางตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นิกายโปแตสแตนต์มีบทบาทมั่นคงและยาวนานจนถึงปัจจุบันผ่านสถาบันการศึกษา คือ มหาวิทยาลัยพายัพ โรงเรียนปรินส์รอยแยลส์วิทยาลัย โรงเรียนดาราวิทยาลัย และโรงพยาบาลแมคคอมมิค ส่วนนิกายโรมันคาทอลิกมีบทบาทผ่านโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัยทั้งสองแห่ง โรงเรียนเรยีนา โรงเรียนพระหฤทัย และโบสถ์พระหฤทัยที่สง่างามใหญ่โต เป็นศูนย์รวมของศาสนิกนิกายโรมันคาทอลิกที่สำคัญของภาคเหนือ ซึ่งที่ตั้งและศูนย์รวมที่มั่นคงทั้งโบสถ์และสถานศึกษาของนิกายโรมันคาทอลิกเกือบทั้งหมดที่กล่าวอยู่ในพื้นที่ตำบลช้างคลาน

ภาพที่ 2 อาสนพระหฤทัย (ซ้าย) และชุมชนคริสต (ขวา) ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2564

3. ชุมชนชาวอิสลาม

ศาสนาอิสลามในไทยมีมาตั้งแต่เริ่มประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย โดยการเข้ามาในฐานะพ่อค้าหรือทางการทูต ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก คือ กลุ่มที่มาจากอาหรับเปอร์เซียที่เข้ามาเมืองหลวงโดยตรง ในสมัยอยุธยาเป็นหลักฐานว่า ชาวมุสลิมเข้ามาตั้งเมืองเป็นหลักแหล่ง โดยถูกเรียกว่า แวกเทศ ตั้งบ้านเรือนอยู่ตั้งแต่สะพานประตูจันทวันตกของกรุงศรีอยุธยาไปจนถึงหลังวัดนางมุก ส่วนที่มาจากมลายูเรียกว่า แวกตานี ตั้งบ้านเรือนอยู่ทางคลองตะเคียนใต้ และที่มาจากอินโดนีเซียซึ่งคนไทยเรียกกลุ่มนี้ว่า กลุ่มมาจากเกาะมาคาซ่า นอกจากนี้ ยังมีมุสลิมเชื้อสายเขมรหรือที่เรียกกันว่า แวกจาม คนเหล่านี้มีฝีมือในด้านทอผ้าเป็นที่เลื่องลือ มุสลิมเชื้อสายเปอร์เซียหรืออิหร่านเข้ามาพำนักในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ปรากฏอยู่ในศิลาจารึกว่าส่วนใหญ่เป็นพ่อค้า ไม่ได้มีจุดหมายมาเพื่อเผยแผ่ศาสนา คนเหล่านี้ทำการค้าขายเรื่อยมาจนมีโอกาสได้ทำงานในราชสำนัก ตำแหน่งสูงและเป็นต้นราชสกุลสำคัญที่ทำคุณประโยชน์ให้ชาติบ้านเมือง มักประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับราชการทหารกันบ้างประปราย และยังมีมุสลิมเชื้อสายอินเดียและปากีสถานเข้ามาประกอบการค้าทางทะเลตั้งแต่สมัยอยุธยา และได้ตั้งรกรากอยู่แถวปากลัด จังหวัดสมุทรปราการในปัจจุบัน บางสายก็มาพำนักอยู่แถวประตูเมืองกรุงเทพฯ แถบสะพานช้างโรงสี แถวราชวงศ์ วัดสัมพันธวงศ์ ซึ่งส่วนใหญ่

จะนับถือศาสนาอิสลามนิกายชีอะห์ มุสลิมเชื้อสายปากีสถานมีกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศ แต่เดิมมีอาชีพคู้สัตว์ภายหลังประกอบธุรกิจกันมากขึ้น ส่วนใหญ่มีฐานะดีเพราะขยันขันแข็ง กล้าได้กล้าเสีย มุสลิมเหล่านี้มีบทบาทและมีความเป็นคนไทยอยู่พอสมควร (ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ และคณะ, 2539)

ภาพที่ 3 มัสยิดช้างคลาน (ซ้าย) และชุมชนอิสลาม (ขวา) ถ่ายเมื่อวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2564

จังหวัดเชียงใหม่เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่มานาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการหลอมรวมระหว่างวัฒนธรรมและความเชื่อแบบมุสลิมกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนล้านนาที่มีการอยู่ร่วมกัน ดำเนินชีวิตดังเช่นคนล้านนา จากการศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนช้างคลานจากงานเรื่อง Islamic Identity in Chiangmai City: A Historical and Structural Comparison of Two Communities ของ Suthep Sunthornpasuch ที่จำแนกประวัติศาสตร์มุสลิมชุมชนช้างคลานไว้ 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงการอพยพเข้ามาในภาคเหนือของประเทศไทยของมุสลิมเชื้อสายต่าง ๆ ช่วงการเข้ามาของอูสมาน อาลี เมยานี และช่วงยุคปัจจุบัน (สมักร กอเข็ม, 2550) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การอพยพเข้ามาในภาคเหนือของมุสลิมเชื้อสายต่าง ๆ ในพื้นที่เทศบาลนครเชียงใหม่ เริ่มมีในราวปี พ.ศ. 2413 มุสลิมเชื้อสายบังคลาเทศเป็นกลุ่มแรกที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มที่สองเป็นมุสลิมเชื้อสายปาตานีที่มาจากพื้นที่ประเทศอัฟกานิสถาน ปากีสถาน และพม่าในปัจจุบัน กลุ่มที่สามเป็นมุสลิมเชื้อสายมาเลย์ที่อพยพเข้ามาจากพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยและมุสลิมชาวไทยที่ย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ดั้งเดิม รวมถึงมุสลิมจีนที่อพยพมาจากพื้นที่ทางตอนใต้ของประเทศจีนบริเวณมณฑลยูนนาน

เส้นทางหลักที่มุสลิมเชื้อสายบังคลาเทศหรือเบงกาลีอพยพเข้ามาในจังหวัดเชียงใหม่แบ่งเป็น 4 เส้นทาง โดยเส้นทางที่เก่าแก่และสำคัญที่สุด คือ เส้นทางอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เส้นทางที่สองและเส้นทางที่สามเป็นเส้นทางสายเดียวกันเชื่อมต่อกัน แต่เป็นคนละจังหวัด คือ เส้นทางอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และเส้นทางอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ เส้นทางที่สี่เส้นทางอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

รูปแบบการอพยพของมุสลิมส่วนมากเป็นผู้ชาย โดยเดินทางมาเพียงคนเดียวหรือเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 2 คนต่อกลุ่ม ในช่วงแรกจะเข้ามาทำงานตามเมืองต่าง ๆ ที่อยู่บนเส้นทางไปเชียงใหม่แล้วค่อย ๆ อพยพขึ้นไปจนถึงเมืองที่เป็นจุดหมายปลายทาง หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการอพยพของกลุ่มคนจำนวนมากในช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 5 ที่ชาวอินเดียอพยพมาจากพม่าหลังมีการก่อกบฏที่เกิดขึ้นในอินเดียในช่วงปี พ.ศ. 2403 และการบุกรุกพม่าของญี่ปุ่น หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง รัฐบาลพม่ามีท่าทีปฏิบัติต่อชาวอินเดียและชาวมุสลิมพม่า โดยห้ามไม่ให้ชาวต่างชาติทำอาชีพเกี่ยวกับการค้าขาย ซึ่งในยุคดังกล่าวผู้ที่ถือสัดส่วนหลักในการประกอบอาชีพค้าขายส่วนใหญ่ในประเทศพม่า คือ ชาวอินเดียและชาวมุสลิมพม่า เมื่อถูกบังคับห้ามคนกลุ่มนี้

จึงจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด รวมทั้งแรงงานและร่างกายที่มีอยู่ ดันร่นต่อรองกับสังคมและวัฒนธรรมศูนย์กลางอยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุผลนี้จึงทำให้ชาวอินเดียและชาวมุสลิมพม่าตัดสินใจอพยพออกจากพื้นที่เดิมไปที่อื่น ซึ่งเชียงใหม่เป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทาง (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2546)

ช่วงการเข้ามาของอุสมาน อาลี เมยาเยี ผู้ตั้งถิ่นฐานคนแรกของชุมชนข้างคลาน กลุ่มของชาวมุสลิมเชื้อสายเบงกาลีที่อพยพเข้ามาในเชียงใหม่เป็นกลุ่มแรก ซึ่งเดินทางมาพร้อมกับครอบครัวและพี่น้องของภรรยาที่นับถือพุทธ โดยตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณแจ้งกะด้า ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวส่วนมากเป็นชาวไทยวนหรือชาวไทยล้านนาที่นับถือพระพุทธศาสนา เพียงไม่กี่ปีจำนวนของผู้อพยพชาวมุสลิมมีมากขึ้นอย่างรวดเร็วเกิดการรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือกันโดยไม่ต้องกระจัดกระจายหรือรอคอยการช่วยเหลือ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2548) เมื่อจำนวนคนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พื้นที่เดิมซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดจึงทำให้ไม่สามารถรับรองผู้อพยพที่เข้ามาใหม่ได้ทั้งหมด และพื้นที่ดังกล่าวยังไม่สะดวกต่อการปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เนื่องจากพื้นที่แห่งนี้ถูกรายล้อมไปด้วยชุมชนชาวพุทธ อุสมาน อาลี เมยาเยี จึงตัดสินใจหาพื้นที่ใหม่ที่เหมาะสมกับการตั้งถิ่นฐานสร้างความชอบธรรมในการใช้พื้นที่และแสดงการดำรงอยู่ของกลุ่มตนเอง ดังนั้น ศาสนาจึงเป็นพลังทางสังคมอย่างหนึ่ง (อภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543) ที่อุสมาน อาลี เมยาเยี ใช้ในการรวมตัวกัน โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าเวียงเชียงใหม่ให้ไปตั้งถิ่นฐานบริเวณตำบลข้างคลานหรือชุมชนข้างคลานในปัจจุบัน

หลังจากการย้ายถิ่นฐานของผู้อพยพชาวมุสลิมมายังพื้นที่ใหม่บริเวณตำบลข้างคลาน จึงได้ร่วมกันสร้างมัสยิดแห่งแรกของชุมชนเพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และเชิงสังคมในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (สุชาติ เศรษฐมาลินี, 2540) และเนื่องด้วยปัจจัยดังุดทางด้านเศรษฐกิจจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรจากพื้นที่อื่นมายังชุมชนข้างคลานมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมุสลิมจากอินเดีย ตะวันออก มุสลิมพม่า มุสลิมจีนและมุสลิมปาตาน โดยเฉพาะมุสลิมพม่าที่อพยพเข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมาก

หลักคำสอนพุทธศาสนาส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน

ทุกศาสนาล้วนสอนให้มนุษย์ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความสงบสุขและมีหลักธรรมคำสอนที่นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพราะทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีของสังคม มีความสมัครสมานสามัคคีต่อกันตามหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนาที่เรียกว่า พุทธศาสนา ดังนี้

1. หลักธรรมคำสอนพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในการหล่อหลอมให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนรักสันติ รักอิสระเสรี มีนิสัยโอบอ้อมอารี มีเมตตากรุณาต่อกัน (พระมหานภดล ปุณณสุวฑฺฒโก, 2560) ได้แก่

1) สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมสำหรับสงเคราะห์หรือเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ได้แก่ (1) ทาน คือ การให้ แบ่งปัน เสียสละ เผื่อแผ่ (2) ปิยวาจา คือ การกล่าววาจาสุภาพ อ่อนหวาน (3) อตถจริยา คือ การกระทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น (4) สมานัตตตา คือ การวางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 21 ข้อ 32: 50-51)

2) พรหมวิหาร 4 หมายถึง ธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหมในทางปฏิบัติ หมายถึง คุณธรรมของผู้ใหญ่ ซึ่งต้องมีประจำในอยู่ตลอดเวลา มี 4 ประการ ดังนี้ (1) เมตตา คือ ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น ปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข (2) กรุณา คือ ความสงสาร มีความปรารถนาช่วยผู้อื่นหรือสัตว์ที่ประสบความทุกข์ ให้พ้นทุกข์ (3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี (4) อุเบกขา คือ ความวางเฉยหรือความรู้สึกเป็นกลาง ๆ ไม่ดีใจ ไม่เสียใจ เมื่อเห็นผู้อื่นประสบความสุขหรือความทุกข์ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 22 ข้อ 192: 316-324)

3) สัปบุริสธรรม 7 หมายถึง หลักธรรมของคนดีหรือหลักธรรมของสัตบุรุษ 7 ประการ ได้แก่ (1) ธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ (2) อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล (3) อตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน (4) มัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ (5) กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลา (6) ปริสสัญญตา ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติ การปรับตนและแก้ไขตนให้เหมาะสม (7) ปุคคลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกัน (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 330: 333)

2. หลักคำสอนศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์มีหลักคำสอนที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งหล่อหลอมให้คริสต์ศาสนิกชนมีจิตเมตตา มีความรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง ดังนี้ (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพิธีกรรม, ม.ป.ป.)

1) บัญญัติ 10 ประการ คือ (1) อย่ามีพระเป็นเจ้าอื่นนอกจากเรา (2) อย่าทำรูปเคารพสำหรับตนหรือกราบไหว้รูปเหล่านั้น (3) อย่าเอ๋ยพระนามของพระเป็นเจ้าโดยไม่สมเหตุ (4) จงถือวันอาทิตย์เป็นวันศักดิ์สิทธิ์ (5) จงนับถือบิดามารดา (6) อย่าฆ่าคน (7) อย่าผิดประเวณี (8) อย่าลักทรัพย์ (9) อย่าคิดมิชอบ (10) อย่าโลภสิ่งใดของผู้อื่น (สมาคมพระคริสต์ธรรมไทย, 2543)

2) หลักอาณาจักรพระเป็นเจ้า อาณาจักรพระเป็นเจ้ามีแต่ความสุข เป็นอาณาจักรแห่งความรักอย่างแท้จริง ศาสนาคริสต์จึงชื่อว่า เป็นศาสนาแห่งความรัก เพราะพระเยซูคริสต์ทรงสอนให้รักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตัวเอง ให้รักแม้กระทั่งศัตรู อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวถึงอาณาจักรพระเป็นเจ้าในคริสต์ศาสนา สามารถแบ่งเป็น 3 บุคคลที่แตกต่างกัน เรียกว่า หลักตรีเอกานุภาพ ได้แก่ (1) พระเป็นเจ้าหรือพระบิดา (2) พระเยซูหรือพระบุตร (3) พระจิตหรือดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ (สมาคมพระคริสต์ธรรมไทย, 2543) ทั้งสามบุคคลนี้มีความเป็นเอกภาพหรือพระเป็นเจ้าที่รวมเป็นหนึ่งเดียว

3. หลักคำสอนศาสนาอิสลาม

ชาวมุสลิมทุกคนมีความรู้ในข้อปฏิบัติทางศาสนาเป็นอย่างดี มีหลักปฏิบัติที่เคร่งครัดและรวมกลุ่มอย่างเป็นเอกภาพ ทั้งนี้ เป็นเพราะหลักคำสอนที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยเฉพาะหลักคำสอนที่เป็นโครงสร้างสำคัญ 2 ประการ คือ

1) หลักศรัทธา 6 ประการ ได้แก่ (1) ศรัทธาในอัลลอฮ์เพียงองค์เดียว (2) ศรัทธาในเทพบิรวารหรือเทวทูต (3) ศรัทธาในพระคัมภีร์กุรอาน (4) ศรัทธาต่อศาสนทูต (5) ศรัทธาในวันสิ้นสุดโลก (6) ศรัทธาต่อกฎสภาพการณ์ของอัลลอฮ์

2) หลักปฏิบัติตามศรัทธา 5 ประการ ได้แก่ (1) การปฏิญาณตน หมายถึง การปฏิญาณตนด้วยความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และท่านนบีมุฮัมมัดที่เป็นศาสนทูตของอัลลอฮ์ (2) การนมาซหรือละหมาด หมายถึง การแสดงความเคารพต่อพระเป็นเจ้าทั้งกาย วาจา ใจ (3) การบริจาคซะกาต หมายถึง การจ่ายทานจากผู้มีทรัพย์สิน คนผู้มีสิทธิรับซะกาต คือ คนอนาถา คนขัดสนและผู้เข้ารับอิสลาม (4) การถือศีลอด หมายถึง การละเว้นจากการบริโภคอาหาร น้ำ ทำใจให้สงบ ปฏิบัติตั้งแต่แสงอาทิตย์ขึ้นจนแสงอาทิตย์ลับขอบฟ้า หลังจากนั้นจึงบริโภคได้ปกติตลอดคืน การถือศีลอดโดยทั่วไปเรียกว่า ถือบวช (5) การทำพิธีฮัจญ์ คือ การเดินทางไปแสวงบุญที่เมืองมักกะฮ์ (ยูซุฟ นิมะ และสุภัทร ฮาสุวรรณกิจ, 2551)

วัฒนธรรมประเพณีของความเป็นพหุศาสนา

วัฒนธรรมประเพณีของความเป็นพหุศาสนา คือ ระเบียบแบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในแต่ละศาสนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบมา หากผู้ใดฝ่าฝืนมักถูกตำหนิหรือไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ลักษณะวัฒนธรรมประเพณีของความเป็นพหุศาสนามีทั้งความกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกัน

และผิดแปลกกันไปบ้าง ตามความนิยมแต่ละท้องถิ่นและศาสนาที่มีความหลากหลาย แต่โดยมากมีจุดประสงค์และวิธีการปฏิบัติเป็นอันหนึ่งเดียวกัน จะมีเฉพาะส่วนปลีกย่อยที่แต่งเติมหรือตัดทอนเพื่อให้มีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อดั้งเดิมในแต่ละท้องถิ่น (สุพัตรา สุภาพ, 2553) อย่างไรก็ตาม เมื่อจำแนกลักษณะของวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละศาสนา สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. วัฒนธรรมประเพณีของชาวพุทธ

สำหรับชาวพุทธแล้วประเพณีวัฒนธรรมไทยมักมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาและบางพิธีจะมีความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นพิธีกรรมและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ยึดถือปฏิบัติมายาวนาน ดังตัวอย่างพิธีกรรมและวันสำคัญต่อไปนี้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2554)

1) ประเพณีในวันวิสาขบูชา หรือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ซึ่งเป็นวันประสูติ ตรัสรู้และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ชาวพุทธจะทำบุญตักบาตร ฟังพระธรรมเทศนาตอนเช้า ครั้นตอนย่ำค่ำจะนำดอกไม้ ธูปเทียนเครื่องสักการะไปประกอบพิธีเวียนเทียนและฟังพระธรรมเทศนาที่วัด

2) ประเพณีในวันเข้าพรรษาหรือออกพรรษา ปฐมเหตุของการเกิดประเพณีวันเข้าพรรษาเป็นเพราะภิกษุฉัพพัคคีย์ (6 รูป) เทียวสัญจรไปมา เหยียบย่ำต้นกล้าในนาเสียหาย ประชาชนพากันติเตียน พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติเป็นธรรมเนียมให้ภิกษุอยู่จำพรรษา 3 เดือน นับแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ถึงกลางเดือน 11 ห้ามมิให้ไปพักค้างคืน ณ ที่อื่น

วันเข้าพรรษาเป็นวันพิเศษในพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนจะมักเข้มงวดทำบุญกุศลยิ่งกว่าวันธรรมดา บางคนรักษาศีลอุโบสถตลอด 3 เดือน (ไตรมาส) ส่วนพระสงฆ์เมื่อใกล้ถึงวันเข้าพรรษาจะปิดกวาดเสนาสนะ ตั้งใจบำเพ็ญสมณธรรมให้ยิ่งขึ้น ในวันเข้าพรรษาจะประชุมกันในอุโบสถ ไหว้พระสวดมนต์ ทำสังฆกรรมเพื่ออธิษฐานพรรษาแล้วขอขมาต่อกันและกัน ในวันต่อไปจะนำดอกไม้ ธูป เทียนไปขอขมาพระเถระต่างวัดซึ่งเป็นที่เคารพนับถือ

วันออกพรรษาพระสงฆ์จะทำพาวรรณาแทนการทำอุโบสถ คือ การเปิดโอกาสให้ว่ากล่าวตักเตือนกันได้ และเมื่อออกพรรษาแล้วภิกษุจะไปค้างแรมที่ใดก็ได้ตามพุทธบัญญัติ สำหรับพุทธศาสนิกชนเมื่อวันออกพรรษาต่างพากันไปทำบุญตักบาตร รักษาศีล เจริญภาวนา ฟังเทศน์ตามวัดวาอารามต่าง ๆ

3) ประเพณีในพิธีทอดกฐิน คือ การทอดถวายผ้าซึ่งเย็บจากไม้สะดึง (แม้ปัจจุบันไม่ได้ใช้สะดึงแล้วก็ยังเรียกเหมือนเดิม จึงเป็นความหมายสำหรับพิธีทำบุญประจำปี) สำหรับช่วงเวลาของการทอดกฐินตามวินัยบัญญัติ คือ ตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 รวมเป็นเวลา 1 เดือน

4) ประเพณีในวันมาฆบูชา หรือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันที่เรียกว่า จาตุรงคสันนิบาต แปลว่าการประชุมที่ประกอบด้วยองค์ 4 คือ (1) พระสงฆ์จำนวน 1,250 รูป มาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย (2) ท่านเหล่านั้นอุปสมบทจากพระพุทธเจ้าทั้งสิ้น (เอหิภิกขุอุปสัมปทา) (3) ท่านเหล่านั้นเป็นพระอรหันต์ทรงอภิญญา 6 (4) วันนั้นเป็นวันเพ็ญเสวยมาฆฤกษ์ (วันพระจันทร์เต็มดวงในเดือนมาฆะ) นอกจากนี้ ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ในพรรษาสุดท้ายของพระพุทธเจ้า เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงปลงอายุสังขาร (ตกลงพระทัยที่จะปรินิพพาน) (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2554)

2. วัฒนธรรมประเพณีของชาวคริสต์

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประเภทเอกเทวนิยมที่มีพื้นฐานมาจากชีวิตและการสอนของพระเยซู ผู้นำถือศาสนาคริสต์เรียกว่า คริสต์ศาสนิกชนหรือคริสต์ชน ซึ่งมีประเพณีและพิธีการตามแบบฉบับชาวคริสต์ ดังนี้ (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2554)

1) วันคริสต์มาส คือ วันเกิดของพระเยซูเจ้า ซึ่งมีการเฉลิมฉลองในวันที่ 25 ของเดือนธันวาคม เป็นการบูชามิสซาของพระคริสต์ การร่วมพิธีมิสซา (Missa) เป็นประเพณีสำคัญที่สุดที่ชาวคริสต์ถือปฏิบัติในวันคริสต์มาสและเป็นการอวยพรกันเนื่องในเทศกาลคริสต์มาส

2) วันขอบคุณพระเป็นเจ้า ในทุกวันพฤหัสบดีที่ 4 ของเดือนพฤศจิกายน เป็นวันขอบคุณและสรรเสริญพระเป็นเจ้า เพราะเชื่อว่า พระเป็นเจ้าได้อวยพรให้ตนมีความสุขกายและใจตลอดปีที่ผ่านมา วันนี้จึงเป็นวันสำคัญสำหรับครอบครัวที่จะอยู่รับประทานอาหารเย็นร่วมกัน (ประยูร ศรีเจริญ, 2556)

3) พิธีกรรมทางศาสนาที่ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมาเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงามของศาสนาคริสต์ ดังนี้ (สมาคมพระคริสต์ธรรมไทย, 2543)

(1) ศีลล้างบาปหรือศีลจุ่ม ผู้นับถือศาสนาคริสต์ทุกคนต้องผ่านพิธีศีลล้างบาป (นิกายโปรเตสแตนต์เรียกว่า ศีลจุ่ม) จึงจะเป็นชาวคริสต์ที่สมบูรณ์ จะรับได้ครั้งเดียวและไม่ต้องรับอีกตลอดชีวิต แม้จะเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นแล้วภายหลังกลับมานับถือศาสนาคริสต์อีกก็ตาม คริสต์ศาสนาเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีบาปติดตัวมาตั้งแต่เกิดที่เรียกว่า บาปกำเนิด การล้างบาปทำได้โดยการนำรดที่หน้าผาก โดยให้กล่าวว่า ฉันล้างท่านในนามของพระบิดา พระบุตรและพระจิต

(2) ศีลกำลัง เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงสัมพันธภาพระหว่างพระเป็นเจ้ากับมนุษย์ ผู้ให้ศีลกำลังจะมีตำแหน่งเป็นมุขนายก (Bishop) และผู้รับศีลต้องมีอายุระหว่าง 9-14 ปี มุขนายกจะเอามือทั้งสองวางที่ศีรษะของผู้รับศีล เจิมหน้าผากด้วยน้ำมันมะกอกเป็นรูปกางเขนและประกาศว่า ผู้รับศีลนั้นเป็นผู้ได้รับความรอดในนามของพระบิดา พระบุตรและพระจิต

(3) ศีลมหาสนิทหรือเรียกว่า มิสซา ในฝ่ายนิกายโปรเตสแตนต์ เป็นพิธีกรรมเพื่อน้อมจิตระลึกถึงการสิ้นพระชนม์ของพระเยซูบนไม้กางเขน ผู้ที่สมควรรับศีลนี้ต้องเป็นผู้ที่เชื่อหรือยอมรับว่า พระเยซูทรงสิ้นพระชนม์บนไม้กางเขนแทนเขา เป็นการยอมรับร่วมกับฝ่ายจิตวิญญาณระหว่างพระเยซูกับชาวคริสต์ว่า พระเยซูมาสถิตอยู่ในกายตน

(4) ศีลแก้บาปหรืออภัยบาป เป็นพิธีที่ชาวคริสต์ที่สำนึกว่า ตนได้ทำบาปลงไปจะต้องไปหาบาทหลวงเพื่อสารภาพการทำความผิดนั้นและขออภัยโทษจากพระเป็นเจ้า บาทหลวงในฐานะผู้แทนของพระเป็นเจ้าจะเป็นผู้ยกบาปนั้นให้ แต่ต้องมีความสำนึกผิดอย่างจริงใจและกรรมนั้นจะหมดสิ้นด้วยการทำดี

(5) ศีลเจิมผู้ป่วย เป็นพิธีให้กำลังใจผู้ป่วย จะบรรเทาเบาบางหรือหายได้หากพระเป็นเจ้าทรงเห็นว่า จะเป็นประโยชน์แก่วิญญาณของผู้รับศีลนั้น โดยการเจิมน้ำมันศักดิ์สิทธิ์ตามร่างกายของผู้ป่วย

(6) ศีลบวชเป็นบาทหลวง เป็นพิธีที่อธิการโบสถ์ (Parish Priest) ทำให้แก่ผู้เข้าพิธีบวชเพื่อเป็นบาทหลวงในการทำหน้าที่ บำเพ็ญกรณียกิจแทนพระเยซูคริสต์เพื่อความเป็นสิริมงคลของพระเป็นเจ้าและเพื่อความรอดของวิญญาณ

(7) ศีลสมรส เป็นศีลซึ่งรวมชายหญิงคู่หนึ่งต่อหน้าพระเป็นเจ้า เพื่อจะได้สร้างครอบครัวชาวคริสต์ที่สมบูรณ์ต่อไป โดยคู่บ่าวสาวหมอบหน้าลงบนแท่นบูชา รับพรจากบาทหลวงผู้ทำพิธีประกาศความรักและความซื่อสัตย์ระหว่างตนให้พระเป็นเจ้าทรงทราบ (ประยูร ศรีเจริญ, 2556)

3. วัฒนธรรมประเพณีของชาวอิสลาม

อิสลามเป็นศาสนาที่มีประเพณีวัฒนธรรมสัมพันธ์กับหลักคำสอนของศาสนา ซึ่งคำสอนทางศาสนาได้เป็นบรรทัดฐานกำหนดวิถีชีวิตคนมุสลิมตั้งแต่เกิดจนตายในลักษณะของกฎหมาย ดังนั้น ที่มาของวัฒนธรรมอิสลามจึงมาจากแหล่งสำคัญ 4 ประการ คือ 1) คัมภีร์อัลกุรอานหรือโองการของอัลลอฮ์ที่ทรงประทานมาให้ศาสนามุฮัมมัด 2) อัล-หะดีษ หรือคำบอกเล่าถึงคำสอนและจริยวัตรของศาสดามุฮัมมัด 3) อัล-อิญมาอ์ หรือ

ข้อวินิจฉัยที่สอดคล้องกันของปราชญ์มุสลิมในประเด็นทางกฎหมายอิสลามที่คัมภีร์อัลกุรอานและอัล-หะดีษ ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจน 4) อัล-กียาส หรือการอนุมานเพื่อหาแนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบกับตัวบทกฎหมายที่ใกล้เคียงกัน (ยูซุฟ นิมะ และสุภัทร ฮาสุวรรณกิจ, 2551)

มุสลิมทุกคนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้และไม่สามารถที่จะเลือกปฏิบัติบางอย่างตามความพอใจของตน แม้ว่าสภาพภูมิประเทศตลอดจนสภาพของสังคมจะต่างกันอย่างไรก็ตาม เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ข้ออ้างหรือเหตุผล ประเพณีวัฒนธรรมของศาสนาอิสลามได้กำหนดธรรมเนียมแห่งชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายจึงมีเป็นจำนวนไม่น้อย แต่ในที่นี้ขอกล่าวบางเรื่องที่สำคัญเท่านั้น (กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, 2554)

1) อะกีเกะฮฺ หมายถึง การทำพิธีตัดผมหรือโกนผมแก่เด็กที่เกิดใหม่และตั้งชื่อให้เด็กนั้น เวลาที่เหมาะสม คือ เมื่อเด็กคลอดได้ 7 วัน สัตว์ที่ใช้ในการทำพิธี สำหรับเด็กผู้ชายให้เชือดแพะ 2 ตัว ถ้าเป็นเด็กผู้หญิงให้เชือดแพะ 1 ตัว เนื้อสัตว์ที่ถูกเชือดจะแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ไว้รับประทานเอง 1 ส่วน ให้ญาติพี่น้อง 1 ส่วน และบริจาคให้คนยากจน 1 ส่วน

2) การเข้าสู่หนัต เป็นการขลิบหนังหุ้มปลายอวัยวะเพศชายที่ชายมุสลิมทุกคนต้องเข้าสู่หนัต จึงจะถือว่าเป็นมุสลิมที่สมบูรณ์ เพราะแม้แต่ศาสนาฮินดูยังมีบัญญัติและได้สั่งให้มุสลิมทุกคนปฏิบัติตาม

3) การเชือดกุรบัน คือ การเชือดสัตว์เป็นการพลีชีพสัตว์เพื่อแจกจ่ายแก่ผู้ยากไร้และมิตรสหายเพื่อนำมาฉลองในวันอีดิลอัฎฮาหรือวันอีดิลใหญ่

4) การอาบน้ำละหมาด ก่อนการละหมาดมุสลิมทุกคนต้องชำระล้างร่างกายให้สะอาดด้วยน้ำที่สะอาดบริสุทธิ์

5) การทำละหมาด เป็นศาสนกิจที่มุสลิมทุกคนต้องกระทำทุกวัน วันละ 5 เวลา ส่วนการละหมาดแบบรวมหรือละหมาดวันศุกร์ บังคับเฉพาะชายมุสลิมจะต้องไปรวมกันที่มัสยิด

6) การถือศีลอด เป็นทั้งวัฒนธรรมและศาสนกิจที่มุสลิมทุกคนต้องปฏิบัติเป็นเวลานานถึง 1 เดือน ในรอบ 1 ปี เป็นการฝึกความอดทนทางกาย วาจา ใจ ผู้ถือศีลอดทุกคนต้องงดเว้นอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงการร่วมสังวาส เว้นการทำความชั่วทางกาย วาจา ใจ นับตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นไปจนถึงพระอาทิตย์ตก

7) การประกอบพิธีฮัจญ์ เป็นพิธีกรรมแสดงถึงความเป็นเอกภาพของประชาชาติมุสลิมที่มาร่วมชุมนุมกัน ณ อัลกะอ์บะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในช่วงต้นเดือนที่ 12 ของศักราชอิสลาม ปีละครั้ง โดยเริ่มกระทำได้ตั้งแต่เดือน 10

8) พิธีศพ เมื่อชาวมุสลิมสิ้นชีวิต ญาติพี่น้องต้องรีบทำความสะอาดผู้ตายด้วยการอาบน้ำแล้วรัดอุจจาระ รวมทั้งสิ่งสกปรกอื่น ๆ ออกให้หมด ผู้อาบน้ำให้ผู้ตายควรเป็นเพศเดียวกัน และผู้อาบน้ำจะต้องไปอาบน้ำสุหนัตหลังจากที่อาบน้ำให้ผู้ตาย หากตายแบบปกติจะมีการละหมาดให้ เป็นการละหมาดขอพรให้ผู้ตาย โดยทุกคนจะต้องให้ความเคารพผู้ตาย (เสาวนีย์ จิตต์หมวด, 2535)

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนพหุศาสนากับการสร้างสันติสุขในสังคม

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนพหุศาสนา หมายถึง การร่วมมือหรือแข่งขันของคนในชุมชนพหุศาสนา ทั้งที่มีส่วนได้ส่วนเสียและไม่มีในกระบวนการทุกขั้นตอนของโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ประทีป พิษทองกลาง และคณะ (2562) กล่าวว่า การอยู่ร่วมกันโดยมีประเพณีวัฒนธรรมเป็นตัวเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชน สิ่งเหล่านี้สมาชิกในชุมชนได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ จากรุ่นสู่รุ่นจนเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิต เป็นการร่วมกันสร้างข้อปฏิบัติ ข้อห้ามและกฎระเบียบของชุมชนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับเดือน คำดี (2553) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปแบบที่ผู้รับการพัฒนาเข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา ร่วมกัน มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและทั่วถึงทุกคนในกลุ่มที่

อาศัยอยู่ในชุมชนพหุศาสนา การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่การดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิดหรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ มีกิจกรรมและวิถีดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนได้ แม้จะนับถือต่างศาสนากันก็ตาม สอดคล้องกับศิริพร เพ็งจันทร์ (2563) ที่เห็นว่า การมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นการประเมิณผล หมายถึง ความเห็น ความชอบและความคาดหวัง มีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้ในทางที่ดี เพราะการมีส่วนร่วมในชุมชนของศาสนิกชนทุกศาสนาที่เรียกว่า ชุมชนพหุศาสนา จะนำไปสู่การพัฒนา สร้างความสามัคคีในชุมชนพหุศาสนาและนำไปสู่สันติสุขได้ เพราะการมีส่วนร่วมมีความสำคัญในฐานะดังต่อไปนี้ 1) เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมนันทนาการหรือกิจกรรมจิตอาสา 2) เป็นการปกครอง การดูแล รักษา ปกป้อง ค้ำครองร่วมกันอย่างทั่วถึง เช่น การเลือกตั้งประธานชุมชน การเข้าร่วมคัดเลือกหรือเลือกกรรมการชุมชน การเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครตำรวจบ้าน (อส.ตร.) 3) เป็นการเข้าร่วมในสถาบันการศึกษา ทั้งที่เป็นของพระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เพราะมีกิจกรรมทำความเข้าใจในความเป็นพหุศาสนา ความเห็นอกเห็นใจอย่างมีตรไมตรี การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหมดที่กล่าวมาเป็นการสร้างสันติให้แก่สังคมได้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก มีความสามัคคีปรองดอง และร่วมมือกันพัฒนาชุมชนให้เจริญด้านจิตใจควบคู่กับความเจริญด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ในยุคปัจจุบัน ดังที่พระครูมหาเจติยารักษ์ เข็มนาค และคณะ (2563) กล่าวว่า ปัญหาด้านสันติภาพในสังคมที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นทางความคิด วาจา กาย เกิดการขัดแย้งต่อต้านกัน เกิดเป็นความวุ่นวายในสังคมเล็ก ลูกกลามเป็นสังคมใหญ่ของชาติ แต่เมื่อสังคมมีศีลธรรมความขัดแย้งก็จะลดลง ดังนั้น การเข้าถึงหัวใจแห่งศาสนาของตนจะช่วยให้สังคมเปี่ยมด้วยคุณธรรมที่ขจัดความขัดแย้งระหว่างกันได้ รวมถึงการทำความเข้าใจระหว่างศาสนาและออกจากวัตถุนิยมก็จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาชุมชนพหุศาสนาในตำบลช้างคลานทำให้ทราบแนวคิดที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ในประเด็นต่อไปนี้

1) ด้านบริบทที่แตกต่างแต่ไม่แตกแยก จะเห็นว่า ในตำบลช้างคลานมีความแตกต่างด้านความทางศาสนา แต่ความแตกต่างดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ชุมชนแตกแยก สิ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดสันติอยู่ร่วมกันได้ ผู้เขียนเห็นว่า เป็นเพราะวัฒนธรรมของล้านนาที่เข้มแข็ง จึงกลายเป็นชุมชนพหุศาสนาที่อยู่ร่วมกันได้ภายใต้วัฒนธรรมหลัก คือ วิถีชีวิตของชาวล้านนา

2) ด้านคำสอนที่มุ่งเน้นความเป็นหนึ่งเดียวในด้านสันติสุข ความจริงแล้ว แต่ละศาสนามีหลักคำสอนและหลักปฏิบัติเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อเข้าถึงเป้าหมายสูงสุดในความเชื่อของศาสนาตนเอง เช่น การบรรลุพระนิพพาน การอยู่ในสรวงสวรรค์กับโลกของพระเป็นเจ้า เมื่อมีอุดมการณ์ทางศาสนาที่ต่างกัน ศาสนิกทางศาสนาย่อมต่างกันไปด้วย แต่สิ่งที่ทำให้ชุมชนกลายเป็นพหุศาสนาที่มีหลักการเป็นหนึ่งเดียว นั่นคือ หลักคำสอนที่เน้นความสงบสุขในชุมชนร่วมกันเป็นที่ตั้ง

3) ด้านวัฒนธรรมประเพณีที่หลอมรวมชุมชนให้กลมกลืน ชาวตำบลช้างคลานมีความเชื่อทางศาสนาที่เป็นเอกเทศหรือเฉพาะตนก็จริง แต่สิ่งที่หล่อหลอมให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ คือ การยึดมั่นในวัฒนธรรมประเพณีของตนอย่างเคร่งครัด แต่ก็สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมล้านนาทั่วไป เช่น การใช้ภาษาเดียวกัน อาหารรสชาติประจำถิ่น รวมถึงสภาพเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมที่เป็นเมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและความเจริญทันสมัย สิ่งเหล่านี้กลายเป็นเครื่องหลอมรวมที่ลงตัวระหว่างความร้าวรอยทางศาสนาความเชื่อกับความนำสมัยทางโลกวัตถุ เมื่อทุกอย่างกลมกลืนกัน ความสงบสุขก็บังเกิดในชุมชนช้างคลาน

บทสรุป

ชุมชนในตำบลช้างคลานเป็นชุมชนพหุศาสนาที่ตั้งอยู่เขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นชุมชนที่มีการอยู่ร่วมกันหนาแน่นชุมชนหนึ่งที่มีความหลากหลายทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ชุมชนในตำบลช้างคลานเป็นชุมชนมุสลิมที่ก่อตั้งเป็นแห่งแรกในบรรดาชุมชนมุสลิมในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วยมุสลิม 3 กลุ่มเชื้อชาติ ได้แก่ มุสลิมเชื้อสายเอเชียใต้ (บังคลาเทศ ปากีสถาน อินเดีย) มุสลิมเชื้อสายจีน และมุสลิมเชื้อสายพม่า

ทั้งยังเป็นชุมชนที่เป็นศูนย์รวมของชาวคริสต์หลายชาติพันธุ์ที่มาอยู่ร่วมกัน เพราะเป็นที่ตั้งโบสถ์อาสนวิหารหทัยของชาวคริสต์ และสถานศึกษาที่ก่อตั้งโดยองค์กรมูลนิธิชาวคริสต์ที่มีชื่อเสียงอีก 3 แห่ง คือ โรงเรียนพระหทัยคอนแวนต์ โรงเรียนเรยีนาเชลี และโรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมของชาวพุทธที่มีวัดตั้งรายล้อมอยู่มากมาย แต่ผู้คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขในการเป็นชุมชนพหุศาสนา โดยมีศาสนสถานของตนเป็นศูนย์รวมจิตใจและปฏิบัติศาสนกิจตามความเชื่อของตนเอง บนพื้นฐานความเข้าใจคนต่างศาสนาและยึดหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนาเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ไม่เบียดเบียนกันจนกลายเป็นปัญหาทางศาสนา ทั้งยังมีประเพณีวัฒนธรรมที่ดึงมาของศาสนิกชนแต่ละศาสนาและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างที่ปฏิบัติร่วมกันได้ ทั้งที่เป็นประเพณีวัฒนธรรมทางศาสนาและประเพณีวัฒนธรรมของชาติในรูปแบบกิจกรรมทางสังคมหรือสถาบันต่าง ๆ ซึ่งต้องปฏิบัติตาม เพราะสิทธิหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ต้องรักษา ปกป้อง ค้ำครองร่วมกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการทำความเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจนและรอบด้าน จึงเป็นบ่อเกิดแห่งชุมชนสันติสุขในการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุศาสนาในตำบลช้างคลาน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). *ความรู้ศาสนาเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพิธีกรรม. (ม.ป.ป.). *บทภาวนาของคริสตชน ฉบับปรับปรุง 2010*. คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อพิธีกรรม สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย.
- จิราภรณ์ เชื้อพรวน. (2563). การท่องเที่ยวเชิงประเพณีงานบุญผะเหวดของบ้านไฮหย่อง อำเภอฝาง จังหวัดสกลนคร. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*. 3 (4), 138-149.
- ชัยยศ ชัยนิลพันธ์. (2553). หนานอินตะ ต้นตระกูลอินทพันธุ์ คริสเตียนไทยคนแรกของล้านนา. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- เดือน คำดี. (2553). *ศาสนศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ถนอม ปินตา และประสิทธิ์ พงศ์อุดม. (2547). งานพันธกิจการศึกษาของสภาคริสตจักรในประเทศไทย. ใน ชำนาญ แสงฉาย. (บรรณาธิการ). *70 ปีแห่งพระพร สภาคริสตจักรในประเทศไทย 1934-2004*. กรุงเทพมหานคร: สภาคริสตจักรในประเทศไทย.
- นคร จันทราช และคณะ. (2563). พุทธศาสนิกฯ: ปณิธานข้อที่ 2 การทำความเข้าใจระหว่างศาสนาเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทัศน์ มจร*. 8 (5), 2029-2040.
- บริดเลย์, วิลเลียม แอล. (2529). *สยามแต่ปางก่อน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรเมศวร์ ชะรอยนุช และกรรณิการ์ สัจจุล. (2557). การศึกษาแนวคิดในการพัฒนามนุษย์ตามแนวคริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 10 (2), 519-533.

- ประทีป พืชทองกลาง และคณะ. (2562). มีศีล จึงมีสันติภาพ: ถอดบทเรียนชุมชนสันติภาพจากยอดดอย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 7 (ฉบับเพิ่มเติม), 450-462.
- ประยุทธ์ ศรีเจริญ. (2556). *คำสอนพระศาสนจักรคาทอลิก*. กรุงเทพมหานคร: แผนกคริสตศาสนธรรม อัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ.
- ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ และคณะ. (2539). *มุสลิมในประเทศไทย / ประยูรศักดิ์ ชลาชนเดชะ. สายสกุล สุลต่านสุลัยมาน / ศรีศักร วลลิโคม. สายสกุล ท่านเอกะหมัด / สิริ ตั้งตรงจิตร / ประวัติศาสตร์ปัตตานีโบราณ / เสนีย์ มะดาเกาะกุล*. กรุงเทพมหานคร: โครงการหอสมุดกลางอิสลาม.
- ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. (2562). *ประวัติศาสตร์คริสต์ศาสนาในเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ฝ่ายประวัติศาสตร์สภามิสชันนารีในประเทศไทย.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2546). *อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- พระครูมหาเจติยารักษ์ เข็มนาถ และคณะ. (2563). รูปแบบการสร้างสันติภาพของพระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 8 (ฉบับเพิ่มเติม), 331-342.
- พระครูโสภณพุทธิศาสตร์ และพระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2562). อัตลักษณ์ทางศาสนา: รูปแบบการสื่อความหมายเพื่อสร้างสันติภาพ ของประชาคมอาเซียน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*. 6 (4), 1887-1912.
- พระมหานภดล ปุณณสุวฑฒโก. (2560). *การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาชุมชนเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม และอาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด. (2563). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยกรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร มจร อุบลปริทัศน์*. 5 (3). 316-330.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 11, 21, 22*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยูซุฟ นิมะ และสุภัทร ฮาสุวรรณกิจ. (2551). *การแพทย์และการดูแลสุขภาพที่สอดคล้องกับมุสลิม*, พิมพ์ครั้งที่ 2. สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ (สวรส.ภาคใต้) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ระบบฐานข้อมูลวัด. (ม.ป.ป.). *วัดในจังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2564, จาก <https://bit.ly/39tSmYK>
- โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย. (2549). *คำกราบบังคมทูลของ ดร. วิลเลียม แฮร์ริส ต่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ 2 มกราคม ค.ศ. 1906*. ใน เสรินทร์ จิรคุปต์. (บรรณาธิการ). *อมตพจน์ในรอบ 120 ปี P.R.C.* เชียงใหม่: โรงเรียนปิ่นสร้อยแยลส์วิทยาลัย.
- ศิริพร เพ็งจันทร์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิชุมชนทางทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่เกาะกลางบางทะเล จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*. 3 (4), 66-82.
- สมักร กอเข้ม. (2550). *มุสลิมพม่าที่ชายแดน: การมีชีวิตรอดในความเป็นชายขอบ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมาคมพระคริสต์ธรรมไทย. (2543). *พระคริสต์ธรรมคัมภีร์ ภาคพันธสัญญาใหม่*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมพระคริสต์ธรรมไทย.
- สุชาติ เศรษฐมาลินี. (2540). *มรดกศาสนาเชียงใหม่ภาค 1: ประวัติและพัฒนาการศาสนาในเมือง*. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.
- สุพัตรา สุภาพ. (2553). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- เสาวนีย์ จิตต์หมวด. (2535). *วัฒนธรรมอิสลาม*. กรุงเทพมหานคร: คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2543). พื้นที่ในทฤษฎีทางสังคมศาสตร์. ใน *สังคมศาสตร์*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2548). อำนาจ. ใน *แนวความคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม*. เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. (2556). *พหุวัฒนธรรมในบริบทของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- Speer, R. E. (1987). The Science of Missions. *The Missionary Review of the World*. New Series 12, 1 (January), 29-30.

ชุมชนโคกพระ: พัฒนาการค้าหม้อดินเผาและการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในช่วงทศวรรษที่ 2480-2560

กชกร อ่อนท้าว¹, ผาติรัตน์ สานสืบพันธุ์^{2*}, ธนธรณ์ เทศไธสง³

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Khok Phra Community: Developing the Clay Pot Trade and Loss of Local Wisdom in
the Decade from 1937 to 2017

Kodchakorn Aonthaw¹, Phatirat Sansuebphan^{2*}, Thanatorn Testhaisong³

Bachelor of Arts Program in History, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Mahasarakham University

Article Info

Vol. 1 No. 3 (Sep-Dec 2021)

Academic Article

Article History:

Received 18 Sep 2021;

Revised 03 Nov 2021;

Accepted 04 Nov 2021

คำสำคัญ:

ชุมชนโคกพระ;

ชุมชนปั้นหม้อดิน;

หม้อดิน;

ภูมิปัญญาท้องถิ่น;

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและ

วัฒนธรรม

Corresponding Author,

E-mail: aomzina555ice

@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการศึกษาพัฒนาการการค้าหม้อของคนในชุมชนโคกพระและปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนโคกพระเลิกผลิตหม้อดินเผา การศึกษาใช้วิธีการศึกษาแบบประวัติศาสตร์บอกจากคำเล่าเป็นหลักในการศึกษา ผลของการศึกษาพบว่า ช่วงทศวรรษที่ 2480-2500 คนในชุมชนผลิตหม้อขายเป็นกิจกรรมรองหลังจากแล้วเสร็จการทำเกษตรกรรม โดยใช้เกวียนเป็นพาหนะในการค้าเร่ ต่อมาช่วงทศวรรษที่ 2501-2530 คนในชุมชนได้ใช้รถล้อเป็นพาหนะก่อนปรับเปลี่ยนเป็นรถจักรยานยนต์ ส่งผลให้ต้นทุนสูงขึ้นและผลิตมากขึ้นตามต้นทุนที่สูง เป็นช่วงของการผลิตที่มีความเข้มข้นสูง และช่วงทศวรรษที่ 2531-2560 คนในชุมชนออกไปขายแรงงานมากขึ้น ส่งผลให้ขาดแรงงานในชุมชน ประกอบกับแหล่งวัตถุดิบเลิกขายดินให้ปั้นหม้อ ในที่สุดการปั้นหม้อดินของชุมชนโคกพระจึงทยอยเลิกผลิตหม้อและหม้อดินก็ถูกแทนที่ด้วยหม้อสแตนเลส องค์ความรู้ใหม่ คือ คนในชุมชนมีความพยายามในการปรับตัวเข้าสู่ยุคสมัยที่มีความเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1. ยุคที่หนึ่ง ทศวรรษที่ 2480-2500 ชุมชนปรับตัวมาค้าเร่ผ่านเกวียน 2. ยุคที่สอง ทศวรรษที่ 2501-2530 คนในชุมชนปรับตัวมาใช้เกวียนมาใช้รถล้อ ก่อนจะปรับเป็นรถจักรยานยนต์ 3. ยุคที่สาม ทศวรรษที่ 2531-2560 การขาดแคลนแรงงาน และการเข้ามาของกลุ่มทุนจากภายนอกที่เข้ามาทำบ่อเกลือ คนในชุมชนจึงเปลี่ยนไปรับจ้างต้มเกลือเพื่อหารายได้ทดแทนการขายหม้อ

Keywords:

Khok Phra Community;

Pottery Community;

Pottery;

Local Wisdom;

Socio-cultural Change

Abstract

This article aims to study the development of clay pot trade among people in Khok Phra Community and the factors affected in Khok Phra Community to stop producing clay pots. The study uses an oral history methodology. The results of the study show that during the 1937-1957 the community produced pottery for sale after the completion of farming. It was based on using a cart as a vehicle for peddling. During the 1958-1987, the community turned to wheeled

vehicles as a vehicle before being converted to a motorcycle, resulting in higher costs, and requiring more production at high costs. It was a range of highly concentrated production. Finally, during the decade of 1988-2017, the community went out to sell more labor. As a result, it lacked of labor in community. In addition, the clay which was a source of raw materials for making a pot was cancelled to sell to community. Hence, the pottery making of the Khok Phra Community has gradually ceased to produce pots and been replaced by stainless steel pots. The body of knowledge indicates that the community tries to adapt to the ever-changing era which can be divided into three issues in the followings: 1) first period of 1937-1957, the community adapted to the hawking with carts after agriculture completed; 2) second period of 1958-1987, villagers switched from using wagons to wheeled cars before converting to motorcycles; and 3) third period of 1988-2017, the shortage of labor, coupled with the entry of foreign capital who came to make the salt mines, therefore, the villagers switched to hiring salt boilers in order to earn money instead of selling pottery.

บทนำ

มนุษย์รู้จักใช้เครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ โดยพัฒนาเป็นสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน การผลิตเครื่องปั้นดินเผามีการพัฒนารูปแบบเพื่อความสะดวกในการใช้สอยให้มีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น จากการศึกษาโบราณคดีในประเทศไทยและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บ่งชี้ถึงการผลิตและใช้เครื่องปั้นดินเผามีมาตั้งแต่สมัยหินใหม่จนถึงปัจจุบัน โดยพบแหล่งโบราณคดีที่กระจายอยู่ทุกพื้นที่ของประเทศ ไทย เช่น เครื่องปั้นดินเผาวัฒนธรรมบ้านเชียง บริเวณบ้านเชียง อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี โดยพบเครื่องปั้นดินเผาเป็นจำนวนมาก ในขณะที่อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคามเป็นชุมชนโบราณที่มีวัฒนธรรมทวารวดี ซึ่งค้นพบหลักฐานทางโบราณสถานและโบราณวัตถุจากร่องรอยของสถูปเจดีย์ ประติมากรรมรูปเคารพ พระพิมพ์ดินเผา และใบเสมา รวมถึงทางกายภาพของชุมชนที่มีลักษณะเป็นคุ้งน้ำคันดินล้อมรอบชุมชนแห่งนี้ ซึ่งบ่งบอกความเจริญรุ่งเรืองด้านการผลิตและการใช้เครื่องปั้นดินเผาแต่โบราณ ปัจจุบันอำเภอกันทรวิชัยตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัด ทิศเหนือติดกับอำเภอยางตลาด (จังหวัดกาฬสินธุ์) ทิศตะวันออกติดกับอำเภอยางตลาดและอำเภอฆ้องชัย (จังหวัดกาฬสินธุ์) ทิศใต้ติดกับอำเภอมหาสารคาม ทิศตะวันตกติดกับอำเภอโกสุมพิสัยและอำเภอเขียงยืน ชุมชนโบราณแห่งนี้ได้พบการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 กระทั่งถึงพุทธศตวรรษที่ 18-19 ชุมชนแห่งนี้ถูกทิ้งร้าง ต่อมาเมื่อมีการอพยพมาตั้งบ้านเรือนของผู้คนสายวัฒนธรรมไทย-ลาว ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 เป็นต้นมา เนื่องจากลักษณะพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีน้ำที่สามารถใช้ได้จากคุ้งน้ำคันดินและหนองน้ำตามธรรมชาติจึงเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานตลอดถึงการบูรณะร่องรอยโบราณสถานให้เป็นสถานที่เอื้อต่อการประกอบพิธีทางศาสนา (พิเนตร ดาวเรือง, 2552)

ก่อนที่ชาวบ้านโคกพระจะเข้ามาอยู่ในชุมชน ภายในชุมชนได้มีกลุ่มคนอาศัยอยู่แล้ว โดยในปี พ.ศ. 2417 พระปฐมวิเลิศ (เพี้ยคำมูล) นำชาวบ้านจากร้อยเอ็ดมาตั้งบ้านกันทาง (คันธาร) ซึ่งเป็นเมืองสร้างขึ้นเป็น

เมืองกันทรวิชัย ขึ้นตรงกับเมืองกาฬสินธุ์ โดยชุมชนดังกล่าวตั้งอยู่บริเวณคุ้มบ้านคันธาร์ ต่อมากลุ่มคนที่อยู่โคราชได้อพยพมาในราวปีพ.ศ. 2428 เข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านโคกพระปัจจุบัน สำหรับที่มาของชื่อโคกพระมาจากตัวของสภาพภูมิประเทศที่เป็นเนินสูงและมีพระพุทธรูปตั้งอยู่ จึงเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกพระ อีกกลุ่มหนึ่งที่อพยพมาจากโคราช คือ กลุ่มของนายเขียว เรืองศรีมัน อพยพมาในราวปีพ.ศ. 2470 มาตั้งอยู่บริเวณคุ้มน้อย โดยนำภูมิปัญญาการปั้นหม้อดินเผาติดตัวมาจากถิ่นอาศัยเดิม ต่อมาภายในชุมชนได้ทำขนมจีนอย่างแพร่หลายในปี พ.ศ. 2516 ปัจจุบันจึงเปลี่ยนชื่อเป็นบ้านขนมจีน โดยทั้งสองชุมชนที่กล่าวมาอยู่ไม่ไกลกันนัก (อัจฉรี จันทมูล และบุญชู ศรีเวียงยา, 2550) จากที่กล่าวข้างต้นเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและยังได้พบในท้องถิ่นอยู่บ้าง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการผลิตหม้อดินเผาของบ้านโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จากภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมา แต่ในปัจจุบันได้สูญหายไปจากท้องถิ่นนี้ จึงมีความสนใจในความเปลี่ยนแปลงและการสูญหายไปของภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบันของชุมชนโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

เนื้อเรื่อง

ในการศึกษาพัฒนาการการค้าขายหม้อของคนในชุมชนโคกพระและปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนดังกล่าวเลิกผลิตหม้อดินเผา ผู้ศึกษาขอแบ่งระยะเวลาของพัฒนาการชุมชนโคกพระในช่วง 8 ทศวรรษ ออกเป็น 3 ยุค เพื่อให้เห็นความเป็นมาและสำคัญ รวมถึงวิถีชีวิตของชุมชนดังต่อไปนี้

ยุคที่หนึ่ง ภูมิปัญญาจากกรุ่นสู่กรุ่นในทศวรรษที่ 2480-2500

กลุ่มคนที่อพยพมาจากโคราชนำภูมิปัญญาในการปั้นหม้อดินติดตัว คนกลุ่มนี้ได้ตั้งที่พักอาศัยอยู่บริเวณชุมชนหนองแวงและชุมชนขนมจีนในปัจจุบัน ทำให้ทั้งสองชุมชนนี้มีการปั้นหม้อดินกันอย่างแพร่หลายและได้ถ่ายทอดทักษะการปั้นหม้อภายในครอบครัวจากกรุ่นสู่กรุ่น เมื่อรุ่นลูกเข้าสู่ช่วงอายุ 14-17 ปี จะเริ่มฝึกทักษะในการปั้นหม้อจากพ่อแม่ บรรพบุรุษดั้งเดิมจะให้หม้อดินประกอบอาหารและทำเป็นจานชาม รวมถึงใช้หม้อดินใส่กระดุกแล้วฝังดินไว้ จากการสัมภาษณ์ทองมาก เหล่าจันทร์ (2564) ทำให้ทราบความเป็นมาของภูมิปัญญานี้ดังคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“...พ่อกับแม่อยู่โคราชจากบ้านบุบ้านหม้อ มาอยู่ที่นี่ ยามถึงหน้าแร่กะเฮ็ดหม้อ ทำอยู่โคราชอยู่ก่อนแล้ว ตากับยายอยู่โคราช แม่มาเกิดอยู่ที่นี่ ตอนเกิดเฟิ่นมาอยู่ที่นี่ ยายกับตามาออกลูกอยู่ที่นี่ ยายเป็นเหลนอีกรอบนี้...”

ในช่วงหลังจากการทำนา ชนชาวจีนยังคงเป็นที่เรียบริ้อยแล้ว ชาวบ้านจะเริ่มปั้นหม้อดินซึ่งเป็นกิจกรรมภายในครัวเรือน เนื่องจากแรงงานที่ใช้ในการปั้นหม้อดินเป็นคนในครอบครัว โดยเริ่มจากการหาวัตถุดิบ อันดับแรก คือ การไปขุดดิน โดยจะใช้วัวเทียมเกวียนเป็นพาหนะในการเดินทางผ่านเส้นทางจากมหาสารคาม-กาฬสินธุ์ เดินทางไปห้วยปลาหลด บ้านดอนยุง จังหวัดกาฬสินธุ์ เมื่อไปถึงที่นาแล้วจะแจ้งให้เจ้าของที่ดินทราบการมาขุดดิน เพราะการขุดต้องซื้อขาย ราคาซื้อขายเป็นเกวียน โดยเกวียนหนึ่งราคาประมาณ 10 บาท จากนั้น เริ่มขุดหน้าดินออกเพื่อหาชั้นดินที่มีลักษณะเป็นดินดำ ชาวบ้านจะนำไม้ไปปักรอบดินที่ต้องการไว้ จากนั้น หยตน้ำลงเพื่อให้ดินมีความอ่อนตัวและให้ง่ายต่อการขุด บางครั้งชาวบ้านต้องขุดหาดินลึกประมาณครึ่งช่วงตัวจึงพบดินที่สามารถใช้ในการทำหม้อได้ เมื่อได้ปริมาณที่ต้องการแล้วจะนำขึ้นเกวียนบรรทุกกลับบ้าน เข้าต่อมาเป็นขั้นตอนการทำดินเชื้อ คือ การนำดินโคลนมาผสมกับแกลบ นำมาเหยียบให้เข้ากัน โดยใช้ลำเพลินวางข้างบนรองเหยียบ ลำเพลินมีลักษณะเป็นแผ่น โดยนำไม้ไผ่มาสานเพื่อช่วยทำให้ดินและแกลบเข้ากันได้ง่ายขึ้น หลังจากดินและแกลบเข้ากันแล้ว จะนำไปตากแดดให้แห้งแล้วจึงเอาไปเผาไฟ หลังจาก

เผาเสร็จจะทำให้ละเอียดแล้วมาร้อนเพื่อนำไปผสมดินที่ได้มาจากห้วยปลาหลดอีกครั้งหนึ่ง ดินเชื่อเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ เนื่องจากจะทำหน้าที่ยึดดินไม่ให้แตกออกจากกันขณะนำไปเผา เมื่อทำการผสมจนได้ที่แล้วก็จะทำการขึ้นรูปหม้อ ดังคำบอกเล่าที่ว่า

“...เอาเกวียนจัวเฮานี้ ไปแกขี้ดินมาปั้นหม้อ เอาไม้กั้นลงไป ไปพอน้ำดินแล้ว กะควัดขี้ดินขึ้น แล้วกะเอาไม้ลั่วสัก ๆ ให้มันเป็นแท่งเป็นแท่งขึ้นแล้ว กะเอามาใส่เกวียนมาบ้าน เป็นขี้ดินดำ พอได้ดินมาแล้ว กะปั้นเซี่ยมมัน เอาเซี่ยมมาตากแดดให้มันแห้งแล้ว กะแช่น้ำ แช่น้ำก้นเป็นขุม และกะเหยียบเซี่ยมผสมกับกลบแล้วกะปั้นเป็นรูป เอาไปเผา เผาแล้วกะไปตำเซี่ยม เผาเซี่ยมก่อนไปตำ มันกะมีแผ่นลำเพิน เฮาพากันเดินเหยียบดินแล้ว กะเอาเซี่ยมไปตำแล้ว กะมาร้อนใส่ร้อน ใส่ลำเพิน กะเอาดินหมูแซนมาเหยียบใส่กัน กะมานั่งตี เป็นรูปหม้อขึ้น...” (พิกุล เหล่าเมือง, 2564)

ภาพที่ 1 เกวียนโบราณ (มนตรี โคตรคันทา, 2563)

การปั้นหม้อจะใช้ไม้ลายตีขึ้นรูปตามที่ต้องการและใช้หินดูในการทำให้กันหม้อกลม หินดูที่ใช้ในการปั้นหม้อมีหลายขนาดตามขนาดของหม้อ หม้อดินที่ชาวบ้านทำออกมามีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน และวิถีชีวิตของชาวอีสาน จากประเภทของหม้อที่ผลิตออกมามีหลายแบบ เช่น หม้ออุ คือ หม้อสำหรับใส่น้ำกิน หม้อแกงที่ใช้สำหรับทำอาหาร หม้อหนึ่งใช้สำหรับการนึ่งข้าวเหนียวของชาวบ้าน และหม้อปลาร้าใช้สำหรับหมักหรือเก็บปลาร้าในแต่ละครัวเรือน โดยหม้อแต่ละแบบจะไม่ใช้ร่วมกัน จะแยกประเภทอย่างชัดเจน

เมื่อได้รูปร่างและขนาดตามที่ต้องการแล้วก็จะนำไปตากแดด เมื่อหม้อแห้งสนิท ขั้นตอนสุดท้ายของการปั้นหม้อชาวบ้านก็จะนำหม้อไปเผา ในช่วงปลายทศวรรษที่ 2480 จำนวนหม้อที่ดีได้ในครัวเรือนต่อวันประมาณ 5-7 ใบ

ภาพที่ 2 หินดู (ยศพร บรรเทิงสุข, 2556)

ไม้ที่นำมาใช้ในการเผาจะแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ ไม้ที่ใช้เผาเชื้อและไม้ที่ใช้เผาหม้อ ชาวบ้านจะออกไปหาไม้เป็นกลุ่ม โดยเดินทางด้วยเกวียนไปตามป่าที่อยู่รอบหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง ถ้าบ้านไหนไม้หมดไม่พร้อมกันก็จะออกไปหาคนเดียว ป่าที่ชาวบ้านไปหาไม้ เช่น ป่าบ้านตัน โคกดงกะเนง บ้านสระ ไม้ที่นำมาเผา

เป็นไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ต้นคูณ ไม้ต้นมะม่วง ส่วนไม้สำหรับเผาหม้อใช้ไม้ต้นจ้าว ไม้ไผ่ โดยไม้ที่เลือกใช้จะเป็น ต้นไม้ที่ตายแล้ว หากตัดต้นที่ยังไม่ตายมาจะนำมาทิ้งให้แห้งก่อนจึงนำไปใช้เผาได้ การตัดไม้ของชาวบ้านไม่ได้ บอกจากเจ้าป่าหรือผีประจำป่าอย่างเป็นทางการจะลักษณะ ดังที่ปิ่น บำรุง (2564) เล่าว่า

“...ไม้เผาไปเอาบ้านทันแน่ โคกคงกะแงง บ้านสระ เอาไม้แก่นไม้เนื้อแข็งมาเผาเสีย เอามา จากทั่วทั้งป ไม้ม่วง ไม้คูณ ไม้หยังว่ามันแห้งกะเอาได้หมด ไม้มันตายกะฟันเอาโลด บได้ขอเจ้า ที่ บได้หยังดอก...”

แต่บางคนก็ซื้อจากเพื่อนบ้าน ราคาเกวียนละ 5-6 บาท สถานที่ที่ชาวบ้านใช้ในการตั้งเตาเผาหม้อจะ เลือกบริเวณที่โล่งกว้างบริเวณที่ดินของตน ต่อมาพื้นที่ของชาวบ้านได้มีครุมาขอพื้นที่เพื่อสร้างโรงเรียน ประมาณก่อนปี พ.ศ. 2494 จากเดิมเป็นพื้นที่เผาหม้อของชาวบ้าน ภายหลังมีการสร้างเป็นโรงเรียนขึ้นจึงไม่สามารถใช้พื้นที่บริเวณนี้ได้ ชาวบ้านบางส่วนจึงย้ายไปใช้ที่นาเผาหม้อแทน

การเผาจะนำไม้ยาวประมาณ 2 เมตร มาวางไขว้กัน มีลักษณะคล้ายกับแคร่ ใช้ต้นกล้วยเป็นเสา จากนั้น ก็จะนำฟางมารองพื้น ก่อนที่จะนำหม้อที่ตากไว้มาเรียงขึ้นเป็นชั้น ๆ คละขนาดกันให้สามารถเผาได้ จำนวนมาก โดยแต่ละชั้นจะใช้ฟางมาคลุมหม้อให้ทั่วเพื่อป้องกันไม่ให้หม้อมีสีดำจากการเผา

ภาพที่ 3 ไม้รองเผาหม้อ (ยศพร บรรเทิงสุข, 2556)

เมื่อผ่านขั้นตอนต่าง ๆ และได้จำนวนที่ต้องการเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านจะนำหม้อที่ตนผลิตบรรทุกใส่ วัวเทียมเกวียนประมาณ 5-6 เกวียน ไปขายแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่น โดยจะออกไปขายตั้งแต่เช้ามืด ในช่วง เวลา 01.00-02.00 น. โดยประมาณ ผู้ที่ออกไปขายจะเป็นกลุ่มผู้ชาย เส้นทางที่ใช้เป็นสายมหาสารคามไปเขต กาฬสินธุ์ เนื่องจากลักษณะของการขายเป็นการขายเร็วและการคมนาคมที่ไม่สะดวก การขายจึงใช้เวลาหลาย วัน ผู้ขายจึงเตรียมอาหารสำหรับการเดินทางไปด้วย หากขายสินค้าหมดในชุมชนใกล้เคียงก็ใช้เวลา 1-3 วัน บางครั้งก็ไปไกลถึงบึงกาฬต้องใช้เวลานานกว่าที่อื่น ปิ่น บำรุง (2564) เล่าว่า

“...ไปไกล ๆ กะ 10 คีน ไปใกล้ ๆ กะคีนเดียว บ่มีที่ขายประจำดอก ไปเรื่อย ๆ ไปถึงบึง กาฬพ่นละ ไปภูไทพ่นละ กลับมาขอนแก่น กระทวน จังมาคีนบ้าน ยามไปยามนอนนี่ กะเอา เกวียนอ้อมกันเป็นวงกลมแล้ว ผูกวัวไว้ในวงนั้นละ ของไผ่ของมัน คั้นยามฝน กะลำบาก ยาม ไปขอข้าวเขา...”

พิกุล เหล่าเมือง (2564) เล่าเสริมว่า

“...เอาไปขาย กะเอาหม้อโองน้ำนี้ไว้ทางใต้ กะเอาหม้อหนึ่งหม้อแกง หม้อน้อย ๆ ขึ้นทางเทิง ออกไปเป็นฝูงเตี้นี้ 4-5 คน ไปนำกัน ไปขายหม้อ แร่ไปเรื่อย ยามเช้ากะไปตะตีสอง ตีสาม โนน คั้นขายติกะ 3 คีน ได้มา เช่น นับไปมือนี้นับไป 3 คีน กะได้กลับบ้าน ของกินเตรียมไป มีปลาร้าบอง บักพริก แต่งให้กินไปใส่ถุงใส่หยา...”

ราคาขายหม้อหรือหม้อใส่น้ำ ประมาณ 5 บาท ส่วนหม้อหนึ่งประมาณ 3 บาท และหม้อขนาดเล็กลงมาประมาณ 50 สตางค์ การซื้อขายนอกจากจะซื้อขายเป็นเงินแล้ว ยังใช้การแลกเปลี่ยนอย่างอื่น โดยใช้หม้อแลกกับข้าวแทน เมื่อเดินทางออกไปขายหม้อช่วงพักค้างแรม จะจอดเกวียนล้อมรอบกันเป็นวงกลมแล้วผูกวัวเข้ามาไว้ข้างในวงกลมบริเวณเกวียนตนเอง ถ้าออกไปขายช่วงหน้าฝนจะลำบากมาก เนื่องจากไม่มีที่หลบฝน และไม่มีผ้าใช้กำบังฝนอย่างปัจจุบัน บางครั้งอาหารที่เตรียมไปไม่เพียงพอต้องขอข้าวจากชาวบ้านในชุมชนที่เดินทางไปขายหม้อดิน ขณะเดินทางไปขายหม้อ แต่ละคนมีความเชื่อแตกต่างกัน หากเดินทางไกลผ่านดงป่า จะมีความเชื่อต่อกันจากปากต่อปากและมีข้อปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้การเดินทางเป็นไปอย่างราบรื่น ไม่ติดขัด เช่น ฝ่ายชายที่ออกไปเร่ขายหม้อเมื่อเดินทางออกไปแล้ว หากมีอะไรติดหน้า ให้หยุดเดินทางแล้วหันกลับมาทิศของบ้านสักครู่แล้วจึงเดินทางต่อไป ส่วนฝ่ายหญิงที่ไม่ได้ไปขายจะขอพรให้สามีเดินทางปลอดภัยและขายของหมดไว

จะเห็นได้ว่า การปั้นหม้อของชุมชนโคกพระในช่วงทศวรรษ 2480-2500 การปั้นหม้อเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ หลังสิ้นสุดฤดูทำนา ชาวบ้านจะมาปั้นหม้อขายเพราะใช้ต้นทุนต่ำ แต่ไม่ได้ทำเป็นอาชีพหลัก การขายจะเป็นการใช้เกวียนเร่ขาย คำที่โชนอนที่นั่น ขายหมดจึงเดินทางกลับบ้าน การเดินทางจะไปเป็นกลุ่มช่วยเหลือกัน ในการแลกเปลี่ยนจะมีทั้งเงินและข้าว

ยุคที่สอง จักรยานยนต์พ่วงเร่ในช่วงทศวรรษที่ 2501-2530

การใช้เกวียนค่อย ๆ หายไป และชัดเจนมากขึ้นในช่วงทศวรรษ 2510 เนื่องจากเกวียนผูกพันตามกาลเวลาและผู้ที่มีความสามารถในการซ่อมบำรุงได้เสียชีวิต คนรุ่นหลังไม่มีความสามารถในการซ่อมเกวียนเนื่องจากขาดทักษะและความรู้ ชาวบ้านจึงปรับเปลี่ยนมาประดิษฐ์รถเข็น 2 ล้อ ในการใส่หม้อไปขายหม้อ ซึ่งชาวบ้านต้องไปซื้อที่ตัวเมืองมหาสารคาม ราคาของล้อรถประมาณ 300-400 บาท ต่อล้อ และต้องหาไม้จากป่ามาทำรถเข็นเพื่อตัดแปลงใช้งาน เมื่อคนในหมู่บ้านเริ่มทำตามกันเรื่อย ๆ รถเข็นจึงเข้ามาทดแทนเกวียนที่พังไป แต่การนำไปขายในปริมาณสินค้าเท่าเดิม จะใช้เวลาขายมากขึ้นและขายได้ไม่ไกล เนื่องจากต้องลงเดินขึ้นเอง การไปเอาดินก็มีความยากลำบาก เพราะเมื่อเจอเนินต้องใช้แรงเดินอย่างมากในการขึ้นดินขึ้นเนิน การทำหม้อและการนำหม้อไปขายจึงประสบความสำเร็จลำบาก ตามคำบอกเล่าของทองมาก เหล่าจันทร์ (2564) ที่ว่า

“...ล้อเอามาจากสารคาม ไปซื้อเอา ผู้ใดมีเงิน กะไปซื้อเอา 300-400 นี่ละ แต่ก็บ่มีเงิน กะบ่ได้ใช้ เอามาประกอบเอาเองเลย ซื้อแต่ล้อมันนี่ละ เบิงจากเกวียนแล้ว กะมาเอ็ดเอา ไม้กะเอาอยู่่นมา ไปเอาดินกะย่างจ้งสี้่นี่ละ ขึ้นมอหนักคัก ขึ้นมอหนิ ผิดกันกะมี...”

ภาพที่ 4 รถล้อ (ผาติรัตน์ สานสืบพันธุ์, 2564)

เมื่อเปลี่ยนมาใช้รถเข็นส่งผลให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้น เนื่องจากล้อมีราคาแพง ทั้งการเดินเร่ขายสร้างความยากลำบากมากกว่าเดิม ส่วนการขายยังคงเป็นผู้ขายออกไปขายกันเป็นกลุ่ม แต่มีจำนวนเล็กลง ถ้าไปขายบริเวณใกล้จะแยกไปขายคนละทางในลักษณะไปเช้าเย็นกลับ การบรรทุกจะต่อไม่ไผ่ขึ้นเป็นระแนงสูงเพื่อวาง

หม้อให้มากกว่าความจุของรถล้อ การไปแต่ละครั้งใช้เวลา 5-6 วัน ถ้าจะไปขอนแก่นที่วัด บ้างก็ไปขอนแก่นกับผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากไม่มีเกวียนใช้หลักนอนเหมือนสมัยเดิม การไปขายหม้อด้วยรถล้อทำให้ไม่สามารถขนข้าวกลับมาได้มากเท่ากับสมัยไปขายด้วยเกวียน ทำให้ชาวบ้านได้เงินแลกกับหม้อมาเพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน ซึ่งไม่ต้องนำข้าวไปขายต่ออีกทอดหนึ่ง จึงสามารถสะสมเงินได้มากขึ้นและเป็นทุนในการปั้นหม้อครั้งต่อไป รวมถึงการซื้อของใช้ในครัวเรือน ดังที่ทองมาก เหล่าจันทร์ (2564) เล่าว่า

“...อย่างลื้อนำเข้าไปในลื้ออยู่ข้างหลังแล้วกะย่าง แม่อายุ 25 กะเดินแล้ว เดินกะเป็นกลุ่มไปโดน 5 มื้อ 5 คั้นลึ่งเทื่อ ขอนอนนำวัดแน่ นำผู้ใหญ่บ้านแน่ มีแต่ผู้ชายไป ไปเอาดินกะย่างจั่งลีนี้ละ ไม่ไผ่ต๊ะขึ้นแต่ก็ ขายดีกว่าไปเกวียนเต่ลูก แต่ก็ได้มาแต่ข้าว มาเอาใส่เป็นโกน...”

ชาวบ้านที่เริ่มสะสมเงินได้มากขึ้น ผนวกกับการโฆษณาขายรถจักรยานยนต์จากอุดรธานีในช่วงปลายทศวรรษที่ 2510 ทำให้ชาวบ้านส่วนหนึ่งนำเงินที่สะสมไว้มาซื้อมัดจำ (Down Payment) รถจักรยานยนต์ราคา 500 บาท และผ่อนเดือนละ 500 บาท ชาวบ้านทยอยซื้อรถจักรยานยนต์ตามเงินที่ตนสะสมไว้ บ้านไหนมีเงินก่อนก็ซื้อก่อน ทำให้การเดินเร่ขายเริ่มเปลี่ยนมาเป็นขับรถจักรยานยนต์พ่วงรถล้อขายหม้อ การไปเป็นกลุ่มเริ่มน้อยลง จะไปเป็นกลุ่มก็ต่อเมื่อไปขายในที่ไกล แต่ส่วนใหญ่จะไปเข้าเย็นกลับ ผู้หญิงเริ่มมีบทบาทในการออกไปขายบ้าง จากเดิมที่มีแต่ผู้ชายเท่านั้น เนื่องจากต้องใช้เวลานาน ความปลอดภัยและความยากลำบากในการเดินทาง ภาระการเลี้ยงลูกของฝ่ายหญิง และการค้างคืนในที่ต่างถิ่น จึงไม่เหมาะกับการออกไปขายสำหรับผู้หญิงในสมัยนั้น แต่เมื่อมีรถจักรยานยนต์ระยะเวลากการเดินทางถูกย่นลง สามารถไปเข้าเย็นกลับ ลูกสามารถอยู่บ้านเองได้ บทบาทของฝ่ายหญิงในการขายจึงมีมากขึ้น แต่ต้นทุนก็สูงขึ้นตามไปด้วย เพราะต้องมีค่าใช้จ่ายในการเติมน้ำมันและค่าผ่อนรถที่เพิ่มขึ้น เป็นการบีบคั้นให้ชาวบ้านต้องผลิตหม้อจำนวนมากขึ้น จากเดิมขายใบละ 5-10 บาท ตามขนาดของหม้อ เมื่อใช้รถจักรยานยนต์จะขายราคา 30-50 บาท ตามคำบอกเล่าของทองมาก เหล่าจันทร์ (2564) ที่ว่า

“...มาใช้รถมอไซค์นี้ ประมาณอายุอายุ 22-23 นี้ละ เขาเข้ามาให้ผ่อนละ แต่ก็บ่มีสารคาม กะบ่มี เขามาขายจากอุดรพุน เอารถมาลงหลายคันเลยเต่ คุ่มหนองแขวงนี้ละ ซื้อคันแรกหนี่ละ ผู้หนึ่งไปเอามา คนอื่นจั่งเอามาหน้า เขาเข้ามาถามเลย ถามตามบ้านนี้ละว่า ไผ่ลีเอามอไซค์แน่ มาถามก่อน จั่งไปเอารถมาให้ม้อหลัง รถฮอนด้าส่งเดือนละ 500 พวกกันพ่วงใส่ลื้อนำนี้ละ เฮ็ดตุ้งเล้งใส่หม้อหน้า ไปขายแต่ก็ ร้านขายรถอยู่บ้านเฮามันบ่มีเนาะ พ่วงใส่ 30 หม้อเลยเต...”

การเข้ามาของโถ่งน้ำใหญ่และหม้อสแตนเลสในราวช่วงทศวรรษที่ 2500 มีพ่อค้าเร่มาขายโถ่งมังกรใบละ 500 บาท โถ่งน้ำมีขนาดใหญ่กว่าที่ชาวบ้านใช้กัน เนื่องจากชาวบ้านใช้เพียงหม้อตุ้มเดิม บางส่วนจึงซื้อติดครัวเรือนไว้สำหรับกักเก็บน้ำไว้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน ช่วงเดียวกันนี้หม้อสแตนเลส (Stainless Steel Pots) ก็เริ่มเข้ามาในชุมชนจากพ่อค้าเร่ ขายเป็นเถา 1 เถา จะมีหม้อ 9 ใบ มีหลายขนาดราคา 650 บาท ชาวบ้านที่มีเงินจะซื้อไว้ เนื่องจากทำความสะอาดง่าย ไม่แตกเหมือนหม้อดินและสามารถผ่อนจ่ายเป็นงวดละ 100 บาท พ่อค้าจะเข้ามาเก็บเงินเดือนละครั้ง ในขณะเดียวกันก็ยังใช้หม้อดินอยู่เหมือนเดิมควบคู่กันไป บางบ้านก็นำหม้อดินไปไว้ที่นา ตามคำบอกเล่าของทองจันทร์ เหล่าเคน (2564) ที่ว่า

“...มีหม้อสแตนเลส แม่กะยังใช้หม้อดินอยู่ แม่ใช้หนี่มันเป็นตามประเพณีบ้านเมือง ใช้มันขาวดีแม่นบ่ละ เฮ็ดความสะอาดกะง่าย ความสะอาดเรียบร้อยกะบ่คือกัน มีหมด หม้อหนึ่ง หม้อหุงหม้อแกง แล้วแต่เฮลื้อซื้อหม้อเบอร์ใด แต่ก็ซื้อเถาหนึ่งมี 9 หน่วย 650 สมัยโดนแล้ว...”

ในช่วงปี พ.ศ. 2510 มีพ่อค้าจากเชียงใหม่เข้ามาซื้อหม้อจากชาวบ้านโดยตรงที่ชุมชนหนองแขวง การขายหม้อให้พ่อค้าจะเหมาเป็นเตา บ้านไหนเผาเสร็จแล้วก็จะไปรับซื้อเพื่อนำไปขายต่ออีกทอดหนึ่งในราคาขายที่ถูกกว่าที่ชาวบ้านเร่อกไปขายเอง ประมาณ 15-20 บาท ตามขนาดของหม้อ การทำหม้อของชาวบ้านเริ่มมากขึ้น เพราะสาเหตุมาจากพ่อค้าภายนอกและความต้องการใช้เงินภายในครัวเรือน ทั้งต้องนำเงินไปจ่ายค่างวดรถจักรยานยนต์ที่ซื้อ อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านเริ่มผ่อนภาระในการทำ โดยการจ้างรถสองแถวไปขนดินมาให้เจ้าของรถที่รับจ้างก็เป็นคนในชุมชนหนองแขวง โดยคิดคันรถละ 300-400 บาท การจ้างรถไปขนดินจะจ้างเป็นบ้าน บ้านหลังไหนต้องการดินก็จะมาจ้างรถไปขนเอาดินที่ห้วยปลาหลด ทำให้ชาวบ้านมีกำไรเพิ่มขึ้นจากสมัยก่อน การสะสมทุนมีมากขึ้น เป็นยุคทองของการขายหม้อก็ว่าได้ บางครั้งต้องเหมารถให้ไปขายในที่ไกลเนื่องจากแรงงานที่ใช้เป็นระดับครัวเรือนจึงต้องรวมกันจ้างไปขาย ดังที่ปิ่น บำรุง (2564) เล่าว่า

“...ล้งเทีย กะมาเอาอยู่บ้านนี้ละ กะขาย 15 บาท มาจากเจ๊กเชียงใหม่ มาเอาไปขาย บ้านใดสุกแล้ว กะมาเอาบ้านนั้นบ้านนี้ เหมาเตาเอาไปขาย... เทียหลังนี้ กะเอารถสองแถวไปแ่เอาดินจ้างเขาไปเอา ตอนพ่อใหญ่อายุ 25-30 เหมารถไปเอาบ้านไผ่บ้านมัน เอียนนี้เอาผู้เดียว ไทบ้านเฮานี้ละ จ้างกันเอง จ้างเทือละ 300-400 แล้วแต่เขาสิเอา ขายหม้อมา กะได้กำไรอยู่ได้ 4,000-5,000 บาท ได้เงินมา อยากได้หยั่ง กะสิซื้อได้ คับบื้อหยั่ง กะเก็บไว้...”

ตามที่กล่าวมา จะเห็นว่า การค้าด้วยเกวียนค่อย ๆ หายไป ปรับเปลี่ยนเป็นการเข็นรถล้อเร่ขาย ต้นทุนเริ่มสูงมากขึ้นเมื่อชาวบ้านมาใช้รถจักรยานยนต์เร่ขาย ส่งผลให้ราคาหม้อเพิ่มขึ้น การค้าเริ่มแสวงหากำไรที่มากขึ้นพร้อมกับค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ทำให้ชาวบ้านผลิตหม้อเพิ่มขึ้นและเหมารถออกไปเร่ขายเพื่อระบายหม้อที่ตนทำไว้ จึงเป็นยุคทองของการค้าหม้อในชุมชนก็ว่าได้ ขณะเดียวกันก็เริ่มมีหม้อสแตนเลสเข้ามาในชุมชนแล้วเช่นเดียวกัน

ยุคที่สาม การสิ้นสุดการค้าหม้อในทศวรรษที่ 2531-2560

การออกไปขายแรงงานที่กรุงเทพฯ เริ่มเมื่อทศวรรษที่ 2520 กลุ่มที่ไปรับจ้างเป็นกลุ่มแม่บ้าน เมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านแล้วจะชวนคนอื่นไปทำงานที่กรุงเทพฯ ด้วย ผนวกกับคนในชนบทเห็นการแต่งกายที่มีความทันสมัยจึงอยากไปทำงานที่กรุงเทพฯ แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวยังมีคนไปไม่มากนัก เนื่องจากชาวบ้านยังกลัวการไปอยู่ต่างถิ่น

ในช่วงทศวรรษที่ 2530 การออกไปขายแรงงานภายนอกชุมชนมีมากขึ้น หลังเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก็เข้าไปทำงานกับญาติหรือคนรู้จักที่ไปอยู่ก่อนหน้านี้ การไปกรุงเทพฯ สมัยนี้ไม่ได้ใช้เงินมากจึงนิยมกันไปโดยไปรอขึ้นรถสายกาฬสินธุ์ที่หน้าธนาคารในปัจจุบัน กลุ่มคนที่ไปขายแรงงานช่วงนี้ไม่ได้มีทักษะในการทำหม้อดินเพราะเรียนจบแล้วก็ไปทำงานที่กรุงเทพฯ ไม่ได้รับการถ่ายทอดทักษะทำให้ขาดแรงงานในครัวเรือนสำหรับผลิตหม้อ จะสังเกตได้จากคำบอกเล่าของทองมาก เหล่าจันทร์ (2564) ที่ว่า

“...คนไปกรุงเทพฯ นี้ กะไปโดนแล้ว รุ่นแม่กะไปอยู่ แต่ไปส่วนน้อย บ่หลายดอก หมู่แม่หนีไปมาแล้ว เห็นเขาแต่งโตมา ใส่กางเกงขาบานมาเห็นแล้ว กะอยากไปได้ แต่แม่ของยายหนีบให้ไป เขากะแต่งโตมางามเนาะ เท่หลาย เขาไปกะ 14-15 ปี ไปรถโดยสารนี้ละ รถแดง มีเงิน 50 บาท กะไปได้แล้วกรุงเทพนั้น สมัยแต่กี้ทางกะเป็นลูกรังเนาะ ไปทำรถอยู่แถวหน้าธนาคารนี้ละ บ้านเขาอยู่ข้างธนาคาร เดียวนี้มีเป็นพัน กะไปได้ไป...”

ในช่วงทศวรรษที่ 2540 ผู้ที่มีทักษะในการปั้นหม้อเริ่มมีอายุที่มากขึ้น ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการผลิตอย่างมาก จึงเริ่มจ้างแรงงานภายในชุมชนเพื่อมาผลิตในแต่ละครัวเรือน ต่อมาประมาณต้นทศวรรษที่ 2560

การปั้นหม้อไม่สามารถทำได้ เพราะเจ้าของดินที่ชาวบ้านไปเอาดินไม่อนุญาต และไม่ขายดินให้เหมือนแต่ก่อน เพราะได้เปลี่ยนที่ดินเป็นบ่อทุ่ง การปั้นหม้อจึงได้เลิกไป แต่ก็ไม่ใช่เหตุผลเดียวที่ทำให้เลิกปั้นหม้อ เพราะชาวบ้านบางส่วนได้เลิกทำก่อนหน้านั้นแล้ว เนื่องจากการผลิตที่ใช้แรงมาก ต้นทุนการผลิตเริ่มสูง จากการที่รุ่นลูกไม่ได้สืบทอด ผู้ที่มีความสามารถในการปั้นก็อายุมากขึ้น ร่างกายไม่สามารถใช้แรงงานได้เหมือนเดิม บางครัวเรือนได้จ้างคนมาช่วยทำบ้าง เนื่องจากทำไม่ทันและขาดแรงงานที่จะปั้นหม้อในปริมาณเท่าเดิมได้ ต่อมาชาวบ้านได้ปรับตัวโดยส่งลูกหลานที่เรียนจบไปขายแรงงานในกรุงเทพฯ บางส่วนได้เปลี่ยนไปรับจ้างแถวบ้าน แทนการปั้นหม้อ นอกจากนี้ การเข้ามาของนายทุนขอนแก่นที่เข้ามาทำบ่อเกลือบริเวณบ้านโคกพระ ทำให้ชาวบ้านหันไปรับจ้างทำงานมากกว่าการทำหม้อ โดยบ้านของใบ บุญถม ผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นหลังสุดท้ายที่ปั้นหม้อขายและได้เลิกทำเมื่อปี พ.ศ. 2562 ดังคำบอกเล่าของใบ บุญถม (2564) ที่ว่า

“...ยายมาเขาเฮ็ดนี้ ปี 2562 ย้อนเขาบ่ขายดิน เขาไปเฮ็ดฟาร์มกุ้ง เลยกได้ไปเอาดิน เลยเขาเฮ็ดเลย ตอนเฮ็ดนี้เหลือ 2-3 บ้านอยู่ ต้นทุนกะทอนี่ล่ะ เมากะเมาอยู่บ้านนี้ล่ะ เขาไปกรุงเทพก่อนเลิกเฮ็ดหม้อหนี พอเลิกเขากะไปซำกัน อยู่ไปเรื่อย ๆ บ้านใดลูกหลานกะไปกรุงเทพฯ มันกะเหลือคนสองคนเฮ็ดหม้อ ขายยากแน่ เขาเลยเลิกเลย ลังคนกะไปต้มเกลือแน่ เขามาต้มได้ 10 กว่าปีล่ะ...”

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาชุมชนโคกพระทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชุมชนโคกพระ และทำให้เห็นว่า ชุมชนโคกพระมีความพยายามที่จะปรับตัวตามยุคสมัยที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ชุมชนมีความพยายามปรับตัวโดยใช้ทักษะปั้นหม้ออันเป็นจุดแข็งของชุมชนและได้ปรับเปลี่ยนการค้าเรให้เข้ากับยุคสมัยของแต่ละยุคที่เปลี่ยนตามลำดับ และถึงแม้สุดท้ายจะเลิกผลิตหม้อ ชุมชนก็ยังปรับตัวไปรับจ้างต้มเกลือ เพื่อให้เห็นสภาพการปรับตัวของชุมชนมีความชัดเจนมากขึ้น ขอแจกแจงการปรับตัวของชุมชนออกเป็นประเด็นตามยุค ดังนี้

1. การปรับตัวยุคที่หนึ่ง ทศวรรษที่ 2480-2500 เนื่องด้วยตัวของชุมชนเป็นชุมชนอพยพมาจากจังหวัดนครราชสีมาที่มีทักษะปั้นหม้อติดตัวมาด้วย ช่วงว่างเว้นจากการทำเกษตรกรรม จึงได้ปรับตัวทำการค้าเรโดยใช้เกวียนเป็นพาหนะในการเดินทางค้าขายกับชุมชนอื่น
2. การปรับตัวในยุคที่สอง ทศวรรษที่ 2501-2530 เมื่อกาลเวลาผ่านไปพาหนะเกวียนที่เคยใช้เริ่มฝู้งลง ชุมชนจึงประดิษฐ์รถล้อเป็นพาหนะขนส่งลำเลียงสินค้าเพื่อเป็นการทดแทนพาหนะเดิมที่ฝู้ง ต่อมาการคมนาคมที่มีการพัฒนาขึ้น ผนวกกับการเข้ามาของกลุ่มคนภายนอกที่ได้เข้ามาเสนอสินค้า อำนวยความสะดวกในการเดินทาง เช่น รถจักรยานยนต์ ส่งผลให้คนในชุมชนได้ปรับมาใช้รถจักรยานยนต์พ่วงรถล้อเรขายหม้อ
3. การปรับตัวยุคที่สาม ทศวรรษที่ 2531-2560 การขาดแคลนแรงงานประกอบกับการเข้ามาของกลุ่มทุนจากภายนอกที่เข้ามาทำบ่อเกลือ ชาวบ้านจึงปรับเปลี่ยนไปเป็นแรงงานรับจ้างต้มเกลือเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ที่ขาดหายไปจากการผลิตหม้อ

บทสรุป

ชุมชนโคกพระได้รับการถ่ายทอดทักษะในการปั้นหม้อดินเผาจากรุ่นสู่รุ่นและด้วยความยากลำบาก รวมถึงการคมนาคมที่ยังล่าช้าทำให้การขนส่งเป็นการรวมกลุ่มออกขายเรผ่านเกวียน การขายในช่วงเวลานั้นเป็นเพียงการค้าเรหลังเสร็จจากการทำนา แต่เมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 2510 เกวียนที่เป็นยานพาหนะหลักในการเรขายเริ่มฝู้ง ผู้ที่มีความสามารถในการซ่อมบำรุงได้สูญหายไปจากชุมชน ชาวบ้านจึงได้ปรับเปลี่ยนการเรขาย

โดยการประดิษฐ์รื้อล้อในการเร่ขายหม้อดินแทน และการเข้ามารับซื้อหม้อของพ่อค้าภายนอก ทำให้ชาวบ้านสามารถสะสมเงินสำหรับซื้อรถจักรยานยนต์ในเวลาต่อมา การผลิตหม้อของชาวบ้านจึงได้เปลี่ยนจากการเร่ขายหลังจากเสร็จจากการทำนาเป็นการแสวงหากำไรมากขึ้น ปัญหาการขาดแรงงานและขาดการสืบทอดทักษะ ถือเป็นอีกปัจจัยในการหายไปของการค้าหม้อของชุมชนโคกพระ วิธีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้คนรุ่นใหม่มีแนวทางอื่นที่สามารถนำมาทดแทนของเก่า การหายไปของหม้อดินเกิดจากทั้งปัจจัยภายนอกและภายในของชุมชนหรือทั้งในระดับครัวเรือนที่ได้ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสสังคม จึงนำไปสู่การสิ้นสุดของการค้าหม้อในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ทองจันทร์ เหล่าเคน. (2564). ชาวบ้านคุ้มหนองแขว ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย มหาสารคาม. *สัมภาษณ์*. 7 สิงหาคม.
- ทองมาก เหล่าจันทร์. (2564). ชาวบ้านคุ้มหนองแขว ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย มหาสารคาม. *สัมภาษณ์*. 25 สิงหาคม.
- ใบ บุญถม. (2564). ชาวบ้านคุ้มหนองแขว ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย มหาสารคาม. *สัมภาษณ์*. 20 สิงหาคม.
- ปิ่น บำรุง. (2564). ชาวบ้านคุ้มหนองแขว ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย มหาสารคาม. *สัมภาษณ์*. 20 สิงหาคม.
- ผาติรัตน์ สานสืบพันธุ์. (2564). *ข้อมูลภาคสนาม*. 20 สิงหาคม.
- พิกุล เหล่าเมือง. (2564). ชาวบ้านคุ้มหนองแขว ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย มหาสารคาม. *สัมภาษณ์*. 11 สิงหาคม.
- พิเนตร ดาวเรือง. (2552). *กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมเพื่อจัดการพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดพุทธมงคล ตำบลคันธารราษฎร์ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มนตรี โคตรคันหา (2). (16 สิงหาคม 2563). *ภาพเก่าเล่าเรื่อง "มหาสารคาม"*. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2564, จาก <https://www.isangate.com/new/oldies-images/778-oldies-mahasarakam-2.html>
- ยศพร บรรเทิงสุข. (2556). *การวิจัยแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาเครื่องปั้นดินเผาแบบดั้งเดิม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นที่ชุมชนบ้านหม้อ ตำบลเขวา อำเภอมะเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัจฉรี จันทมูล และบุญชู ศรีเวียงยา. (2550). *การศึกษาสภาพและรูปแบบการพัฒนากรรมวิธีในการผลิตขนมจีน: กรณีศึกษาบ้านโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชายชราและพระเป็นเจ้าของเขา: การค้นพบจิตวิญญาณของอินเดีย

พิสุทธ์พงศ์ เอ็นดู

คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

The Old Man and His God: Discovering the Spirit of India

Pisutpong Endoo

Faculty of Management Technology, Rajamangala University of Technology Isan, Surin Campus

Article Info

Vol. 1 No. 3 (Sep-Dec 2021)

Book Review

Article History:

Received 21 Nov 2021;

Revised 06 Dec 2021;

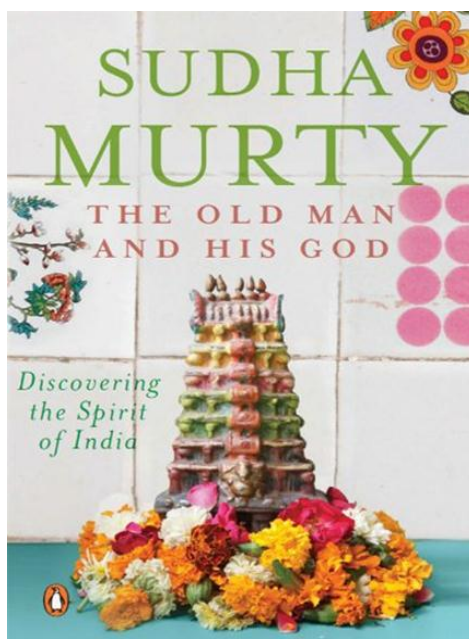
Accepted 10 Dec 2021

Corresponding Author,

E-mail: Promise_Guy

@hotmail.com

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน: Sudha Murty

จำนวนหน้า: 144

ปีที่พิมพ์: 2549

ครั้งที่พิมพ์: 1

สำนักพิมพ์: Penguin

Random

House, India

บทนำ

ชายชราและพระเป็นเจ้าของเขา (The Old Man and His God) เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นเชิงเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริงของผู้เขียนชื่อว่า สุธา มูรติ (Sudha Murty) ตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2549 โดยสำนักพิมพ์เพนกวิ้น แรนดอม เฮาท์ (Penguin Random House) เป็นหนังสือปกอ่อนมีจำนวน 144 หน้า เนื้อหาเป็นภาษาอังกฤษที่เขียนเกี่ยวกับเรื่องเล่า 25 เรื่อง

สุธา มูรติ ถือกำเนิดในตระกูลมธวะ (Madhwa) เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2493 ในเมืองชิกกาออน (Shiggaon) ทางตอนเหนือของรัฐกรณาฏกะ (Karnataka) ประเทศอินเดีย เป็นลูกสาวของ ดร. อาร์ เอช กุลการนี (Dr. R.H. Kulkarni) หมอผ่าตัดที่มีชื่อเสียงกับวิมาลา กุลการนี (Vimala Kulkarni) ตอนเด็กเธอชอบประวัติศาสตร์และสามารถเขียนเล่าเรื่องบรรยาย เธอมีผลงานการเขียนหนังสือเชิงบันเทิงเล่มแรก คือ ฉันสอนให้ย่าทวดอ่านหนังสือได้อย่างไร (How I Taught My Grandmother to Read) (Murthy, 2000) สุธาสำเร็จ

การศึกษาในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่งเหรียญทอง) ที่วิทยาลัยวิศวกรรมและเทคโนโลยี ปี วี บี (B.V.B. College of Engineering & Technology) และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทางคอมพิวเตอร์ (เกียรตินิยมอันดับหนึ่งเหรียญทอง) จากสถาบันวิทยาศาสตร์ ประเทศอินเดีย (Indian Institute of Science) (The Hindu, 2012)

หลังสำเร็จการศึกษา สุธาสมัครทำงานเป็นวิศวกรในโรงงานผลิตหัวรถจักรบริษัทรยนต์ทาตา เป็นผู้ผุ้คนแรกได้บรรจุในแผนกวิศวกรรมประจำอยู่ในเมืองปูเน่ (Pune) รัฐมหาราษฏร์ (Maharashtra) จากนั้นได้ย้ายไปทำงานที่เมืองมุมไบและเมืองจัมเชดปูร์ (Mumbai & Jamshedpur) และมาทำงานในกลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมวัลจันท์ (Walchand Group) ในเมืองปูเน่ในตำแหน่งนักวิเคราะห์ระบบผู้ทรงคุณวุฒิตามลำดับ ในปี พ.ศ. 2539 สุธาเริ่มทำงานในมูลนิธิอินโฟซิส (Infosys Foundation) จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ เธอยังเป็นอาจารย์พิเศษสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยบังกลอร์และวิทยาลัยคริสเตียนในเมืองบังกลอร์ ในระหว่างทำงานอยู่ที่มูลนิธิอินโฟซิสสุธาได้พบปะผู้คนและช่วยเหลือคนยากจนจำนวนมาก จากประสบการณ์เหล่านี้ทำให้เธอมีข้อมูลในการเขียนหนังสือ หนังสือของเธอได้รับการตีพิมพ์เป็นจำนวนมาก ทั้งภาษาอังกฤษและภาษากันนาดา (Kannada) (ภาษาในตระกูลดราวิเดียน) เป็นภาษาที่ใช้สื่อสารอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในรัฐการนาฏกะ ประชากร 56.6 ล้านคน สามารถพูดภาษานี้ได้ (Times of India, 2010) ข้อมูลที่เขียนในหนังสือเกือบทั้งหมดได้แนวคิดทางปรัชญาที่เกี่ยวกับหลักศาสนา การบริจาทาน ความเอื้อเฟื้อ ความเมตตาปราณี และการตระหนักรู้ในตัวเองเป็นสำคัญ สุธาสมรสกับเอ็นอาร์ นารายณะ มูรติ (N.R. Naranyana Murthy) ทั้งคู่รู้จักกันในขณะที่ทำงานเป็นวิศวกรที่บริษัทผลิตหัวรถจักรรยนต์ทาตาที่เมืองปูเน่ มีลูก 2 คน คือ อักษตะและโรฮัน (Akshata & Rohan) อักษตะสมรสกับฤชี สุนัก (Rishi Sunak) ลูกครึ่งอินเดียกับอังกฤษ (Mudde, 2016) ช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงานที่มูลนิธิ สุธาชอบดูหนังและเขียนหนังสืออยู่ที่บ้าน (Farook, 2014) ปัจจุบันสุธามีอายุครบ 71 ปี เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2564 เธอยังมีผลงานการเขียนและตีพิมพ์อยู่เป็นประจำควบคู่กับการทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคมในประเทศอินเดียอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย แม้เธอจะอายุมากแล้วก็ตาม

เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นภาพรวมของบทวิจารณ์ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้แบ่งประเด็นการนำเสนอ ดังนี้ 1) เนื้อหา เป็นการสรุปเนื้อเรื่องในหนังสือจำนวน 25 เรื่อง 2) การนำเสนอบทวิจารณ์ในมุมมองโดยภาพรวมของการใช้ภาษาเพื่อแสดงถึงน้ำเสียงของอารมณ์และความรู้สึก 3) สรุป โดยนำเสนอข้อเด่นและข้อด้อยของหนังสือเล่มนี้

เนื้อหา

เนื้อหาในหนังสือโดยสังเขปทั้งหมด 25 เรื่อง สรุปได้ดังนี้

เรื่องที่ 1 ชายชราและพระเป็นเจ้าของเขา (The Old Man and His God)

เรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้เขียน วันหนึ่งได้เดินทางไปเมืองธานจาวัร์ รัฐทมิฬนาฑู (Thanjavur, Tamil Nadu) ประเทศอินเดีย ในระหว่างการเดินทางรถติดพายุฝนอย่างหนัก ไม่สามารถเดินทางต่อไปได้ คนขับรถกับผู้เขียนจึงแวะหาที่พักใกล้ ๆ แลวนั้น เวลานั้นค่ำแล้วและรอบข้างมืด เมื่อเธอเดินไปเรื่อย ๆ เธอได้พบสถานที่แห่งหนึ่งมีแสงไฟปรากฏอยู่ เธอจึงเดินเข้าไปใกล้และพบว่า เป็นแสงไฟที่เกิดจากการจุดบูชาพระศิวะในวัดฮินดูเล็ก ๆ แห่งหนึ่ง สถานที่แห่งนั้นเธอพบชายแก่ตาบอดอายุประมาณ 80 ปี ยืนอยู่กับภริยาสูงวัยกำลังสวดมนต์บูชาพระศิวะอยู่ เมื่อพวกเขาเจอเธอ พวกเขาได้นำผ้าเช็ดตัวมาให้พร้อมกับสวดมนต์มงคลราตรี (บทสวดมนต์มงคลสำหรับสวดอ้อนวอนพระศิวะให้ดูแลปกป้องรักษาในเวลากลางคืน) เพื่อตอบแทนความมีน้ำใจ ผู้เขียนได้มอบเงินจำนวนหนึ่งและสัญญาว่า เมื่อเดินทางกลับถึงบ้านแล้วจะโอนเงินมาให้เพื่อเป็นเงิน

สวัสดิการดูแลสุขภาพตัวเองและเก็บไว้ใช้ในแต่ละเดือน แต่ทั้งคู่ปฏิเสธความหวังดีนั้น เงินทองไม่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่แบบเรียบง่ายของพวกเขา หากแต่เป็นพระศิวะผู้เป็นเทพเจ้าเวทย์มหาน (Mahavaidya) (เทพเจ้าดูแลสุขภาพคล้ายหมอรักษาคนไข้) ที่มีความสำคัญ

เรื่องที่ 2 อิสรภาพแห่งสุนทรพจน์ (Freedom of Speech)

เรื่องเล่าของผู้เขียนกับเพื่อนสนิทเรียนด้วยกันตั้งแต่เล็กชื่อว่า อัลก้า (Alka) อัลก้าเป็นนักไต่वाที่และนักฟุตบอลตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนจนได้รับฉายาว่า เจ้าหญิงแห่งนักปาฐกถา เมื่อเรียนจบอัลก้าแต่งงานกับวิศวกรเครื่องกล และได้ทำธุรกิจส่วนตัว ทั้งคู่ซื้อที่พักอาศัย (Flat) อยู่ในเมืองมุมไบ (เมืองหลวงของรัฐมหาราษฏระ หรือรัฐมหาราษฏระอยู่ทางอินเดียตะวันตก) ที่พักอาศัยแห่งนี้อัลก้าจ้างตุลชี (Tulsi) มาเป็นแม่บ้านดูแลประจำ ตุลชีได้ทำงานเป็นแม่บ้านในที่พักของอัลก้า ส่วนสามีเธอว่างงาน ในวันที่ผู้เขียนไปหาอัลก้าที่บ้าน ตุลชีไม่ได้มาทำงาน อัลก้ารู้สึกโกรธและโมโหเป็นอย่างมาก เนื่องจากเธอไม่สามารถทำงานบ้านด้วยตัวเองได้ ผู้เขียนกับอัลก้าจึงได้ไปตามหาตุลชีตามที่อยู่ที่เธอให้ไว้ เมื่อเข้าไปสอบถามสาเหตุการไม่ไปทำงานบ้าน ได้ทราบว่า ตุลชีอยู่ในอารมณ์โกรธและเสียใจอย่างมากเมื่อทราบว่า สามีของเธอขโมยเงินที่เธอพยายามทำงานอย่างหนักเก็บหอมรอมริบ ชุกซ่อนไว้เตรียมจะนำไปซื้อเก้าอี้ล้อเข็นเป็นของขวัญให้กับตัวเอง ผู้เขียนรู้สึกสงสารและสลดใจอย่างมากเมื่อทราบเรื่องเล่าของตุลชี อย่างไรก็ตาม เธอยังรู้สึกตกใจมากยิ่งขึ้นเมื่อทราบจากอัลก้าว่า สามีของเธอนำที่พักอาศัยไปจำนองเอาไว้กับธนาคารเพื่อนำเงินไปหมุนทำธุรกิจซึ่งผลประโยชน์การไม่ดีและไม่ดีเงินง่าย ทั้งที่ตัวเธอเองไม่เคยรับรู้มาก่อน เธอไม่กล้าเล่าให้ใครฟังได้ แต่เก็บความรู้สึกทุกขใจนี้อยู่กับเธอตลอดเวลา วันประชุมสัมมนาที่จะมาถึงอัลก้าบอกกับผู้เขียนว่า เธอจะขึ้นพูดเพื่อระบายความรู้สึกอัดอั้นและตั้งชื่อเรื่องที่จะพูดว่า อิสรภาพแห่งสุนทรพจน์

เรื่องที่ 3 ก้อนหินแห่งการปล่อยวาง (Horegallu)

เรื่องเล่าถึงมุมมองและแนวคิดเชิงบวกของคนทั้งสอง คนที่หนึ่ง คือ ลุงของผู้เขียนที่เกษียณอายุราชการครุ ยามว่างจะมานั่งเล่นบนก้อนหินที่ถูกยกมาตั้งไว้ใต้ต้นไม้ใหญ่กลางหมู่บ้าน พูดคุยสนทนาเรื่องราวต่าง ๆ กับชาวบ้านที่แวะเวียนมานั่งผ่อนคลายหรือหาเพื่อนคุยในแต่ละวัน คนที่สองเป็นหญิงสูงวัยเคยทำงานในบริษัทเดียวกันกับผู้เขียนในเมืองมุมไบ มีประสบการณ์ทำงานเป็นเสมียนมากกว่า 25 ปี ชื่อว่า รัตนา (Ratna) ช่วงพักทานอาหารกลางวันมีคนทำงานด้วยกันมานั่งพูดคุยล้อมรอบโต๊ะเธอ เรื่องราวที่คนเหล่านั้นนำมาคุยและปรึกษากับเธอมีทั้งปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ ทั้งสองคนมีมุมมองและทัศนคติการเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่นำเรื่องราวที่ได้ฟังไปเผยแพร่ต่อ การพูดให้กำลังใจและให้ความหวังกับทุกคนที่มีปัญหาและต้องไม่เก็บปัญหาเหล่านั้นมาทำให้ตัวเองและคนรอบข้างเดือดร้อนตามเรื่องราว ทั้งสองคนถูกนำมาเปรียบเทียบกับ Horegallu (เป็นภาษากันนาดา ภาษาราชการที่ใช้ในรัฐกรณาฏกะ หมายถึง ก้อนหินที่แบกรับน้ำหนักคนที่มานั่งพัก) ก้อนหินเป็นเพียงสิ่งที่คอยแบกรับ ช่วยผ่อนคลายให้ผู้คนที่มานั่งพักผ่อนคลายหายจากความเหนื่อยล้า เมื่อพวกเขาหายเหนื่อยและเดินจากไปแล้วก้อนหินก้อนนั้นก็ไม่มีจำเป็นต้องยึดติดแบกรับความเหนื่อยล้าอีกต่อไป

เรื่องที่ 4 วิธีแห่งมุมมอง (The Way You Look at It)

เรื่องเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับความทุกข์ยากของผู้หญิงชาวอินเดียที่ไม่มีห้องน้ำส่วนตัวหรือห้องน้ำประจำหมู่บ้าน ต้องออกไปถ่ายอุจจาระและปัสสาวะนอกบ้านในตอนกลางคืน เป็นสาเหตุหนึ่งทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม การถูกข่มขืนกับผู้หญิง ดังนั้น เธอจึงมีความคิดที่จะสร้างห้องน้ำสาธารณะในที่ต่าง ๆ วันหนึ่งเธอมีโอกาสไปเข้าใช้ห้องน้ำแห่งหนึ่งในเมืองเบงกอลอร์ เมืองหลวงของรัฐกรณาฏกะ ห้องน้ำแห่งนี้เป็นส่วนหนึ่ง

ของโครงการที่เธอให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดสร้าง ในขณะที่กำลังยื่นขอเข้าห้องเธอได้ยินผู้หญิงสองคนกำลังพูดถึงเธอโดยที่ไม่ได้รู้เลยว่า เธอ คือ สุธา มูรติ เจ้าของโครงการสร้างห้องน้ำเพื่อสาธารณะชน ผู้หญิงสองคนกล่าวหาว่า เธอสร้างห้องน้ำเพื่อประโยชน์ของเธอเองด้วยการเก็บเงินจากผู้ใช้บริการ ไม่ได้มีจิตสาธารณะอย่างแท้จริง ครั้งแรกเธอรู้สึกโกรธมาก แต่เมื่อคิดถึงความจริงที่ว่า เธอไม่ได้ทำอย่างที่ถูกล่ามทา และเงินที่เก็บจากผู้ใช้บริการได้นำมาเป็นค่าจ้างดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำ เธอจึงเงียบและพยายามบอกกับตัวเองว่า ถ้าคิดจะทำประโยชน์เพื่อสังคม อย่าสนใจคำพูดคนอื่นที่ไม่รู้ความจริง

เรื่องที่ 5 เรื่องเล่าของสองพี่น้อง (A Tale of Two Brothers)

เรื่องเล่าของพี่น้องฝาแฝดที่คลานตามกันมาระหว่างราม (Ram) กับศรীরาม (Shyram) และพี่น้องต่างมารดาของเพื่อนเก่าของผู้เขียนกับฮานุมาร (Hanumara) เรื่องราวของสองพี่น้องทั้งสองครอบครัวมีความแตกต่างกันอย่างสุดขั้ว รามและศรীরามมีพ่อเป็นเจ้าของบริษัทและแม่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ฐานะครอบครัวร่ำรวย มีบ้านและฟาร์มขนาดใหญ่ ทั้งคู่เป็นลูกศิษย์ของผู้เขียนในระดับอุดมศึกษา พวกเขาเป็นฝาแฝดที่คล้ายกันและรักกันมาก แบ่งปันทุกอย่างแก่กันและกัน เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ทั้งคู่ทำงานในบริษัทโปรแกรมคอมพิวเตอร์และแต่งงานกับหญิงสาวฝาแฝด อยู่ในบ้านหลังเดียวกันทั้งสองครอบครัว จากนั้น ทั้งคู่ทะเลาะกันอย่างรุนแรง สาเหตุมาจากการแบ่งทรัพย์สินมรดก แม้ว่าผู้เขียนจะถูกขอร้องให้ไปช่วยพูดในฐานะอาจารย์ที่ทั้งคู่เคารพ ก็ไม่ได้ผล ทั้งคู่ไม่สามารถกลับมารักกันและสามัคคีกันได้เหมือนเดิม อย่างไรก็ตาม เรื่องของเพื่อนของผู้เขียนกับฮานุมารกลับตรงกันข้าม ฮานุมารเป็นลูกชายของหญิงรับใช้คนหนึ่งที่เกิดมาใกล้เคียงกับลูกของเศรษฐีที่ต้องกำพร้าแม่ตั้งแต่วันแรกเกิด ลูกของเศรษฐีได้ดื่มด่ำนมของหญิงแม่บ้านที่มีความเมตตาชื่อซีตักกา (Seetakka) จนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ร่วมกับลูกแท้ ๆ ของนาง คือ ฮานุมาร ในทุกปีลูกชายของเศรษฐีซึ่งเป็นเพื่อนเก่าผู้เขียนจะกลับมาร่วมรับประทานอาหารกับครอบครัวของฮานุมาร นอกจากนั้น ยังได้แบ่งมรดกส่วนหนึ่งให้กับครอบครัวฮานุมารและยกให้ฮานุมารเป็นน้องชายแท้ คนหนึ่งของเขา พวกเขารักกันและสนิทกันมาก แม้ว่าไม่ได้เกิดจากท้องมารดาเดียวกันก็ตาม

เรื่องที่ 6 การผจญภัย (The Journey)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับการเดินทางของนารายณ์ มูรติ (Narayan Murthy) สามียของผู้เขียนย้อนหลังกลับไปเมื่อปี พ.ศ. 2517 นารายณ์ทำงานอยู่ในบริษัทโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในประเทศฝรั่งเศส วันหนึ่งอยากกลับบ้านทำงานในประเทศอินเดีย การเดินทางมาประเทศอินเดียนารายณ์ต้องเดินทางมาขึ้นรถไฟที่เมืองโซเฟีย (Sofia) เมืองหลวงของบัลกาเรีย (Bulgaria) บนรถไฟเขาได้รู้จักกับผู้หญิงคนหนึ่งได้รับทุนรัฐบาลบัลกาเรียให้มาศึกษาในระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยควินในบัลกาเรีย ในขณะที่กำลังศึกษาเธอได้รู้จักกับผู้ชายคนหนึ่งมาจากนครเบอร์ลิน (Berlin) ประเทศฝรั่งเศส ทั้งสองวางแผนจะแต่งงานกัน อย่างไรก็ตาม การแต่งงานของทั้งคู่ต้องเจออุปสรรคและปัญหาด้านกฎหมายการขออนุญาตแต่งงานกับคนต่างถิ่น ในขณะที่ทั้งคู่พูดคุยกันอยู่นั้น ตำรวจได้เข้ามาจับ ผู้หญิงถูกนำตัวแยกออกไปอีกแห่งโดยไม่ทราบว่าเป็นที่ไหน ส่วนนารายณ์ถูกยึดพาสปอร์ตและโดนจับขังอยู่ในห้องเล็ก ๆ ในรถไฟ นารายณ์ถูกตั้งข้อกล่าวหาว่า มีส่วนร่วมในการพาดูหมิ่นดูแคลนกฎหมายในประเทศ แต่เมื่อทราบว่า นารายณ์มีสัญชาติอินเดียมาทำงานอยู่ในประเทศฝรั่งเศสและกำลังจะเดินทางกลับประเทศ เขาจึงถูกปล่อยตัวและอนุญาตให้เดินทางกลับประเทศ

เรื่องที่ 7 หนีเสือปะจระเข้ของสาวออฟฟิศ (An Officegoer's Dilemma)

เรื่องเล่าประสบการณ์ของผู้เขียนเกี่ยวกับผู้หญิงคนหนึ่งชื่อว่า ศานติ (Shanti) ในโอกาสได้รับเชิญให้ไปบรรยายให้กับพนักงานฟังในบริษัทคอมพิวเตอร์แห่งหนึ่ง ศานติเป็นคนกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่ถามและต้องการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ กับผู้เขียนอยู่ตลอดเวลา ในช่วงหนึ่งเธอได้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับหัวหน้าแผนกที่เธอกำลังทำงานอยู่ด้วยให้ผู้เขียนฟัง เธอเล่าว่า เธอมีความสุขกับการทำงานทุกอย่าง ยกเว้นการทำงานร่วมกับหัวหน้าแผนก หัวหน้าของเธอมักคอยแกล้ง พูดคำหยาบ ปนและดุด่าเธออยู่เสมอ ผู้เขียนได้แต่พูดให้กำลังใจและให้จดทบทวนงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุด ในวันหนึ่งสถานการณ์ที่เลวร้ายอาจจะดีขึ้นสักวันหนึ่ง เมื่อระยะเวลาผ่านไปทั้งคู่ได้กลับมาพบกันอีกครั้ง ศานติมีลูกเล็กและเธอมีความสุขมากยิ่งขึ้น หัวหน้าคนก่อนของเธอโดนบริษัทย้ายไปประจำอยู่ต่างสำนักงาน ส่วนเธอได้หัวหน้าคนใหม่ซึ่งใจดีมาก มีทัศนคติที่ดีพร้อมร่วมกันทำงานเป็นทีมเพื่อให้งานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

เรื่องที่ 8 ผู้สมัครที่สมควรที่ได้รับการคัดเลือก (The Deserving Candidate)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับการคัดเลือกพนักงานเข้ามาทำงานในบริษัท ระหว่างนันธิดา (Nandita) กับเด็กหนุ่มคนหนึ่ง นันธิดาเป็นเด็กสาวที่สวยเก่ง แต่งตัวดี มีความมั่นใจ สามารถพูดภาษาอังกฤษสำเนียงอเมริกันได้อย่างชัดเจน ชอบการประชุม สามารถทำงานภายใต้ความกดดันได้ ชอบพบปะพูดคุยกับผู้คนและมีประสบการณ์ด้านการจัดเลี้ยง พื้นเพเดิมอยู่ในเมืองแบงกอลอร์ เธอเล่าว่า พ่อแม่ของเธออาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกาจะเดินทางกลับมาเยี่ยมลูกสาวในช่วงวันหยุดปีละครั้ง ลุง ป้าและญาติทำงานอยู่ในกรุงวอชิงตันดีซี ส่วนเด็กหนุ่มอายุประมาณ 20 ปี แต่งตัวธรรมดา ค่อนข้างเงิบ แต่มีลักษณะมีความมั่นใจ สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดี ไม่ค่อยเล่ารายละเอียดเกี่ยวกับครอบครัวให้ฟังมากนัก อย่างไรก็ตาม ก่อนการตัดสินใจว่าจะเลือกใครเข้ามาทำงาน ผู้เขียนได้รับทราบข้อมูลพื้นหลังของทั้งคู่จากนาราย (Sharayu) ซึ่งเป็นเพื่อนสนิทของเธอ นันธิดาทำงานเป็นพนักงานบริการในร้านอาหารและเครื่องดื่ม พ่อเป็นเจ้าของโรงงานเล็ก ๆ แม่ทำงานเป็นเสมียนในสำนักงานของเพื่อน ส่วนเด็กหนุ่มมีพ่อเป็นหมอมือชื่อเสียงและแม่เป็นครู เป็นคนฉลาด มีน้ำใจและสุภาพเรียบร้อย

เรื่องที่ 9 ธุรกิจของนักบุญ (The Business of Philanthropy)

ผู้เขียนเล่าเรื่องเกี่ยวกับฮิราลาล เจน (Hiralal Jain) นักธุรกิจและเภสัชกรที่ประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นคนใจดีมีเมตตา จริงใจ ไม่เสแสร้ง ทำงานหนักและทำธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์ วันหนึ่งได้เดินทางมาหาผู้เขียน โดยเสนอจะมอบยาเพื่อรักษาโรคพื้นฐานที่ดีที่สุดในแต่ละเดือน มอบรถยนต์คันเก่าหนึ่งคันเพื่อใช้สำหรับบรรทุกยาหรือเดินทางนำไปแจกจ่ายผู้คน และเสนอจ่ายเงินเดือนให้กับหมอที่อาสาไปรักษาโรคให้คนป่วยในกรณีที่มูลนิธิต้องการหมอเพิ่ม อย่างไรก็ตาม เขาขอร้องไม่ให้ระบุชื่อผู้บริจาคหรือช่วยเหลือใด ๆ ทั้งสิ้น หลายปีผ่านไปเมื่อฮิราลาล เจน เสียชีวิต ลูกชายชื่อว่า สากิต ซาบ (Saket Saab) สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรเอ็มบีเอจากสหรัฐอเมริกาได้มารับช่วงการบริหารต่อ เขาหยุดมอบยาที่ดีที่สุดแก่มูลนิธิ แต่จะมอบยาที่ยังค้างสต็อกให้แทน นอกเหนือจากนั้น มูลนิธิต้องประชาสัมพันธ์การมอบยาของบริษัท เพื่อผลประโยชน์ต่อการทำธุรกิจ ผู้เขียนปฏิเสธที่จะรับยาและทำตาม ในขณะที่เดินออกจากห้องโถงบริษัทนั้นได้เห็นรูปฮิราลาล เจน ประหนึ่งกำลังจ้องมาที่เธอเหมือนจะขอโทษกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น

เรื่องที่ 10 ผู้ช่วยเหลือ (A Helping Hand)

เรื่องเล่าของผู้เขียนเกี่ยวกับประสบการณ์การนำของไปแจกจ่ายและช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากสึนามิเนื่องจากมีของเป็นจำนวนมาก ไม่มีพื้นที่เพียงพอที่จะวางเก็บสิ่งของเพื่อรอรถมาขนในวันรุ่งขึ้น ดังนั้น จอร์จ โจเซฟ (George Joseph) นักศึกษาของผู้เขียนจึงได้ไปขอใช้พื้นที่ว่างซึ่งมีเจ้าของเป็นสถาปนิกและตอนนี้ไม่อยู่ที่บ้าน เลขานุการของเขาได้อนุญาตให้นำของมาเก็บไว้ได้ แต่เมื่อนำของมาเก็บไว้ในพื้นที่เรียบร้อยแล้วปรากฏว่า สถาปนิกได้เดินทางกลับมา เมื่อเห็นของที่วางไว้ในพื้นที่ของเขามีจำนวนมากจึงโมโหและสั่งให้นำของ

ทั้งหมดออกจากพื้นที่ ทั้งที่ผู้เขียน คนงานและชาวบ้านต่างขอร้อง แต่เขาไม่ฟัง ในคืนนั้นคนงานและชาวบ้านต่างช่วยกันขนของออกจากพื้นที่ของเขาไปไว้ที่ข้างถนน ในตอนเช้าของอีกวัน ในขณะที่ผู้เขียนกำลังพักผ่อนอยู่ในห้องพักได้มีพนักงานรักษาความปลอดภัยในบ้านของสถาปนิกมาหาพร้อมกับยื่นเงินจำนวน 160 รูปี ซึ่งเป็นค่าจ้างจากการทำงานเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัยหนึ่งวัน มันอาจจะเงินจำนวนน้อยนิดเมื่อเปรียบเทียบกับเงินบริจาคของคนอื่น ๆ แต่เขาก็ตั้งใจที่มอบให้เพื่อร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัยและเขายังบอกอีกว่า เขาดีใจมากที่เมื่อคืนนี้มีส่วนช่วยเหลือในการช่วยเฝ้าของที่วางไว้ข้างถนนป้องกันไม่ให้ใครมาขโมยจนถึงเช้า

เรื่องที่ 11 ความเป็นตัวตนแท้จริงตามวิสัย (True Shades of Nature)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์การนำของไปแจกผู้ประสบภัยสึนามิ เจอชาวบ้านกลุ่มหนึ่งแจ้งจำนวนผู้มารับแจกของไม่ตรงกับจำนวนที่มารับจริง จากเดิมได้แจ้งว่า จะมีผู้มารับของแจกจำนวน 200 ครอบครัว เพื่อป้องกันของที่แจกไม่เพียงพอ ผู้เขียนและคณะจึงเตรียมของเพิ่มจำนวนอีก 230 ครอบครัว อย่างไรก็ตาม เมื่อถึงวันที่มอบของปรากฏว่า จำนวนชาวบ้านที่มารับแจกมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนที่แจ้งไว้มาก ชาวบ้านที่มารับแจกเมื่อได้รับแจกแล้วยังคงหมุนเวียนมารับแจกของที่ยังคงเหลืออยู่เรื่อย ๆ ทำให้ผู้เขียนและคณะหยุดแจกของโดยให้เหตุผลว่า ทุกคนได้รับแจกหมดแล้ว ทำให้ชาวบ้านที่มารับของแจกเกิดความไม่พอใจและเกิดการโต้เถียงกันเกิดขึ้น จนในที่สุดผู้เขียนจึงจำเป็นต้องอธิบายให้เหตุผลและกล่าวเตือนสติ เรื่องราวจึงจบลงไปด้วยดี

เรื่องที่ 12 ทำลิขิต (Made in Heaven)

เรื่องเล่าประสบการณ์การสอนหนังสือให้กับนักศึกษา โดยในวันหนึ่งผู้เขียนได้ยกประเด็นเรื่องการแต่งงานในประเทศอินเดียให้กับนักศึกษาได้ช่วยกันวิพากษ์และนำเสนอแนวคิด นักศึกษาต่างนำเสนอ มุมมองแนวคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องการแต่งงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการแต่งงานที่ถูกจัดและเตรียมการโดยครอบครัว จำนวนเงินที่ใช้เพื่อการจัดงานแต่งงาน ความคุ้มค่าและความสิ้นเปลืองของจำนวนเงินที่ใช้จัดงาน ภาวะความมีหนี้สินหลังจากการจัดงาน หลังจากถกและอภิปรายแนวคิดเรื่องการแต่งงานเสร็จ ผู้เขียนได้สรุปและให้ข้อคิดเรื่องการแต่งงานโดยเล่าเรื่องและยกตัวอย่างคู่ชีวิตคู่หนึ่ง สองสามีภรรยาคนนี้มีฐานะครอบครัวที่ยากจนอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเล็ก ๆ ดำรงชีวิตอยู่โดยการขอทานเพื่อยังชีพ แม้ว่าพวกเขาจะแต่งงานโดยไม่ได้จัดงานใหญ่โตและเมื่อแต่งงานแล้วชีวิตครอบครัวก็ไม่ได้ร่ำรวยอะไร แต่พวกเขาก็มีความสุข

เรื่องที่ 13 ผู้เช่าที่กตัญญู (The Grateful Tenant)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับการตั้งชื่อบ้านที่สร้างใหม่ของสองสามีภรรยา ระหว่างรามेश (Ramesh) อาจารย์ในมหาวิทยาลัยกับชีลา (Sheela) ผู้เป็นภรรยาทำงานในธนาคาร ตามธรรมเนียมการตั้งชื่อของคนอินเดียทั่วไปจะตั้งชื่อบ้านของพวกเขาโดยนำชื่อเจ้าของบ้าน ชื่อลูกมาต่อกันหรือชื่อของเทพเจ้าที่เจ้าของบ้านนับถือตั้งเป็นชื่อบ้าน อย่างไรก็ตาม ครอบครัวนี้ไม่ได้ปฏิบัติและมีความเชื่อเหมือนกับคนอินเดียทั่วไป พวกเขาได้นำชื่อคนที่พวกเขาเคารพและมีพระคุณมาเป็นชื่อบ้านของพวกเขาว่า Shyamkamal ชื่อนี้มาจาก Shyama Rao และ Kamala Bai ทั้งสองคนนี้อยู่เมืองดาร์วาท (Dharwad) เป็นผู้สนับสนุนและคอยช่วยเหลือเงินค่าศึกษา แบ่งปันอาหารการกิน ที่พักและหางานพิเศษต่าง ๆ ให้ในขณะที่รามेशและชีลายังเป็นนักศึกษาอยู่ที่ดาร์วาท เมื่อพวกเขาประสบความสำเร็จในชีวิต แต่งงานมีครอบครัวที่อบอุ่นและได้สร้างบ้านใหม่ พวกเขาจึงนำชื่อของผู้มีพระคุณของพวกเขามาตั้งชื่อเป็นชื่อบ้านเพื่อเป็นสิริมงคลและแสดงถึงความกตัญญูที่มีต่อบุคคลที่เขารักและเคารพยกย่อง

เรื่องที่ 14 ชาวต่างชาติตลอดไป (A Foreigner, Always)

เรื่องเล่าของผู้เขียนในโอกาสได้เดินทางไปเยี่ยมชมมหาวิทยาลัยพุทธศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในเมืองตักศิลา (Takshila) และพิพิธภัณฑสถานในประเทศปากีสถาน สถานที่แห่งนี้แต่ก่อนอยู่ในการปกครองของประเทศอินเดีย แต่เมื่อเกิดการแบ่งแยกประเทศ ปัจจุบันสถานที่เหล่านี้อยู่ในการดูแลปกครองของประเทศปากีสถาน ในการเข้าชมมหาวิทยาลัยและพิพิธภัณฑสถานมีบัตรเข้าชมสำหรับชาวต่างชาติต้องจ่ายจำนวน 200 รูปี คนในพื้นที่จ่าย 20 รูปี ผู้เขียนต้องจ่ายตามอัตราของชาวต่างชาติเพราะเธอมาจากประเทศอินเดีย ในความรู้สึกของเธอไม่อยากให้ใครมองว่า เป็นชาวต่างชาติเพราะอาหารที่รับประทาน ดนตรีบทเพลง แม้กระทั่งการแต่งกายของประเทศปากีสถานและอินเดียมีรากฐานเดียวกันตั้งแต่สมัยอดีต สองประเทศนี้เป็นเสมือนประเทศและผืนแผ่นดินแปลงเดียวกัน

เรื่องที่ 15 เส้นทางการพลัดพราก (The Line of Separation)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์การเดินทางไปที่ประเทศปากีสถาน การเดินทางไปเที่ยวปากีสถานรอบนี้เธอได้รู้จักกับรูปา กะปูร์ (Roopa Kapoor) หญิงวัยชราอายุประมาณ 75 ปี เดินทางมาจากเมืองเจนไน รัฐทมิฬนาฑู นักท่องเที่ยวส่วนมากอยากเดินทางไปเที่ยวชมเมืองตักศิลา (Takshila) ลาฮอร์ (Lahore) อิสลามาบัต (Islamabad) คาราชี (Karachi) แต่รูปาต้องการไปเมืองราวัลปินดี (Rawalpindi) เมื่อรูปาอายุ 18 ปี เธออาศัยอยู่ในเมืองดังกล่าวก่อนที่จะแต่งงานและย้ายไปอยู่กับครอบครัวของสามีในเมืองเจนไนเป็นเวลา 57 ปี การมาท่องเที่ยวที่ประเทศปากีสถานในครั้งนี้เป็นเสมือนการเดินทางกลับบ้านเกิดเมืองนอนของเธอ เธอสามารถเล่าเรื่องราวและเส้นทางได้อย่างถูกต้อง ความรู้สึกของเธอเมื่อได้กลับบ้านเกิดอีกครั้ง เธอรู้สึกอบอุ่นและรู้สึกเสียใจในคราวเดียวกันเมื่อทราบว่า หลายคนได้เสียชีวิตจากเธอไป สิ่งที่เราคร่ำครวญและตั้งคำถามกับตัวเองอยู่ตลอดเวลา คือ ผืนแผ่นดิน ต้นไม้ อากาศ น้ำ ทำไมวันหนึ่งจึงต้องถูกขีดกันแบ่งแยกดินแดนและเธอต้องถูกหยิบยื่นสถานภาพให้กลายเป็นชาวต่างชาติด้วย

เรื่องที่ 16 ชาวพุทธระหว่างทางสู่สนามบิน (A Buddhist on Airport Road)

เรื่องเล่าของผู้เขียนในวันหนึ่งกำลังจะเดินทางไปโรงพยาบาล แต่ไม่มีรถสามล้อจอดแวะรับ ในขณะที่กำลังรอรถอยู่นั้นเพื่อนชื่อว่า สโรชา (Saroja) ขับรถผ่านมาและอาสาจะพาไปส่ง บนรถสโรชาได้เล่าความทุกข์ใจ เรื่องราวชีวิตที่ไม่เคยมีความสุขเมื่ออยู่กับแม่ของสามี เนื่องจากเธอคาดหวังให้สโรชานั้นทำงานแทนทุกอย่างอยากให้เธอดูแลหลาน ๆ และดูแลจัดการที่บ้านโดยไม่ให้เธอทำงานนอกบ้าน ส่วนลูกชายคนเดียวชื่อว่า มลิษฐ์ทำงานวิศวกรด้านโปรแกรมซอฟต์แวร์ในสหรัฐอเมริกาภรรยาของเขาก็สร้างความลำบากใจให้แก่หล่อนอยู่เนือง ๆ ผู้เขียนเตือนสติให้สโรชารู้จักการปรับเปลี่ยนทัศนคติตัวเอง เนื่องจากไม่มีใครสามารถเปลี่ยนโลกได้ โลกเต็มไปด้วยปัญหาและความทะเยอทะยานของผู้คนที่ไม่มีวันเพียงพอ คำพูดของผู้เขียนทำให้สโรชาเกิดความสงสัยและเกิดความเข้าใจว่า ผู้เขียนนั้นหันมานับถือพุทธศาสนาแล้ว

เรื่องที่ 17 ความเอื้อเฟื้ออันแสนหวาน (Sweet Hospitality)

เรื่องเล่าของผู้เขียนเกี่ยวกับเพื่อนเก่าชื่อว่าสุมาน (Suman) สุมานอาศัยอยู่ในต่างประเทศเป็นระยะเวลา 25 ปี ช่วงนี้เธอเดินทางมาพักผ่อนที่ประเทศอินเดียและมาพักอยู่กับผู้เขียนเป็นเวลา 1 เดือน สุมานมีปัญหาเรื่องสุขภาพ น้ำตาลในเลือดต่ำและมีความดันโลหิตสูง พยายามลดน้ำหนัก ออกกำลังกาย เดินเล่นและนั่งสมาธิเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยอยู่ตลอดเวลา ในช่วงพักอยู่ในอินเดียผู้เขียนพาเธอไปเยี่ยมบ้านเพื่อนเก่า ตามธรรมเนียมในประเทศอินเดียแขกจะได้รับการดูแลต้อนรับเหมือนพระเป็นเจ้า เจ้าของบ้านจะนำขนมและของหวานมาให้บริการ ในกรณีของสุมานเธอไม่สามารถที่จะรับประทานอาหารของเหล่านี้ได้เนื่องจากปัญหา

เรื่องสุขภาพ เธอได้ปฏิเสธการทานของหวานและขนม ทุกบ้านที่เธอไปเยี่ยมทำให้เจ้าของบ้านรู้สึกโกรธและไม่พอใจ ในความคิดเห็นส่วนตัวของสุมาน เธอเห็นว่า การมีความกรุณาเอื้อเฟื้อตามธรรมเนียมของชาวอินเดียที่มีต่อแขกที่มาเยี่ยมด้วยการนำขนมและของหวานมาให้นั้น ในกรณีของเธอเป็นเสมือนยาพิษรอคอยการฆ่าอย่างเงียบ ๆ นั้นไม่ใช่ความเอื้อเฟื้ออย่างแท้จริง ความเอื้อเฟื้อแท้จริงแล้วหมายถึง การทำให้ทุกคนที่มาเยี่ยมดูเป็นเสมือนบ้าน ไม่ทำให้เขาให้ลำบากใจและไม่ได้หมายถึง แค่อาหารจานหวาน ๆ เท่านั้น

เรื่องที่ 18 มิตรภาพชั่วกาลปาวสาน (Friends Forever)

เรื่องเล่าของผู้เขียนเกี่ยวกับราธะ (Radha) และโรหิณี (Rohini) ลูกศิษย์ 2 คน ซึ่งเคยเรียนกับผู้เขียนเมื่อทั้งสองสำเร็จการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ราธะแต่งงานกับรามेश (Ramesh) วิศวกรโยธา ทำงานอยู่ในกรุงเดลี (Delhi) และโรหิณีแต่งงานกับสุเรช (Suresh) วิศวกรเครื่องกล ทำงานอยู่ในเมืองแบงกอลอร์ ครอบครัวของราธะประกอบธุรกิจเปิดบริษัทเป็นของตัวเองและมีความต้องการขยายสาขาไปที่เมืองแบงกอลอร์ เมื่อราธะเดินทางมาดูแลธุรกิจที่แบงกอลอร์และได้เดินทางไปพบโรหิณีและครอบครัวเพื่อนสนิท เธอพบว่า เพื่อนของเธอเปลี่ยนไปจากเดิมมาก ทำตัวคล้ายกับเธอเป็นคนแปลกหน้า ผู้เขียนได้พูดคุยกับราธะพบว่า โรหิณีมีความเข้าใจผิด คิดและตีความผิดว่า ราธะนั้นดูถูกเธอ เนื่องจากครอบครัวของราธะรวยกว่า เพราะการมาเยี่ยมที่บ้านของโรหิณีแต่ละครั้ง ราธะจะนำของมีค่าราคาแพงมามอบให้เธอและลูกของเธอ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้อธิบายให้เห็นมิตรภาพ ความหวังดีและการตีความหมายของการนำสิ่งของมาด้วยความปรารถนาดี ในท้ายที่สุดทั้งคู่ได้ปรับความเข้าใจ และมิตรภาพก็ได้กลับมาแน่นแฟ้นเหมือนเดิม

เรื่องที่ 19 ชีวิตที่สมบูรณ์แบบ (The Perfect Life)

เรื่องเล่าของผู้เขียนที่พูดถึงพนักงานของบริษัทคนหนึ่งชื่อว่า นีตา (Neeta) นีตาเป็นคนพูดน้อยและการพูดในแต่ละครั้งของเธอจะไม่กล่าวถึงสามี ครอบครัวของสามีและครอบครัวของตัวเองในทางลบ ทุกครั้งเมื่อพูดถึงพวกเขาจะพูดในทางที่ดีและในทางบวกอยู่เสมอ เพื่อนในที่ทำงานจึงตั้งให้เธอเป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์แบบที่สุด เนื่องจากเธอไม่เคยมีเรื่องอะไรที่ทำให้เธอลำบากใจหรือเป็นสิ่งที่ไม่ดีเลย อย่างไรก็ตาม ในวันหนึ่งเธอได้พูดคุยส่วนตัวกับผู้เขียนและระบายให้ฟังว่า จริง ๆ แล้วชีวิตของเธอไม่ได้เป็นเหมือนกับภาพลักษณ์ที่คนอื่นได้รู้จักและเห็น ครอบครัวของสามีพากันอิจฉาริษยาเธอ สามีของเธอไม่เคยเห็นด้วยและแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับเธออยู่ตลอดเวลา นอกเหนือจากนั้นก็ไม่เคยช่วยทำงานบ้านและช่วยเหลือดูแลลูก เธอพยายามที่จะเล่าระบายความทุกข์ให้คนอื่นฟังบ้าง แต่ก็ได้รับการร้องขอจากแม่ไม่ให้พูดถึงเรื่องไม่ดีและนำเรื่องราวของครอบครัวไปเล่าให้คนอื่นฟังซึ่งเป็นเรื่องไม่เหมาะสม ทุกครั้งเธอต้องพยายามทำให้ตัวเองมีความสุข แต่ส่วนลึกแล้วไม่ได้มีความสุขและต้องการระบายให้คนอื่นได้รับฟังเหมือนคนอื่นบ้างเช่นเดียวกัน

เรื่องที่ 20 ร้อยเปอร์เซ็นต์ฟรี (Hundred Per Cent Free)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับชายหนุ่มชื่อว่า ราวี (Rawee) ราวีอายุราว 14 ปี พ่อเป็นคนงานรับจ้างแบกของและแม่ทำงานเป็นแม่บ้าน เมื่อกลับจากโรงเรียนราวีจะทำงานรับจ้างขายผ้าเช็ดรถ มีรายได้ประมาณ 30-40 รูปีต่อเดือน วันหนึ่งผู้เขียนเจอเขาและเสนอให้เงินเดือนเขาเดือนละ 50 รูปี เพื่อให้เลิกขายจะได้มีเวลาไปทำการบ้านและเรียนหนังสือให้ดีขึ้น แต่ทุก 3 เดือน เขาต้องมารายงานผลการเรียนให้เธอทราบ ผลการเรียนของเขาดีขึ้นเรื่อย ๆ อยู่มาวันหนึ่งเขาได้มาขอขึ้นเงินเดือนจากเดือนละ 50 รูปี เป็นเดือนละ 100 รูปี เขาให้เหตุผลเนื่องจากผ้าเช็ดรถขึ้นราคา ผู้เขียนรู้สึกผิดหวังกับเขามาก เนื่องจากเขาเห็นแต่ได้และไม่รู้จักคิดที่จะวางแผนทำงานหาเงินเพิ่มด้วยตัวเอง เรื่องของราวีทำให้ผู้เขียนนึกถึงการบริจาคหนังสือภาพให้แก่โรงเรียนในชนบท

ห่างไกลความเจริญ วันหนึ่งเธอซื้อถั่วลิสงจากคนขายหน้าประตูโรงเรียนและพบว่า กระดาษที่นำมาห่อถั่วลิสงเป็นกระดาษที่ถูกฉีกมาจากหนังสือภาพที่เธอเคยบริจาคให้แก่ห้องสมุดในโรงเรียน

เรื่องที่ 21 สองด้านของความแร้นแค้น (Two Faces of Poverty)

เรื่องเล่าถึงความรักที่มีต่อลูกระหว่างลีลา (Leela) กับรามัปปา (Ramappa) ลีลาทำงานเป็นแม่บ้านในบริษัท คอยกวาด เช็ด ถู ทำงานเจียบ ๆ ด้วยความขยันหมั่นเพียรไม่ย่อท้อ สามีทิ้งเธอไปปล่อยให้เธออยู่ดูแลลูก 3 คน วันหนึ่งเธอได้นำสร้อยข้อมือและข้อเท้า 3 คู่ มาจำหน่ายให้กับผู้เขียน เนื่องจากอยากจะทำเงินไปส่งเสียลูกสาวคนเล็กชื่อว่า กริยา ให้ได้เรียนต่อในระดับวิทยาลัยสาขาวิชาวิศวกรรม เธอสารภาพกับผู้เขียนว่า ลูกสาวคนเล็กแท้จริงแล้วไม่ใช่ลูกแท้ ๆ ของเธอ เป็นลูกสาวของอดีตนายหญิงคนเก่าที่เธอเคยทำงานบ้านให้ผู้หญิงคนนั้นมีพ่อแม่อยู่ที่สหรัฐอเมริกา วันหนึ่งเธอตั้งท้องโดยไม่พร้อม ด้วยความกลัวว่า พ่อแม่จะรู้ เป็นที่อับอายคนอื่นและสังคมไม่ยอมรับ จึงตัดสินใจทำแท้ง แต่ลีลาได้ห้ามไว้ เมื่อเธอคลอดลูกออกมาตั้งใจจะนำไปฝากไว้ที่สถานเลี้ยงดูเด็กกำพร้า ลีลาจึงได้ขอรับเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูแทนด้วยความสงสาร แม้ตัวเองจะอดมื้อกินมื้อและต้องเลี้ยงลูกอีก 2 คนก็ตาม ส่วนรามัปปามีลูกชายชื่อว่า โสมนารท (Somnath) ป่วยอย่างหนัก จำเป็นต้องมีเงินจำนวน 200,000 รูปี เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผ่าตัด รามัปปานำใบรับรองแพทย์ไปขอรับการบริจาคจากผู้เขียนและได้รับเงินช่วยเหลือจำนวน 25,000 รูปี นอกจากนี้ รามัปปายังได้ขอให้ผู้เขียนออกจดหมายรับรองพร้อมลงชื่อว่า เป็นผู้มอบเงินช่วยเหลือเพื่อเขาจะได้แสดงกับคนอื่น ๆ ให้มาร่วมบริจาคค่าใช้จ่ายในการผ่าตัดลูกชายของเขา เมื่อได้รับเงินไปแล้วเรื่องราวของรามัปปาได้เงียบหายไปหลายปี จนกระทั่งวันหนึ่งผู้เขียนได้ตรวจสอบไปยังโรงพยาบาลที่เขาได้ระบุว่า จะนำลูกชายไปผ่าตัด ปรากฏว่า เรื่องทุกอย่างเป็นการโกหก ผู้เขียนได้เดินทางไปตามที่อยู่ที่รามัปปาเคยระบุไว้ครั้งแรก เมื่อเดินทางไปถึงผู้เขียนพบบ้านหลังใหญ่ สามชั้น มีพื้นที่บ้านแปลงใหญ่ เมื่อเธอเคาะประตูเพื่อตามหารามัปปา เธอพบหญิงแก่แปลกหน้า คนหนึ่งที่บอกกับผู้เขียนว่า โสมนารทตายได้เกือบปีแล้ว พ่อของเขาได้นำตัวเขาที่ป่วยหนักไปอ้างเพื่อขอรับการบริจาคจนได้เงินบริจาคจำนวน 8 ล้านบาท แต่ก็ไม่ได้นำลูกชายแท้ ๆ ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล กลับปล่อยให้ลูกชายตายลงอย่างน่าสงสาร และตัวเขาเองนำเงินมาซื้อที่สร้างบ้านและทำธุรกิจส่วนตัว

เรื่องที่ 22 อินเดีย ผืนแผ่นดินอันศักดิ์สิทธิ์ (India, The Holy Land)

เรื่องเล่าของผู้เขียนกับหญิงชาวทิเบตชื่อมายา (Maya) อาศัยอยู่ในพื้นที่ค้าอพยพในเมืองมันดุกู๊ด (Mundugod) ใกล้เมืองฮับลิ (Hubli) ในทางตอนใต้ของรัฐบาลนาฏกะ ประเทศอินเดีย มายาเป็นครูสอนภาษาทิเบต รู้จักกับผู้เขียนเนื่องจากพ่อของผู้เขียนเป็นหมออยู่ในเมืองฮับลิ ครอบครัวของสุรากับครอบครัวมายารู้จักคุ้นเคยและมีความสนิทชิดเชื้อกัน ทุกวันที่เจอกันมายามักจะเล่าเรื่องหมู่บ้านและประวัติของประเทศของเธอให้สุราฟังอยู่เรื่อย ๆ สิ่งที่มายายาเล่าถึงบ่อย คือ เรื่องของการลี้ภัยขององค์ดาไลลามะ ผู้นำจิตวิญญาณของชาวพุทธทิเบตรูปที่ 14 ชาวทิเบตทุกคนมีความรู้สึกรักและผูกพันกับผืนแผ่นดินประเทศอินเดีย ให้ความเคารพรักคนอินเดียและรู้สึกเป็นหนี้คนอินเดียเป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ที่อยู่อาศัยและแหล่งทำมาหากินแก่ชาวทิเบต

เรื่องที่ 23 ความรักของแม่ (Mother's Love)

เรื่องเล่าของผู้เขียนในโอกาสที่ได้รับเชิญให้ไปกล่าวสุนทรพจน์ในการประชุมเกี่ยวกับความเป็นแม่ร่วมกับหน่วยงานและผู้มีชื่อเสียงจำนวนมาก ในการกล่าวสุนทรพจน์ครั้งนี้ เธอได้สรุปในตอนท้ายประโยคหนึ่งว่า “...แม่พร้อมที่จะเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก ความเป็นแม่ติดตัวเป็นสัญชาตญาณมาโดยธรรมชาติ ดังนั้นวัฒนธรรมที่ดั่งามของเราควรชื่นชมและเคารพยกย่องเหนือกว่าใครอื่น ๆ...” ในการกล่าวสุนทรพจน์ครั้งนี้เธอ

ได้รับเสียงปรบมือและชื่นชมเป็นจำนวนมาก ยกเว้นหญิงสาวตาบอดคนหนึ่งชื่อว่า มีรา (Meera) มีราได้เล่าเรื่องของเด็กหญิงคนหนึ่งที่ถูกแม่ทิ้งไว้ที่ป้ายรถเมล์กับขนมขบเคี้ยวจำนวนหนึ่ง หลังจากที่แม่ของเธอทราบจากหมอว่า ในไม่ช้าตาทั้งสองข้างของเธอจะบอดสนิทและจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากสำหรับการผ่าตัด แม่ของเธอให้สัญญา与她ว่า จะกลับมารับหลังจากทำธุระบางอย่างเสร็จแล้ว ตั้งแต่วันนั้นถึงวันนี้แม่ของเธอไม่ได้กลับมารับเธออีกเลย ในช่วงเวลานั้นเธอเดินร้องไห้ตามหาแม่ของเธอทั้ง ๆ ที่ตาของเธอแทบมองไม่เห็น เธอใช้เวลาหลายเดือนตามหาแม่ของเธอและใช้พื้นที่ตามป้ายรถเมล์หลบนอน ในที่สุดมีคนพาเธอไปส่งที่โรงเรียนสอนคนตาบอด เธออาศัยอยู่ที่นั่นเพื่อรอให้แม่ของเธอมารับ เธอแล้วรอแล้วก็ไม่เห็นมีใครมารับ จนกระทั่งบัดนี้ คำถามที่มีมาได้ถามกับผู้เขียนในวันนั้น คือ “จริง ๆ แล้ว แม่พร้อมที่จะเสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก แม่ทุกคนควรได้รับความเคารพยกย่องในสังคมของเราทั้งหมดจริงหรือ”

เรื่องที่ 24 การเผชิญหน้ากันในหมู่บ้าน (Village Encounters)

เรื่องเล่าการเปรียบเทียบแนวคิดระหว่างชายหนุ่มสองคน คือ กฤษณะ มูรติ (Krishna Murthy) กับกูรูปราสาท (Guruprasad) ชายหนุ่มทั้งสองคนเกิดและเติบโตในครอบครัวในชนบทเล็ก ๆ ในรัฐการนาฏกะ ทางตอนใต้ของอินเดีย เมื่อเติบโตขึ้นทั้งสองได้มาศึกษาในมหาวิทยาลัยในเมืองเบงกอลอร์ พ่อของกฤษณะมีฐานะร่ำรวย มีเงินซื้อพื้นที่ขนาดใหญ่เพื่อเตรียมไว้ให้ลูกชายกลับมาทำเกษตรและพัฒนาหมู่บ้านหลังจากสำเร็จการศึกษา แต่เมื่อกฤษณะเรียนจบ เขาไม่ได้กลับบ้านตามความฝันของพ่อ เขาใช้ชีวิตทำงานประกอบธุรกิจส่วนตัว สร้างครอบครัวอยู่ในเมืองใหญ่ ส่วนกูรูปราสาทเป็นลูกชายคนโตของครอบครัวเป็นคนเรียนเก่งและเป็นนักกีฬาหมากกรุกทีมชาติ เมื่อสำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาภาษาอังกฤษเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง คนส่วนมากคาดหวังว่า เขาจะเลือกใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวงเป็นนักกีฬาหมากกรุกทีมชาติที่มีชื่อเสียง แต่เมื่อสำเร็จการศึกษา เขากลับมาใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเกิดทำธุรกิจฟาร์มเห็ด ทำการตลาดและขายเห็ดได้กำไรจำนวนมาก เขาแบ่งเวลาส่วนหนึ่งสอนหมากกรุกให้กับเด็กในหมู่บ้าน นอกจากนี้ เขากำลังรวบรวมทรัพย์สินและผู้คนเพื่อสร้างห้องสมุดประจำหมู่บ้านแก่เด็กและชาวบ้านในหมู่บ้านของพวกเขา

เรื่องที่ 25 ขอให้คุณเป็นแม่ของลูกร้อยคน (May You Be the Mother of Hundred Children)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับผู้หญิงคนหนึ่งชื่อว่า อัมเบกกา อัย (Ambakka Aai) ในหมู่บ้านสาลาลากิ (Savalagi) ใกล้เมืองบิราปุร (Birapur) รัฐกัณนาตกะทางตอนเหนือ (North Karnataka) อัมเบกกาไม่ได้เรียนหนังสือ พ่อแม่ของเธอจ้างเธอแต่งงานตั้งแต่เล็กและต้องดูแลครอบครัวใหญ่ เมื่อสามีเธอเสียชีวิตเธอได้กลายเป็นหญิงม่ายตั้งแต่เล็ก ตามธรรมเนียมความเชื่อของศาสนาฮินดูในหมู่บ้านเล็ก ๆ ห่างไกลความเจริญ หญิงสาวที่เป็นม่ายต้องโกนผมและนุ่งผ้าสำหรับสีแดงเป็นการไว้อาลัยและระลึกถึงการจากไปของสามี เธออยู่ในสภาพนี้จนกระทั่งอายุ 89 ปี แม้เธอจะไม่ชอบการปฏิบัติตามธรรมเนียมของพราหมณ์ฮินดูที่ปฏิบัติต่อหญิงม่ายในลักษณะนี้ แต่เธอก็ไม่ได้ขัดขึ้นแต่อย่างใด อัมเบกกาช่วยทำคลอดให้กับหญิงที่ตั้งท้องในหมู่บ้าน 10 คน คอยดูแลลูกหลานของพวกเขาในหมู่บ้านเป็นร้อยคน เธอสามารถจำชื่อพวกเขาเหล่านั้น คอยติดตามข่าวคราวความเป็นมาของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งดูแลเอาใจใส่ลูกหลานในหมู่บ้านของเธอเสมือนเป็นแม่จริงของพวกเขา ทุกคนที่ได้รับการปฏิบัติจากเธอก็มีความรักต่อเธอเช่นเดียวกัน

บทวิจารณ์ในมุมมองการใช้ภาษาเพื่อสื่อถึงน้ำเสียงสะท้อนอารมณ์และความรู้สึก

เพื่อนำเสนอมุมมองด้านภาษาในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้วิจารณ์การใช้ภาษาเพื่อสื่อถึงน้ำเสียงสะท้อนอารมณ์และความรู้สึกในภาพรวม ดังนี้

น้ำเสียงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติ อารมณ์และความรู้สึกของผู้เขียนที่ได้สอดแทรกอารมณ์ใด อารมณ์หนึ่งเล่าผ่านเป็นตัวหนังสือ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกประทับใจ (Impressive) การประชดประชัน (Satirical) รู้สึกเสียใจ (Sad) ดีใจ (Glad) ผิดหวัง (Disappointed) หรือมีความสุข (Happy) เป็นต้น วิธีสังเกต ส่วนมากจะพบได้จากคำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ ที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นตัวหนังสือในผลงานการ เขียนในเรื่องนั้น ๆ ถือเป็นกลวิธีการใช้ศาสตร์และศิลป์ด้านภาษาในการถ่ายทอดเรื่องราวของผู้เขียน

สำหรับการใช้ภาษาเพื่อสื่อถึงน้ำเสียงของอารมณ์และความรู้สึกในหนังสือเล่มนี้พบว่า การใช้ภาษา เพื่อสื่อถึงความรู้สึกประทับใจ มีความสุขและรู้สึกเสียใจจะพบมากที่สุด ความรู้สึกประหลาดใจและประชด ประชันอาจมีแสดงให้เห็นบ้างแต่ไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม ในที่นี้จะยกตัวอย่างภาษาที่สื่อถึงความรู้สึก ประทับใจ มีความสุขและรู้สึกเสียใจเท่านั้น

การสื่ออารมณ์ความรู้สึกประทับใจและการมีความสุขในหนังสือเรื่องนี้ ผู้เขียนอธิบายความรู้สึกที่มีต่อ การใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายของสามภรรยาในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ไม่หวังอยากได้เงินทอง แม้พวกเขาจะมีโอกาสและ สามารถทำได้ก็ตาม เรื่อง Horegallu ผู้เขียนแสดงออกถึงความประทับใจที่มีต่อลุงของเธอที่เกษียณแล้วกับหญิง เสมียนชื่อว่า รัตนา ทั้งคู่ทำหน้าที่เป็นผู้ฟังที่ดี คอยช่วยเหลือพูดให้กำลังใจแก่ชาวบ้านและผู้ร่วมงานที่คอยแวะ เวียนมาเปิดเผยเรื่องราวความไม่สบายใจหรือทุกข์ใจแก่พวกเขา เรื่อง A Tale of Two Brothers มีความ ประทับใจในความรักของพี่น้องต่างมารดา แต่ด้วยความที่พวกเขาเคยอาศัยน้ำนมจากผู้หญิงเดียวกันดื่มกินจน เติบโต ความรักและความสัมพันธ์จึงแน่นแฟ้น ก่อเกิดมิตรภาพที่ไม่มีอุปสรรคใดมาขวางกั้นระหว่างพวกเขาได้ เรื่อง The Deserving Candidate ผู้เขียนส่งความประทับใจผ่านตัวหนังสือถึงเด็กหนุ่มคนหนึ่งที่มาจาก ครอบครัวที่สมบูรณ์ มีพ่อเป็นหมอและแม่เป็นครู อดมสมบุญด้วยปัญญาและความรู้ มีน้ำใจแบ่งปันต่อคนอื่น ถึงกระนั้น ความสมบูรณ์และความดีเหล่านี้ก็ไม่เคยทำให้เด็กหนุ่มปรารถนาที่จะโอ้อวดและชมเชยใคร เรื่อง The Business of Philanthropy เธอเก็บความรู้สึกประทับใจที่มีต่อเภสัชกรคนหนึ่งที่เคยเสียสละมอบยา รถและ อื่น ๆ เพื่อสนับสนุนโครงการช่วยเหลือสังคมของเธออย่างเจียม ง่าย ๆ โดยที่การกระทำเหล่านี้ไม่เคยต้องการ ชื่อเสียง คำชื่นชมหรือรางวัลใด ๆ กระทั่งเขาได้เสียชีวิตลง เรื่อง Made in Heaven ตัวหนังสืออธิบายให้เห็น ภาพความรู้สึกประทับใจและเจ็บปวดไปด้วยความรู้สึกที่ดี เมื่อผู้เขียนได้ถึงชีวิตการแต่งงานแบบเรียบง่ายของ คู่รัก ครอบครัวของท่านคู่หนึ่งซึ่งมองการทำงานเป็นเสมือนการได้เพื่อนคู่คิด เพื่อนคู่ชีวิต และเพื่อนแท้ที่คอย อยู่เคียงข้างกันตลอดไป เรื่อง The Grateful Tenant ประทับใจถึงความกตัญญูของสามภรรยาคนหนึ่งซึ่งแสดง ถึงความรัก ความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณของพวกเขา โดยนำชื่อของผู้มีพระคุณของพวกเขามาตั้งเป็นชื่อบ้าน เรื่อง Two Faces of Poverty ได้เห็นความรักที่แม่แสดงออกถึงความรักอย่างแรงกล้า ยอมเสียสละทุกอย่าง เพื่อเห็นแก่อนาคตของลูกสาว แม้จะไม่ใช้ลูกสาวที่ตัวเองตั้งท้องและคลอดออกมา แต่เธอก็เป็นคนเลี้ยงดูมาตั้ง แรกเริ่ม เรื่อง India, The Holy Land ใช้ภาษาสื่ออารมณ์ น้ำเสียงความรู้สึกขอบคุณ ความรู้สึกถึงความ เป็นหนี้บุญคุณของหญิงที่เบตที่ได้มาอยู่อาศัยในผืนแผ่นดินของประเทศอินเดีย ถึงกระนั้น ภาษาที่เธอยังได้กล่าวถึง ความรู้สึกประทับใจและความรู้สึกส่วนลึกที่เก็บไว้ในใจ ไม่ได้แสดงออกมาให้ผู้ฟังที่อยู่ตรงหน้าเธอได้รับรู้

ไม่เพียงแต่น้ำเสียง อารมณ์ความรู้สึกถูกถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือให้ผู้อ่านได้เห็นความรู้สึก ประทับใจและดีใจเท่านั้น ในหนังสือยังได้สื่อถึงน้ำเสียง ส่งอารมณ์รู้สึกเสียใจมาสู่ผู้อ่าน ในเรื่อง Freedom of Speech ความรู้สึกเสียใจเกิดขึ้นต่อผู้เขียนเองเมื่อทราบเรื่องราวและโชคชะตาของเพื่อนที่ถูกสามีนาที่พัก อาศัยไปจำนองในธนาคาร ความเสียใจ เกือบค ความทุกข์ใจและน้อยใจสามีของอัลก้าซึ่งตั้งใจจะปลดปล่อย และปลดปล่อยอารมณ์เศร้าเหล่านั้นในวันกล่าวสุนทรพจน์ที่จะมาถึง พร้อมกันนั้นก็ถ่ายทอดถึงอารมณ์เศร้า ร้องไห้ พุ่มพวยของตุลชีหญิงรับใช้ในบ้านซึ่งทะเลาะกับสามีและถูกสามีขโมยเงินไปเล่นการพนัน ทั้งที่เธอต้อง ทำงานหนักและเก็บหอมรอมริบเป็นเวลายาวนาน เรื่อง The Way You Look at It สื่ออารมณ์เจ็บปวดกับ

ความทุกข์และสงสารผู้หญิงอินเดียที่ไม่มีห้องน้ำใช้ กลางคืนต้องออกไปทำธุระนอกบ้านส่งผลให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากนั้น ยังเกิดความรู้สึกโกรธ เสียใจและน้อยใจเมื่อถูกคนอื่นมองและแสดงความคิดเห็นในด้านลบ ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วไม่ได้เป็นเช่นนั้น เรื่อง Tale of Two Brothers เกิดความเศร้าเสียใจและรู้สึกสะเทือนใจอย่างมากเมื่อเห็นพี่น้องฝาแฝด คลานกันมาจากท้องมารดาคนเดียวกัน เคยรักและแบ่งปันกันทุกอย่างตั้งแต่เล็กกระทั่งเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แต่ทุกอย่างต้องเปลี่ยนไปเมื่อมีเรื่องทรัพย์สินและมรดกเข้ามาเกี่ยวข้อง เรื่อง The Deserving Candidate ความรู้สึกเสียใจเกิดขึ้นเมื่อทราบว่า หญิงสาวที่แต่งตัวดูดี พุดจาฉะฉานมาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ แท้จริงแล้วเป็นเรื่องโกหกและหลอกลวง เรื่อง The Business of Philanthropy ความรู้สึกเสียใจและไม่สามารถยอมรับได้เมื่อการบริจาคเงินเกี่ยวข้องผลประโยชน์ของบริษัทผู้ยื่นเสนอให้โดยหวังสิ่งตอบแทน รู้สึกผิดหวังเมื่อเห็นนิสัยความเห็นแก่ตัว การเอาแต่ผลประโยชน์ของลูกค้าแตกต่างสุดขั้วจากผู้เป็นพ่อซึ่งมีความเมตตา เสียสละ ทำงานหนัก เป็นคนดีและทำความดีไม่เคยคิดหวังสิ่งตอบแทน เรื่อง A Helping Hand และเรื่อง The Shades of Nature ความรู้สึกเสียใจต่อความรู้สึกเห็นแก่ตัวของชาวบ้านที่คิดหวังเอาแต่ประโยชน์และสถาปนิกที่เห็นแก่ตัว ไม่รู้สึกแยแสต่อความเดือดร้อนของผู้คนที่กำลังรอคอยการช่วยเหลือ เรื่อง A Foreigner, Always และเรื่อง The Line of Separation รู้สึกเสียใจและเจ็บปวดเกิดขึ้นกับตัวเองและหญิงสาวชื่อว่า รูปา กะปุร หญิงสาววัย 75 ปี ที่ผืนแผ่นดินอินเดียต้องถูกแบ่งแยกปกครองเป็น 2 ประเทศ ทั้งที่ทั้งสองประเทศนี้มีอาหาร เสียงดนตรี การแต่งกายและอื่น ๆ เหมือนกันเพียงเพราะความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เรื่อง Sweet Hospitality วัฒนธรรมการประพุดิปฏิบัติที่ส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งดีงาม แต่กระนั้นความรู้สึกเสียใจก็เกิดขึ้นเมื่อวัฒนธรรมเหล่านี้ไม่ได้ทำให้คนทั้งหมดมีความสุข แต่กลับส่งผลในทางลบให้กับใครบางคน เรื่อง The Perfect Life อารมณ์ความรู้สึกเสียใจ ทุกข์ใจ เกิดขึ้นกับนิดา หญิงสาวที่คนทั่วไปมองจากภายนอกและสรุปว่า เป็นผู้หญิงที่สมบูรณ์และมีความสุขมากที่สุด แต่กระนั้น โดยส่วนลึกแล้วเธอก็ทุกข์ เศร้าใจจากความเจ็บปวดของเธอไว้ไม่ให้ใครรับรู้ เรื่อง Two Faces of Poverty เศร้าใจและเสียใจอย่างหาที่สุดไม่ได้เมื่อทราบว่า ตัวเธอเองเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนอื่นร่วมบริจาคเงินให้แก่พ่อของโสมนารถด้วยจดหมายที่เธอเขียนและลงนาม และเงินบริจาคเหล่านั้นก็ไม่ได้นำไปใช้ผ่าตัดรักษาลูกชายของเธอ กลับนำเงินที่ได้รับบริจาคจำนวนมากไปสร้างบ้านและทำธุรกิจโดยปล่อยให้ลูกชายในสายเลือดเสียชีวิตลงอย่างน่าสังเวช สลดใจ เรื่อง Mother's Love เรื่องราวของมีราสะที่อ่อนความรู้สึกจาร์ึก ความเจ็บปวดลงไปในก้นบึ้งของผู้เขียนเมื่อทราบว่า แท้จริงแล้วไม่ใช่แม่ทุกคนจะเป็นผู้เสียสละทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อลูก อย่างน้อยยังมีหญิงสาวดาบอดอีกคนที่ถูกแม่บังเกิดเกล้าทอดทิ้งไว้เฉยๆ เรื่อง May You Be the Mother of a Hundred Children ความรู้สึกเสียใจที่มีต่อโชคชะตาของอัมเบกกา อาลีที่สูญเสียสามีหลังจากแต่งงานไม่นาน เธอต้องโอดมนและแต่งชุดผ้าสำหรับสีแดง ดำรงสถานะภาพความเป็นหญิงม่ายตั้งแต่สาวกระทั่งถึงวัยชราตามกาลเวลาตามกฎวิถีปฏิบัติจากความเชื่อ จารีตประเพณีและศาสนา

มุมมองการใช้ภาษาเพื่อสื่อถึงน้ำเสียง อารมณ์และความรู้สึกที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดออกมา มีความหลากหลาย ทำให้ผู้อ่านสะท้อนถึงอารมณ์ร่วมที่ผู้เขียนที่พยายามเปิดเผยอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองดังตัวละครในเรื่องที่มีบทบาทและการแสดงออกตามลักษณะของตน ทำให้ผู้อ่านกลายเป็นส่วนหนึ่งของตัวละครในหนังสือที่ทำให้เกิดกระบวนการส่งสารและการรับสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน มุมมองดังกล่าวนี้ผู้วิจารณ์เห็นด้วยเป็นอย่างมากต่อการแสดงออกในรูปแบบของภาษาที่ผู้เขียนได้พยายามสื่อให้ผู้อ่านเห็นในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งเป็นลักษณะการใช้ภาษาที่ค่อนข้างตรง แม้บางเรื่องการใช้ภาษาอาจจะมึนงงแอบแฝงที่ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านรู้สึกมีส่วนร่วมในการคาดเดาเนื้อหาในตอนสำคัญ แต่ก็ได้เป็นการใช้ภาษาที่ยากและสับสนจนเกินไปจนทำให้ผู้อ่านรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่อยากจะคาดเดา ประเด็นดังกล่าวนี้เป็นมนต์เสน่ห์ที่สะกิดใจให้ผู้อ่านไม่อยากรวหนังสือแม้เพียงสักนาที

บทสรุป

หนังสือเรื่องนี้เป็นกรรวบรวมเรื่องสั้นเชิงเล่าเรื่องจากประสบการณ์จริงของผู้เขียน คือ สุธา มูรติ โดยตีพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2549 มีจำนวน 25 เรื่อง สุธาเขียนหนังสือจำนวนมาก ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาถิ่นนาตะ เธอได้รับรางวัลมากมายจากผลงานการเขียนหนังสือและผลงานนักสังคมสงเคราะห์ จากความเป็นนักสงเคราะห์นี่เองทำให้เธอได้พบเจอผู้คนหลากหลายชนชั้น ตั้งแต่ยากจนและมีฐานะร่ำรวย มีการศึกษาและไม่ได้รับการศึกษา อาชีพหาเช้ากินค่ำจนถึงเจ้าของบริษัท การพบเจอผู้คนที่หลากหลายทำให้เธอได้เรียนรู้ความคิด นิสัยใจคอของผู้คนเหล่านั้น ความหลากหลายของชนชั้น ความคิดเห็นมากมายจากการพบปะสนทนากับผู้คนที่หลากหลายทางภาษา ทำให้เธอมีมุมมองที่กว้างไกล เยือกเย็น สุขุมลุ่มลึก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวัตถุดิบชั้นเยี่ยมที่เธอนำมาเล่ารวบรวมเป็นผลงาน ซึ่งถือเป็นข้อเด่นของหนังสือเล่มนี้ นอกเหนือจากนี้ ผลงานการเขียนหนังสือของเธอไม่ได้เป็นเพียงแต่เรื่องเล่าให้สีกแต่จบเท่านั้น ภายใต้ภาษาของตัวหนังสือที่ถูกกลั่นกรองออกมา มีเงาแห่งอรรถรสของการใช้ภาษาซุกซ่อนอยู่ ไม่ว่าจะเป็นมุมมองด้านการใช้ภาษา วัฒนธรรม สังคมชีวิต ปรัชญา ศาสนาและความเชื่อ ซึ่งสะท้อนน้ำเสียง อารมณ์และความรู้สึกที่ซุกซ่อนรอคอยให้ผู้อ่านได้ค่อย ๆ อ่านตีความ พินิจพิจารณา สืบค้นหาความจริงภายใต้การใช้กลวิธีทางภาษาในการเล่าเรื่องอย่างพิถีพิถัน น่าติดตามตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย นับเป็นข้อเด่นอีกอย่างหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ที่มีความน่าสนใจและน่าอ่านเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนข้อด้อยของหนังสือเล่มนี้พบว่า เนื้อหาของแต่ละเรื่องมีความสั้นและยาวไม่สม่ำเสมอ บางเรื่องมีเนื้อหาค่อนข้างยาวมาก บางเรื่องค่อนข้างสั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพรวมของหนังสือทั้งเล่มอาจพบว่า ข้อด้อยดังกล่าวนี้เป็นเพียงจุดเล็กที่ไม่ได้ทำให้ความเข้มข้นของเนื้อหาที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อความให้ผู้อ่านได้รับรู้และร่วมเดินทางผจญภัยในรูปแบบของตัวหนังสือกับผู้เขียนได้ขาดอรรถรสแต่อย่างใด

เอกสารอ้างอิง

- Farook, F. (6 January 2014). *"I Watched 365 Films in One Year" – Sudha Murthy*. Retrieved November 21, 2021, from <http://www.filmfare.com/interviews/i-watched-365-films-in-one-year-sudha-murthy-5083.html>
- Mudde, R. (1 December 2016). *Sudha Murthy- An Iconic Women, Philanthropist, and Author*. Retrieved November 21, 2021, from <https://www.karnataka.com/personalities/sudha-murthy/>
- Murthy, N. (August 2000). *Narayanan Murthy Saying 'Bout His Dear Wife*. Retrieved November 21, 2021, from <http://nipun.servicespace.org/inspire/infosys.html>
- Murty, S. (2006). *The Old Man and His God: Discovering the Spirit of India*. India: Penguin Books.
- The Hindu. (22 March 2012). *Honorary Doctorates for Seven Eminent Personalities*. Retrieved November 21, 2021, from <https://www.thehindu.com/todays-paper/tp-national/tp-tamilnadu/honorary-doctorates-for-seven-eminant-personalities/article3070500.ece>
- Times of India. (14 March 2010). *Indiaspeak: English is Our 2nd Language*. Retrieved November 21, 2021, from <https://timesofindia.indiatimes.com/india/Indiaspeak-English-is-our-2nd-language/articleshow/5680962.cms>

พุทธศาสนวงค์

พระมหาเจริญ กตปญโญ (กระพิล่า)^{1*}, ประทีป พิษทองกลาง²

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา¹,

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา²

Chronicle of Buddhism

Phramaha Charoen Katapañño (Krapila)^{1*}, Prateep Peuchthonglang²

Doctor of Philosophy Program in Buddhism and Philosophy,

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus¹,

Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna²

Article Info

Vol. 1 No. 3 (Sep-Dec 2021)

Book Review

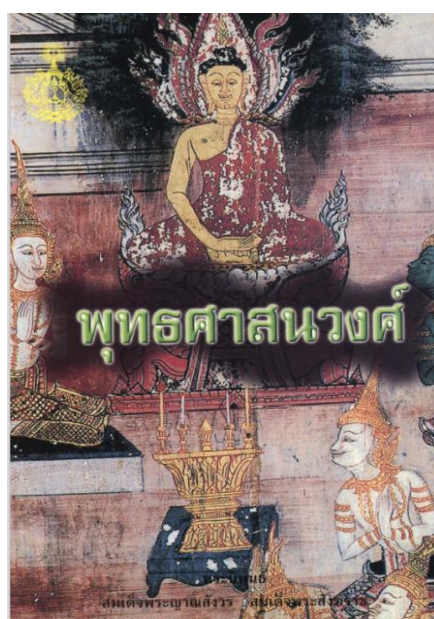
Article History:

Received 23 Sep 2021;

Revised 09 Oct 2021;

Accepted 20 Oct 2021

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน: สมเด็จพระญาณสังวร
(เจริญ สุวฑฺฒโน)

สมเด็จพระสังฆราช

จำนวนหน้า: 123

ปีที่พิมพ์: 2543

ครั้งที่พิมพ์: 3

โรงพิมพ์: มหามกุฏราชวิทยาลัย

Corresponding Author,

E-mail: Charoen4550

@gmail.com*

บทนำ

หนังสือเล่มนี้อธิบายกำเนิดคณะสงฆ์ธรรมยุต โดยพรรณนาสภาพความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะที่ยังทรงผนวชเป็นพระภิกษุ และทรงเป็นต้นวงศ์ของพระสงฆ์คณะธรรมยุต เนื่องจากปัญหาของพระสงฆ์ในสมัยนั้นมีความหย่อนยานในการประพฤติตามพระธรรมวินัย ใส่ใจเฉพาะพระธรรม แต่ถกเถียงในการเทศนาพรรณนาธรรม พระองค์จึงตั้งพระทัยที่จะแสวงหาพระสงฆ์ผู้ทรงคุณด้านพระวินัย สามารถวินิจฉัยข้อพระวินัยที่ทรงกังขาให้กระจ่างได้ กระทั่งได้พบพระสงฆ์รามัญที่มีวัตรปฏิบัติ

นำศรัทธาเลื่อมใส จึงเสด็จเข้าไปศึกษาข้อปฏิบัติพร้อมกับทรงทำทัฬหีกรรม คือ การญัตติใหม่อีกครั้งกับพระสงฆ์ฝ่ายรามัญ รวมถึงฝ่ายลังกาวงศ์

ความสนพระทัยในการศึกษาหาความจริงเพื่อหัตถานแนวคิดของผู้เห็นต่างเกี่ยวกับการอันตรายของพระพุทธศาสนา และทรงนำมาเป็นเครื่องพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติเป็นแบบอย่าง จนมีผู้ให้ความเคารพศรัทธาแล้วเข้ามาร่วมปฏิบัติเป็นจำนวนมาก จนเกิดแบบแผนในข้อวัตรปฏิบัติ โดยมีพระวินัยเป็นข้อรองรับว่า สิ่งที่ยังปฏิบัติกันอยู่จริง เมื่อมีผู้เข้ามาร่วมศึกษาและเป็นสัทธิวิหาริกเป็นจำนวนมาก วงศ์ของคณะธรรมยุตจึงเกิดขึ้นและขยายตัว เพื่อยุติการประพฤติดัวของพระสงฆ์ที่ห่างพระธรรมวินัยในสมัยนั้นซึ่งมีอยู่มาก (อัจฉรา กาญจนมัย, 2523: 144-146) และเพื่อให้พระสงฆ์ที่ต้องการรักษาพระวินัยได้ประพฤติก่อให้เกิดด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงเป็นแรงจูงใจให้เลือกหนังสือเล่มนี้มาวิจารณ์

เนื้อหา

หนังสือเล่มนี้เป็นพระนิพนธ์ในสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก พระองค์ที่ 19 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ภายหลังการสิ้นพระชนม์ทรงได้รับการสถาปนาพระอัฐิเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร (ประกาศเรื่อง สถาปนาสมเด็จพระสังฆราชเจ้า, 2562) พระองค์ได้ทรงนิพนธ์หนังสือที่ให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ตลอดจนความเป็นมาของคณะสงฆ์ธรรมยุตในประเทศไทย หนังสือเล่มนี้มีความหนา 123 หน้า ประกอบด้วย 8 บท ดังนี้

บทที่ 1 ธรรมยุติกนิกาย เป็นเหมือนบทเกริ่นนำของหนังสือ มีเนื้อหาไม่มาก ผู้เขียนได้เล่าถึงประวัติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยย่อว่า ทรงเป็นต้นวงศ์ของพระคณะธรรมยุติกนิกาย เมื่อทรงผนวชมีพระนามในพระพุทธศาสนาว่า วชิรญาณ และอธิบายความหมายคำว่า คณะธรรมยุต คือ คณะที่ประกอบด้วยธรรม คณะที่ประพฤติชอบด้วยธรรม หรือคณะผู้ยุติตามธรรม จุดมุ่งหมายการเกิดของคณะธรรมยุตเพื่อแสวงหาข้อวัตรปฏิบัติที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัย โดยมีการสืบเชื้อสายมาจากพระรามัญนิกาย

ส่วนในท้ายบทได้นำภาพสถานโบราณสถานและโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังทรงผนวช มีทั้งหมด 8 ภาพ ดังนี้ ภาพที่ 1 พระวิหารโพธิลังกา วัดมหาธาตุ บริเวณเดิมเคยเป็นพระตำหนักที่ประทับ ภาพที่ 2 พระตำหนักที่ประทับ ณ วัดราชาธิวาส ภาพที่ 3 พระปั้นหย่าที่ประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ภาพที่ 4 ตราพระมหามงกุฎพระขรรค์รองพาน หน้าบันพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร โปรดให้สร้างขึ้นเมื่อครั้งยังทรงผนวช ภาพที่ 5 พระพุทธรูปหินทราย โปรดให้อัญเชิญมาจากจังหวัดพิษณุโลกเพื่อประดิษฐานในพระอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร ภาพที่ 6 พระเจดีย์ทรงลังกา โปรดให้สร้างขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร ภาพที่ 7 พระเจดีย์เล็กประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในพระเจดีย์ใหญ่ โปรดให้สร้างขึ้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร ภาพที่ 8 พระไพรีพินาศ มีผู้ทูลเกล้าฯ ถวาย ประดิษฐาน ณ วัดบวรนิเวศวิหาร

บทที่ 2 พระราชประวัติ บทนี้มีเนื้อหายาวพอประมาณ ผู้เขียนได้เล่าพระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า พระองค์เป็นพระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 กับสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ประสูติเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2347 ปีชวด เมื่อพระชันษาได้ 14 พรรษา (พ.ศ. 2359) ทรงผนวชเป็นสามเณร ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วเสด็จมาประทับที่วัดมหาธาตุได้ 7 เดือน จึงลาผนวช ต่อมา ปี พ.ศ. 2367 มีพระชันษาครบ 21 พรรษา ได้เสด็จออกผนวชเป็นพระภิกษุ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดารามอีกครั้ง มีสมเด็จพระสังฆราช (ด่อน) วัดมหาธาตุ เป็นพระอุปัชฌาย์ ประทับที่วัดมหาธาตุ 3 วัน แล้วได้เสด็จมาศึกษาวิปัสสนาธุระ ณ วัดสมอราย (วัดราชาธิวาสในปัจจุบัน) หลังทรงผนวชได้ 15 วัน มีเหตุการณ์เศร้าสลดเกิดขึ้น คือ สมเด็จพระบรมชนกนาถเสด็จสวรรคตก่อนสวรรคตก็ไม่ตรัสมอบราชสมบัติให้แก่พระองค์ใด พระราชวงศ์และเสนาบดีจึงทูลถามพระองค์ว่า จะทรง

ครองราชสมบัติหรือจะทรงผนวชอยู่ต่อ เมื่อทรงใคร่ครวญแล้วจึงตรัสตอบว่า จะทรงผนวชต่อไป ราชสมบัติจึงตกเป็นของกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ พระราชโอรสองค์ใหญ่ของสมเด็จพระบรมชนกนาถ เสดวยราชย์เป็นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว

ต่อจากนั้น ผู้เขียนได้พรรณนาถึงเหตุการณ์ตอนเมื่อยังทรงผนวช แสดงให้เห็นถึงความตั้งพระทัยจริงในการศึกษาพระธรรมวินัยทั้งจากพระอาจารย์ผู้สั่งสอนและคัมภีร์พระไตรปิฎก หากเกิดข้อกังขาในสัมมาปฏิบัติ ถามพระอาจารย์ก็ไม่ได้คำตอบที่น่าพอใจ บางครั้งได้คำตอบแต่เพียงว่า พระโบราณาจารย์ได้ปฏิบัติมาเมื่อทรงเปรียบเทียบข้อปฏิบัติจากคัมภีร์พระไตรปิฎกกับความประพฤติของพระสงฆ์แล้ว จึงทรงพระวิตกว่า พระพุทธศาสนาอันตรธานเสียแล้วหรือ จึงเกิดความท้อพระทัยที่จะทรงผนวชต่อไป

ลำดับต่อมา ผู้เขียนได้เขียนถึงความรู้สึกวิริยอุตสาหะของพระวชิรญาณ ในการแสวงหาพระภิกษุที่มีสัมมาปฏิบัติให้ได้ ถึงกับทรงตั้งสัจจาธิฐานให้ได้พบพระภิกษุผู้ตั้งมั่นในพระธรรมวินัยให้ได้ภายใน 3 วัน 7 วัน หากไม่เป็นดังคำอธิฐานพระองค์จะทรงลาผนวช ผ่านไป 3 วัน พระองค์ได้พบกับพระสงฆ์ชาวมอญชื่อว่า พระสุเมธมุนี (ชาย พุทธวัโส) (พงศธร กนกศิลป์ธรรม, 2549: 58; ธรรมะไทย, ม.ป.ป.) ที่สืบเชื้อสายพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ จึงทรงขออุปสมบทใหม่อีกครั้งในนิกาณนี้ จึงกล่าวได้ว่า นิกายธรรมยุตมีต้นวงศ์มาจากลังกาในสายของพระมหินทเถระ

ในบทนี้ยังได้อธิบายวิธีการอุปสมบทของพระสงฆ์ชาวมอญ ประวัติความเป็นมาของนิกายลังกาวงศ์ และการเสด็จมาครองวัดบวรนิเวศวิหารของพระวชิรญาณตามลำดับ ส่วนท้ายบทมีรูปภาพเกี่ยวกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในพื้นที่ที่เชื่อว่า ชาวมอญเดิมเคยอาศัย

บทที่ 3 ศาสนวงศ์พระสงฆ์นิกาณสีมกาลยาณี ในบทนี้ได้อธิบายความเชื่อมโยงกันระหว่างพระพุทธศาสนานิกายสีมกาลยาณีกับนิกายธรรมยุต ในเบื้องต้นได้อธิบายพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับความเป็นมาของคำว่า สีมกาลยาณี โดยเชื่อว่า อยู่ในพื้นที่ของเมืองหงสาวดีด้านทิศตะวันตก ตำบลบ้านโพงโคโยง ได้พบศิลาจารึกเป็นภาษามครและภาษามอญ ใจความพูดถึงประวัติสมณวงศ์ตั้งแต่พระพุทธเจ้าปรินิพพานถึงเหตุการณ์หลังสังคายนาครั้งที่ 3 ที่มีพระมหินทเถระนำพระพุทธศาสนามาประดิษฐานยังเกาะลังกา จนกาลต่อมาได้เกิดแตกแยกออกเป็นนิกายต่าง ๆ

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในลังกาอีกหลายด้าน โดยสรุปพระพุทธศาสนาในลังกาจะมีความเสื่อมความเจริญตามยุคของกษัตริย์ที่ขึ้นปกครอง ยุคกษัตริย์ฝ่ายทมิฬขึ้นครองราชย์พระพุทธศาสนาก็จะมีความเสื่อมหรือถูกทำลาย ส่วนยุคกษัตริย์ฝ่ายสิงหลได้ครองราชย์พระพุทธศาสนาก็จะได้รับการอุปถัมภ์ดูแล มีความเจริญรุ่งเรือง ยุคใดที่เสื่อมมากก็ต้องส่งพระสงฆ์ไปสืบวงศ์พระพุทธศาสนาจากที่อื่นบ้าง ส่วนยุคใดมีความเจริญรุ่งเรืองมาก พระพุทธศาสนาในลังกาก็จะได้รับความนิยม กระทั่งมีพระสงฆ์จากเมืองอื่นเดินทางไปศึกษาและสืบวงศ์มายังเมืองของตน

สรุปแล้วที่มาของคำว่า นิกายสีมกาลยาณี คือ การเกิดหมู่ภิกษุที่ได้รับการอุปสมบทที่อุททุกเขปสีมาในแม่น้ำกาลยาณี ส่วนท้ายของบทนี้มีรูปภาพที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ทั้งในประเทศอินเดีย ประเทศศรีลังกา ประเทศพม่าและประเทศไทย

บทที่ 4 การฟื้นฟูพระพุทธศาสนา ตอน 1 ผู้เขียนต้องการอธิบายให้เห็นความเพียรพยายามในการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้มีความบริสุทธิ์มากที่สุด โดยอาศัยตั้งแต่กระบวนการแรกรับเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ในบทนี้ส่วนมากเป็นการกล่าวถึงการทำสังคายนาพระธรรมวินัยและอธิบายให้เห็นวิวัฒนาการที่เกิดจากการทำสังคายนา โดยเฉพาะการทำสังคายนาครั้งที่ 5 ที่จารึกพระธรรมวินัยลงในคัมภีร์ใบลานเป็นครั้งแรก

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้พรรณนาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลังกา พม่าและไทย โดยอาศัยพระพุทธศาสนา นิกายลังกาวงศ์เป็นมูลเหตุ เพราะแต่ละพื้นที่ต้องการรับพระพุทธศาสนาที่เชื่อว่า มีต้นวงศ์มาจากพระมหินทเถระ จึงเกิดการยอมรับ แลกเปลี่ยนพระสงฆ์เพื่อส่งไปประกาศพระพุทธศาสนาในพื้นที่นั้น ๆ

ส่วนตอนท้ายได้กล่าวถึงการนับการสังคายนาของไทยกับพม่าที่แตกต่างกัน ไทยจะยอมรับการทำสังคายนาที่ชมพูทวีป คือ อินเดีย 3 ครั้ง ลังกา 4 ครั้ง และไทย 2 ครั้ง รวมเป็น 9 ครั้ง ส่วนการนับของพม่ายอมรับในอินเดีย 3 ครั้ง ลังกา 1 ครั้ง และพม่า 2 ครั้ง รวม 6 ครั้ง และท้ายบทมีภาพพระเจดีย์ที่แสดงถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาแบบลังกาที่สร้างขึ้นในประเทศไทยและพม่า

บทที่ 5 พื้นฟูพระพุทธศาสนา ตอน 2 มีเนื้อหาที่ต่อเนื่องจากบทก่อนหน้านี้ ซึ่งเป็นการอธิบายการเดินทางของพระพุทธศาสนา นิกายลังกาวงศ์บนพื้นแผ่นดินไทยในแต่ละยุค โดยเชื่อมโยงกับกลุ่มพระสงฆ์ชาวมอญ ผู้เขียนได้กำหนดแบ่งไว้ 5 ยุค รวมถึงยุคที่พระสงฆ์ไทยเคยเดินทางไปสืบพระพุทธศาสนาจากประเทศศรีลังกา กระทั่งพระพุทธศาสนาในเมืองไทยได้ชื่อว่า นิกายลังกาวงศ์ ต่อมาภายหลังพระพุทธศาสนาในศรีลังกาเสื่อมลง จึงส่งพระสงฆ์มาสืบพระพุทธศาสนาจากประเทศไทย โดยมีพระอุปาสีเป็นหัวหน้าคณะเดินทางไป จึงเกิดเป็นนิกายที่ปรากฏในประเทศศรีลังการปัจจุบัน คือ นิกายสยามวงศ์หรืออุบาลีวงศ์

ตอนท้ายของบทนี้ ผู้เขียนได้อธิบายเหตุผลที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยอมรับและปฏิบัติตามพระสงฆ์ที่มีเชื้อสายมาจากลังกาวงศ์ โดยเฉพาะพระสงฆ์ในนิกายสีมังกัลยาณี ก็เพื่อจะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาให้มีความบริสุทธิ์มากที่สุด และจะได้เป็นแบบอย่างให้กับพระสงฆ์สามเณรในชาติให้เป็นผู้ตั้งอยู่ตามหลักพระธรรมวินัย ลบความเชื่อที่บอกว่า ผู้ที่ประพฤติตามพระธรรมวินัยได้มีแต่พระอริยสงฆ์สาวกสมัยครั้งพุทธกาลเท่านั้น

บทที่ 6 ลักษณะตัดสินสังฆเภท ผู้เขียนได้อธิบายลักษณะของผู้ต้องสังฆเภทที่มีอยู่ 2 อย่าง คือ 1) การมีบุคคลทำให้แตกกัน และ 2) การไม่มีบุคคลทำให้แตกกัน ต่อจากนั้นได้อธิบายลักษณะของผู้ที่สามารถทำสังฆเภทได้ โดยมีพระวินัยเป็นตัวตัดสิน โดยสรุป คือ ต้องเป็นพระภิกษุที่อยู่ร่วมกันตามพระธรรมวินัย และเป็นผู้ไม่ขาดจากความเป็นภิกษุเท่านั้น บุคคลนอกจากนี้ไม่สามารถทำสังฆเภทได้ และอธิบายถึงเจตนาในการทำสังฆเภท คือ เพื่อต้องการให้พระสงฆ์ที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเกิดความแตกแยกกัน และให้เกิดเห็นผิดจากพระธรรมวินัย

ต่อจากนั้น เป็นการแสดงให้เห็นโทษที่เกิดจากทำสังฆเภท และยกตัวอย่างของผู้ที่ทำสังฆเภทในสมัยครั้งพุทธกาล ซึ่งตอนท้ายผู้เขียนได้ยกเหตุการณ์ของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการเกิดนิกายธรรมยุต ไม่ใช่เกิดขึ้นเพื่อทำสงฆ์ให้แตกกัน เพราะเจตนาของพระองค์ก็เพื่อต้องการให้พระสงฆ์ประพฤติตามพระธรรมวินัย ไม่ใช่เหตุของการทำลายพระธรรมวินัย

บทที่ 7 การประดิษฐานของคณะธรรมยุต บทนี้ผู้เขียนได้นำหลักฐานมาอ้างอิงเกี่ยวกับจุดกำเนิดของคณะธรรมยุตว่า เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อใด โดยสรุปดังนี้ บางหลักฐานระบุว่า เกิดขึ้นเมื่อครั้งที่พระวชิรญาณทรงอุปสมบทใหม่กับพระสงฆ์ฝ่ายรามัญ บางหลักฐานระบุว่า เกิดขึ้นเมื่อครั้งที่เสด็จมาครองวัดบวรนิเวศวิหาร ขณะที่บางหลักฐานระบุว่า เกิดเป็นคณะธรรมยุตอย่างชัดเจนหลังพระองค์ทรงขึ้นครองราชย์

ต่อจากนั้น ตอนท้ายได้กล่าวถึงรายนามของพระมหาเถระที่เป็นสัทธีวาทริก เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชอยู่ว่า มีใครบ้าง และรูปไหนครองวัดใด ท้ายบทนี้ได้นำรูปภาพของพระมหาเถระที่เป็นต้นวงศ์ของคณะสงฆ์ธรรมยุตและทั้งที่เป็นสัทธีวาทริกและไม่ได้เป็น

บทที่ 8 การปกครองคณะสงฆ์ ในบทสุดท้ายนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงรูปแบบการปกครองของคณะสงฆ์ธรรมยุต โดยมีจุดเริ่มต้นจากอาศัยหลักพระธรรมวินัย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและสงบสุขของทั้ง 2 นิกาย คือ คณะมหานิกายซึ่งเป็นนิกายเดิม และคณะธรรมยุตินิกายซึ่งเป็นนิกายใหม่ การปกครองสมัยแรก คณะ

ธรรมยุตเป็นเหมือนกิ่งหนึ่งของคณะเดิม ต่อมาเกิดพัฒนาการมีผู้ปกครองในคณะของตนเอง จึงแยกคณะออกมาปกครองเป็นเอกเทศเฉพาะตน การเติบโตของคณะธรรมยุตเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การบริหารงานด้านปกครองเป็นไปอย่างเรียบร้อย เหตุผลเพราะได้รับการอุปถัมภ์จากรัชกาลที่ 4 เมื่อครั้งที่ยังทรงผนวชก็ทรงปกครองสงฆ์คณะธรรมยุตเอง หลังจากทรงลาผนวชก็ทรงตั้งสัทธิวิหาริกดูแลคณะสงฆ์ธรรมยุตต่อ โดยเฉพาะตำแหน่งสำคัญ คือ สมเด็จพระสังฆราช ซึ่งเป็นประมุขของสงฆ์ทั้ง 2 ฝ่าย

ตอนท้ายของบทนี้ได้กล่าวถึงธรรมเนียมการปกครองคณะสงฆ์ให้เกิดความสงบสุข โดยอาศัยหลัก 3 ประการ คือ 1. พระปกครองพระ 2. การปกครองให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย 3. การแบ่งการปกครองตามสังวาส (ธรรมวินัยเป็นเครื่องอยู่ร่วมกัน) หรือลัทธิวินายก

บทวิจารณ์

ภาพรวมของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้มีความหนาไม่มากนัก เนื้อหามีความชัดเจนถึงเจตนาและสามารถอธิบายที่มาของคณะธรรมยุต ซึ่งหมายถึง หมู่พระผู้ประกอบด้วยธรรม (พระอมรโมลี, ม.ป.ป.: 9) ตามแนวทางประวัติศาสตร์ มีหลักฐานอ้างอิงเพื่อเป็นเครื่องยืนยันประกอบการอธิบาย แสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เขียนว่า ได้ศึกษาข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประกอบ รวมถึงหลักฐานจากคัมภีร์พระไตรปิฎกซึ่งเป็นหลักฐานชั้นต้น และเป็นการแสดงให้เห็นถึงเจตนาในการเกิดขึ้นของคณะสงฆ์ธรรมยุต เชื่อสายของวงศ์ธรรมยุตก็เป็นประวัติศาสตร์ที่ผู้เขียนนำเสนอได้อย่างน่าสนใจ ภาพรวมของหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์เห็นว่า เป็นหนังสือที่ทรงคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง และเป็นหนังสือที่ควรนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้

จุดเด่นของหนังสือ

ประการที่ 1 หนังสือมีความหนาไม่มากเหมาะสำหรับการถือพกพา ภาพปกมีความสวยงามเพราะเป็นภาพถ่ายจากภาพวาดที่มีลักษณะความเก่า เป็นภาพพระพุทธเจ้ากับเหล่าเทวดา นอกจากนี้ ตัวหนังสือยังมีขนาดที่อ่านได้สบายสายตา

ประการที่ 2 การตั้งชื่อหัวข้อมีความเหมาะสมกับเนื้อหา ใช้ศัพท์ที่ผสมคำกับภาษาบาลีบ้างเพื่อให้เกิดความสวยงามทางด้านภาษา

ประการที่ 3 เนื้อหามีการเรียบเรียงตามลำดับเพื่ออธิบายให้เห็นวิวัฒนาการของคณะธรรมยุตว่ามาจากไหน โดยเฉพาะต้นวงศ์ของคณะธรรมยุต จึงเป็นเหมือนการเล่าประวัติศาสตร์ที่เรียบเรียงเหตุการณ์ได้อย่างน่าสนใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดความอยากอ่านในบทต่อ ๆ ไป เพื่อจะได้รู้เนื้อหาที่อ่านก่อนหน้านี้มาประติดประต่อกันให้เห็นเป็นภาพที่กว้างขึ้น เพราะประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาที่น่าสนใจมีความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลังกา แม้กระทั่งชนชาติมอญซึ่งเคยเป็นกลุ่มคนที่มีความเข้มแข็งด้านการปกครองและธำรงรักษาพระพุทธศาสนา

ประการที่ 4 หนังสือเล่มนี้ชี้ให้เห็นสภาพของพระพุทธศาสนา ทั้งด้านความเสื่อมและความเจริญในแต่ละยุค โดยมุ่งไปที่ตัวบุคคลไม่ใช่ศาสนวัตถุ เหมือนเป็นนัยให้รู้ว่า พระธรรมวินัยต้องอาศัยบุคคลพระพุทธศาสนาจึงจะมีความบริสุทธิ์และมีอายุยืน ซึ่งต่างกับกระแสความศรัทธาในยุคปัจจุบันที่เน้นสร้างวัตถุมากกว่าบุคคล จึงทำให้วัดในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น แต่นักบวชในพระพุทธศาสนากลับลดน้อยลง

ประการที่ 5 เนื้อหาภาคประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพระพุทธศาสนา เพราะทั้ง 2 ฝ่ายต้องอาศัยซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในยุคที่ปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในฐานะคนกลาง คือ พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นตัวแทนความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปกครองกับชนชั้นใต้ปกครอง แต่ที่น่าสนใจ คือ ชนชั้นปกครองปรับตัวเองเป็นคนกลาง จึงทำให้สถานการณ์พระพุทธศาสนามีบทบาทกับทุกชนชั้น แม้ในยุคปัจจุบันการปกครองของสังคมไทยจะเปลี่ยนไป แต่พระสงฆ์ก็ยังทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์ให้กับคนในสังคมเพื่อลดความขัดแย้ง สร้างความสามัคคี และเป็นแบบอย่างในการเสียสละเพื่อสาธารณประโยชน์ เช่น การสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล หรือการช่วยเหลือในช่วงที่ชาวบ้านลำบาก ซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาเป็นของคนรวย ทำบุญผ่านพระสงฆ์ ลงบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณชน

ฉะนั้น เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์บางส่วนในหนังสือเล่มนี้ อาจจะไม่เคยมีปรากฏในที่ใด ใครที่มีความสนใจในประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาควรหามาอ่านเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้อ่านจะสามารถวิเคราะห์ถึงจุดร่วมและจุดต่างของการเกิดนิกายได้ และจะเป็นประโยชน์ต่อการร่วมกันดูแลพระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง โดยมองข้ามความแตกต่างด้านนิกายเชิงสัญลักษณ์ แต่ให้ยึดพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นจุดร่วม ดีกว่าการนำความแตกต่างมาเป็นประเด็นของความแตกแยก ซึ่งมีแต่จะทำให้พระพุทธศาสนาถึงกาลอวสานและอันตรายอันไปจากสังคมไทย

จุดด้อยของหนังสือ

ประการที่ 1 รูปเล่มของหนังสือมีขนาดใหญ่ หากทำเป็นหนังสือเล่มเล็กเหมือนหนังสืออ่านเล่นทั่วไป จะเป็นหนังสือที่สามารถพกพาไปอ่านได้ทุกที่และพกพาได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ประการที่ 2 ภาษาที่ใช้ในการเขียนจะมีคำราชาศัพท์จำนวนมาก บางศัพท์ก็อ่านยากและเข้าใจความหมายได้ยาก เช่น สมเด็จพระบรมชนกนาถ หรือพระนามของกษัตริย์ หรือชื่อของพระมหาเถระแต่ละรูป จะมีความยากในการอ่าน เช่น พระสมุทมนี พระโณมนี พระภัทรมุขมนี รวมทั้งภาษาบาลีที่มีความยากสำหรับผู้ที่ไม่เคยศึกษาภาษาบาลีมาก่อน แต่ส่วนมากผู้เขียนจะอธิบายความหมายของศัพท์นั้น ๆ ไว้ด้วย

ประการที่ 3 เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ที่มีศักราชปรากฏ บางครั้งไม่ระบุว่าเป็นศักราชอะไร จึงทำให้ผู้อ่านเกิดความสงสัย เช่น หน้าที่ 25 ข้อความว่า “ครั้นถึงวัน 15๓ 4 ปิณธุ เอกศก มีพระสงฆ์ลังกาวงศ์” หรือ หน้าที่ 98-99 ข้อความว่า “ครั้นถึงศักราช 1198 ปวอก อัฐศก” เป็นต้น ซึ่งไม่ได้ระบุศักราชเอาไว้ แต่ผู้เขียนก็ได้บอกปีพุทธศักราชกำกับไว้ต่อท้าย

ประการที่ 4 หนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์มาแล้ว 21 ปี ข้อมูลที่มีจึงขาดความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของพระพุทธศาสนา กอปรกับเนื้อหาในหนังสือถือว่า มีจำนวนน้อย จึงควรต่อยอดด้วยการเพิ่มเนื้อหาภาคประวัติศาสตร์ในห้วงเวลาที่หายไป เพื่อแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของพระพุทธศาสนาว่า เป็นไปในด้านเสื่อมหรือด้านเจริญ จะได้ติดตามการสถาปนาธรรมยุตินิกายว่า แท้จริงแล้วการเกิดขึ้นของนิกายนี้ทำให้สังคมสงฆ์แตกแยกกันจริงหรือไม่

ประการที่ 5 เนื้อหาของหนังสือ ในอีกมุมหนึ่งอาจมองว่า เป็นการเขียนขึ้นเพื่อแก้ต่างเรื่องการสถาปนาคณะธรรมยุตของพระวชิรญาณ โดยยกประเด็นความเป็นมาของคณะสงฆ์และจบด้วยเรื่องเหตุแห่งสังฆเภทตามหลักพระธรรมวินัย จึงเป็นเหมือนปมความสงสัยว่า เป็นสังฆเภทจริงหรือไม่ เนื่องจากสังคมสงฆ์มักมีประเด็นความขัดแย้งเกี่ยวกับพระธรรมวินัยบ่อยครั้ง แม้ในยุคปัจจุบันก็ยังมีอยู่เนื่อง ๆ เหตุการณ์ในเรื่องนี้จึงเป็นอุทาหรณ์แก่พระสงฆ์ในยุคปัจจุบันว่า การตัดสินใจหรืออคติความทางพระพุทธศาสนา ควรยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นใหญ่มากกว่ากฎอื่นใด เพราะพระธรรมวินัยเป็นใหญ่สำหรับพระสงฆ์เสมอ

บทสรุป

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้ในแนวประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาและที่มาของคณะธรรมยุต ซึ่งเกิดขึ้นโดยบุคคลสำคัญที่เป็นพระราชวงศ์ของไทย แต่มีความสนใจพระทัยในหลักพระธรรมวินัย

กระทั่งได้สละราชสมบัติที่ควรจะได้ เพื่อเสด็จออกผนวชต่อไปอย่างไม่มีกำหนด หากเหตุการณ์บ้านเมืองไม่ขาดผู้นำในขณะนั้น รัชกาลที่ 4 อาจทรงปลงพระทัยสืบทอดพระชนมในร่มกาสาวพัสตร์นี้ก็ได้ ทรงเห็นเหตุที่พระสงฆ์ดำรงเพศไม่ตั้งอยู่ตามหลักของพระธรรมวินัย จึงทรงไฟที่จะแสวงหาพระผู้มีสัมมาปฏิบัติ เมื่อได้พบดังสมพระทัยจึงได้เริ่มปฏิรูปพระพุทธศาสนา (พงศธร กนกศิลป์ธรรม, 2549: 72-73) โดยเริ่มต้นจากศาสนบุคคลคือ ผู้ที่เป็นนักบวชให้เป็นผู้มีสัมมาปฏิบัติให้ได้ จึงกลายเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดคณะสงฆ์ธรรมยุต

เนื่องจากต้นกำเนิดพระพุทธศาสนาไม่ได้เกิดขึ้นบนพื้นแผ่นดินไทย หากแต่เกิดในประเทศอินเดียที่อยู่ไกลจากประเทศไทย ผู้คนมีอุปนิสัย วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน เมื่อพระพุทธศาสนาเดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทย การทำความเข้าใจในบริบทความเป็นพระพุทธศาสนาจึงเป็นสิ่งยาก กอปรกับพระพุทธศาสนามีอายุกาลที่ผ่านมาอย่างยาวนาน ปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธจึงเป็นเหตุให้เสื่อม เพราะความไม่เข้าใจในหลักของพระพุทธศาสนา การเกิดขึ้นของคณะสงฆ์ธรรมยุตก็เพื่อสร้างความเข้าใจและวางแนวปฏิบัติให้มีความถูกต้องมากที่สุด หรือจะนับว่า เป็นการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในอีกลักษณะหนึ่งก็ได้ ฉะนั้น การก่อเกิดของคณะธรรมยุตหาใช่เป็นการทำสงฆ์ให้แตกกัน แต่เป็นการเสริมสร้างพระพุทธศาสนาบนพื้นแผ่นดินไทยให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ดังท้ายเรื่องของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้กล่าวไว้ว่า “การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา มิใช่อยู่ที่การพยายามเพื่อรวมนิกายสงฆ์ แต่อยู่ที่การพยายามให้สงฆ์ทุกนิกายตั้งอยู่ในพระธรรมวินัย ส่วนการรวมกันนั้น เมื่อตีเสมอกันหรือเสื่อมเสมอกัน ก็รวมกันเข้าได้เอง”

จากประเด็นนี้ จะเห็นได้ว่า การสร้างความแตกต่างไม่ใช่เพื่อความแตกแยก เพราะเป็นความแตกต่างที่มีความสร้างสรรค์ และเป็นสิ่งที่สร้างความงดงามให้กับวงศ์ของคณะสงฆ์ นอกจากนี้ ยังแสดงออกถึงความใจกว้างที่สามารถยอมรับความคิดที่แตกต่างได้ โดยวางอยู่บนพื้นฐานของหลักพระธรรมวินัย เหมือนการให้ความเคารพในพระศาสดา ในฐานะที่เป็นชาวพุทธหรือศากยบุตรเหมือนกัน จึงเป็นแง่คิดให้กับคนในทุกสังคมได้รู้จักยอมรับความคิดของผู้อื่น แม้เขาจะคิดต่างจากเรา อย่างน้อยก็รับฟังเพื่อจะได้ยินสิ่งใหม่จากเขาก็เป็นได้

เอกสารอ้างอิง

- ธรรมะไทย. (ม.ป.ป.). *นิกายคณะสงฆ์ไทย*. สืบค้นเมื่อ 7 ตุลาคม 2564, จาก <http://www.dhammadownload.org/thailand/sects.php>
- ประกาศเรื่อง สถาปนาสมเด็จพระสังฆราชเจ้า. (28 กรกฎาคม 2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 40 ข*. หน้า 1-3.
- พงศธร กนกศิลป์ธรรม. (2549). พระวชิรญาณกับการปฏิรูปพระพุทธศาสนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 13 (1), 48-77.
- พระอมรโมลี. (ม.ป.ป.). *การปกครองคณะสงฆ์โดยย่อและประวัติคณะธรรมยุตติกาโดยย่อ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) สมเด็จพระสังฆราช. (2543). *พุทธศาสนวงศ์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- อัจฉรา กาญจนนัย. (2523). *การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2394)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์

วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่วิทยาลัยกาญจนบุรี ศรีโพธิ์บุลย์ เปิดสอนและมีความสัมพันธ์ ได้แก่ (1) พระพุทธศาสนาและปรัชญา (2) วิปัสสนาภาวนา (3) รัฐประศาสนศาสตร์ และรัฐศาสตร์ รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้ พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีโพธิ์บุลย์ และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการการเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความและไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์

2.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น การตั้งสมมติฐานหรือการกำหนดปัญหาที่สมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัย หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

2.3 บทความปริทรรศน์ (Review Article) งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.4 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระให้เห็นคุณค่าของหนังสือ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องกล่าวถึงรายละเอียดของหนังสืออันประกอบด้วยชื่อผู้เขียน จำนวนหน้า ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์และสถานที่พิมพ์ให้ชัดเจน

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

3.1 ต้นฉบับบทความ ต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า โดยระบุหมายเลขหน้าไว้ด้านบนขวา ด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ห่างจากขอบกระดาษด้านบนและขอบด้านขวา 0.5 นิ้ว การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวธรรมดา ขนาด 14 pt. เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

3.2 ชื่อเรื่อง ต้องมีภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ตัวหนา) และภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ตัวหนา) พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3.3 ชื่อผู้เขียน หน่วยงานสังกัดและอีเมล โดยชื่อผู้เขียนต้องระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษตัวหนา ด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ส่วนหน่วยงานสังกัดระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตัวธรรมดาด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. และอีเมลของผู้เขียนหลักสำหรับติดต่อให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ทั้งหมดให้จัดชิดขอบด้านขวา ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 1 ราย ให้ใส่ตัวเลขเป็นตัวยก ท้ายชื่อผู้เขียนและชื่อหน่วยงานสังกัดให้ตรงกัน และในกรณีที่บทความเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตรการศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

กรณีผู้เขียนสังกัดเดียวกัน ไม่ต้องใส่เลขยกที่หน่วยงานสังกัด เช่น

นเรศ ชมพูนุท¹, อุไร ธาณี²

Naret Chomphunut¹, Urai Thani²

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Corresponding Author, E-mail: naret_chomphunut@gmail.com

กรณีผู้เขียนสังกัดต่างกัน ให้ใส่เลขยกแต่ละคนให้ชัดเจน เช่น

นเรศ ชมพูนุท¹, อุไร ธาณี²

Naret Chomphunut¹, Urai Thani²

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย¹, โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย²

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University¹,

Kanchananukroh School²

Corresponding Author, E-mail: naret_chomphunut@gmail.com

หมายเหตุ: หากบทความเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาให้ใช้คำว่า “หลักสูตร... สาขาวิชา... คณะ... มหาวิทยาลัย..” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แทนหน่วยงานสังกัดที่ระบุข้างต้น เช่น

นเรศ ชมพูนุท¹, อุไร ธาณี²

Naret Chomphunut¹, Urai Thani²

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy Program in Buddhist Studies, Graduate School,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author, E-mail: naret_chomphunut@gmail.com

3.4 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษาไทยไม่เกิน 350 คำ

3.5 คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

3.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หัวข้อรองเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 0.5 นิ้ว (เริ่มพิมพ์ตัวที่ 6) พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. และหัวข้อย่อยใช้ตัวธรรมดา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ทั้งหัวข้อรองและหัวข้อย่อยควรพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์ระหว่างบรรทัด แบบ Before 6 pt. และ After 6 pt.

3.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) สำหรับการวงเล็บภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำควรเป็นตัวใหญ่ เช่น Student-centered Learning

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับ ดังนี้ (รวมผู้เขียนทั้งหมด ไม่เกิน 5 คน)

1. บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยและองค์ความรู้จากการวิจัย โดยสรุปให้สั้นและกระชับความ
2. บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด
3. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับข้อ
4. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแผนการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิก็ได้
6. อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด พร้อมระบุองค์ความรู้จากการวิจัย
7. บทสรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
8. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาบทความเท่านั้น โดยใช้การอ้างอิงระบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับ ดังนี้ (รวมผู้เขียนทั้งหมด ไม่เกิน 3 คน)

1. บทคัดย่อ (Abstract)
2. บทนำ (Introduction)
3. เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและระบุองค์ความรู้ใหม่
4. บทสรุป (Conclusion)

5. เอกสารอ้างอิง (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

บทความปริทรรศน์ (Review Article) ให้เรียงลำดับ ดังนี้

1. บทคัดย่อ (Abstract)
2. บทนำ (Introduction)
3. เนื้อเรื่อง (Content)
4. บทวิจารณ์ (Discussion)
5. บทสรุป (Conclusion)
6. เอกสารอ้างอิง (References)

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ให้เรียงลำดับ ดังนี้

1. บทนำ (Introduction)
2. เนื้อหา (Content)
3. บทวิจารณ์ (Discussion)
4. บทสรุป (Conclusion)
5. เอกสารอ้างอิง (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) หรือระบบนาม-ปี โดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้แต่ง ปีที่ตีพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง ท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่ม ชื่อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 16: 282-283)	(พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 16: 256-320)
---	--

2. ผู้แต่ง 1 ราย (ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วิทยานิพนธ์ สัมภาษณ์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น) ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่ง แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง (ถ้ามี) เช่น

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, 2554: 44)

3. ผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสอง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระมหาสุทิตย์ อาภากร และเขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553: 44)

หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น

(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548: 8; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554: 44)

4. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งคนแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, 2548: 55)

ทั้งนี้ หากเป็นการอ้างอิงด้วยการสรุปความหรือเอกสารที่ไม่มีเลขหน้า ไม่ต้องใส่เลขหน้า เช่น

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, 2554)

(พระมหาสุทิตย์ อาภากร และเขมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553)

(พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, 2548)

(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่ง 1 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น

(Keown, 2003: 4)

2. ถ้ามีผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง 2 ราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าทีนำมาอ้างอิง เช่น

(Hersey & Blanchard, 2000: 3)

และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น

(Keown, 2003: 4; Hersey & Blanchard, 2000: 3)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al. ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น

(Kaiser, et al., 2008: 55)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นบริษัทหรือสำนักพิมพ์ให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ให้ใช้ “21 เซ็นจูรี”
2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ใช้ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”
3. กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4.2 เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ตัวอย่าง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka Vol. 1*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

กรณีผู้แต่ง 1 ราย (หากเป็นภาคภาษาอังกฤษให้เขียนนามสกุลไว้หน้า ตามด้วยชื่อ) เช่น
พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิษณุไทย ออฟเซต.
Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.

กรณีผู้แต่ง 2 ราย (ให้ใช้คำว่า “และ” หรือ “and” เป็นคำเชื่อม) เช่น

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Participatory Democracy*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Techniques and Procedures for Developing*. London: California Sage Publications.

กรณีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย (ให้ใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “et al.” ต่อท้ายชื่อผู้แต่งคนแรก) เช่น
สุขุม นวลสกุล และคณะ. (2550). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
Snyder, C. R., et al. (2011). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications Inc.

กรณีมีทั้งผู้แต่งและผู้แปลหรือบรรณาธิการ (ให้เขียนชื่อผู้แต่งไว้หน้า ชื่อผู้แปลหรือบรรณาธิการเขียนไว้หลัง ชื่อเรื่อง ตามด้วยวงเล็บว่า (ผู้แปล) หรือ (บรรณาธิการ) สำหรับภาษาไทย และ (tran.) หรือ (ed.) สำหรับภาษาอังกฤษกรณี 1 คน หรือ (trans.) หรือ (eds.) กรณี 2 คนขึ้นไป) เช่น
เจมส์ แอล เครย์ตัน. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (ผู้แปล). ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภักดิ์ ออฟเซ็ท.
Hylton, P. (2001). *Blackwell Companions to Philosophy: A Companion to Analytic Philosophy*. Martinich, A. P. and Sosa, D. (eds.). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
Lyotard, J. F. (1984). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Bennington, G. and Massumi, B. (trans.). Minneapolis: The University of Minnesota Press.
Wittgenstein, L. (1967). *Philosophical Investigations*, 3rd ed. Anscombe, G. E. M. (tran.). Oxford: Basil Blackwell Ltd.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง/เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ดีพิมพ์./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปรีดี หงส์ สัติน และอัมพร หมาดเด็น. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร: Illuminations Editions.
Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., et al. (eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่ (ฉบับที่)./เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ดีพิมพ์. (บทความที่มี DOI ให้ใส่ DOI ไว้ตอนท้าย)

ตัวอย่าง

ประยงค์ จันทรแดง. (2563). พระภิกษุสามเณรควรเรียนวิชาทางโลกหรือไม่. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 5 (1), 123-137.
Piaget, J. (1972). Intellectual Evolution for Adolescence to Adulthood. *Human Development*. 15, 1-12. DOI:10.1159/000271225

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อสารานุกรม./ เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

สนธิ อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science Fiction. In *The Encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า. (กรณีภาษาอังกฤษที่มีหลายหน้า ให้ใช้คำว่า pp. แทน p.)

ตัวอย่าง

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนเสื้อสีเหลือง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

Chetchotiros, N. and Yonpiam, Ch. (16 May 2019). PPRP Faces Major Coalition Sang. *Bangkok Post*, p. 1.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ ชื่อวิทยานิพนธ์./ ระดับวิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์/ หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

Tyrone, R. (2007). *Effects of Upland Timber Harvest and Road Construction on Headwater Stream Fish Assemblages in a Southeastern Forest*. (Master's Thesis). Texas State University. San Marcos, Texas.

Lim, H. L. (2018). *Contemporary Buddhism: Introduction into Thich Nhat Hanh's Teaching*. (Doctoral Dissertation). Mahidol University. Nakhon Pathom.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์)./ ตำแหน่ง./ สัมภาษณ์./ วันที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2558). อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

Interviewee A. (2019). Student at Faculty of Buddhism, MCU. *Interview*. 1 March.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี,/จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณฺโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

(10) การสัมมนา/ประชุมวิชาการ

ผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./การสัมมนาหรือประชุม./หน่วยงานที่จัด./วันเดือนที่จัด./หน้าที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระครูวรธรรมวิฑูรย์ และคณะ. (2561). เปรียบเทียบหลักอุเบกขาธรรมในพระพุทธศาสนาและหฺวู่-เว่ยในเต๋า. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561 เรื่อง “การวิจัยทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (The Research on Buddhism for Sustainable Development)*. วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วันที่ 20 มีนาคม. หน้า 119-129.

การให้เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงให้ปฏิบัติ ดังนี้ 1) เรียงตามลำดับพยัญชนะ ก-ฮ หากซ้ำอักษรให้เรียงตามสระตัว 2) หากซ้ำชื่อผู้แต่งให้เรียงตามลำดับ พ.ศ. โดยเรียง พ.ศ. ที่น้อยสุดไว้หน้า ส่วนเอกสารอ้างอิงที่ซ้ำซึ่งเรียงไว้หลัง ให้เขียนเส้นประแทน โดยมีความยาวเท่าย่อหน้า 3) เรียงลำดับเอกสารภาคภาษาไทยก่อน จากนั้นจึงเป็นภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งเรียงตามอักษร A-Z หากซ้ำอักษรให้เรียงตามสระ และหากชื่อผู้แต่งที่ซ้ำกันให้เรียงตามลำดับ ค.ศ. จากนั้นย่อไปหากเหมือนภาคภาษาไทย

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

โกนิญฐ์ ศรีทอง. (2558). *การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาชุมชน*. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จรูญ รัตนกาล. (2556). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสามัคคี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. รายงานการวิจัย. กองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). *ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: ปกเกล้า.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *โลกทัศน์ชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 12*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 12*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก*. หน้า 1-90.
- Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., et al. (eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.
- Boo, E. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*, Vol. 1 and 2. Washington, D.C.: World Wildlife Fund.
- _____. (1991). Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management. In *Nature Tourism Managing for the Environment*. Washington, D.C.: Island Press.
- Hylton, P. (2001). *Blackwell Companions to Philosophy: A Companion to Analytic Philosophy*. Martinich, A. P. and Sosa, D. (eds.). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Keown, D. (1995). *Are There "Human Right" in Buddhism*. London: University of London.
- Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*. 6 (5), 25-28.
- Snyder, C. R., et al. (2011). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications Inc.
- Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Techniques and Procedures for Developing*. London: California Sage Publications.

5. การส่งบทความต้นฉบับ

5.1 การเตรียมเอกสารต้นฉบับประกอบด้วย

1. ต้นฉบับที่เป็นไฟล์ *.doc ของ Microsoft Word โปรดดูรายละเอียดที่ระบุในรูปแบบข้างต้น
2. กรอกแบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ (ใบสมัคร) ให้ถูกต้องและชัดเจน

5.2 การจัดส่งต้นฉบับ

ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ “วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์” ตามลิงก์ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Kanchana-editor/index> หากผู้เขียนยังไม่มีบัญชีของระบบ ThaiJO ต้องลงทะเบียน (Register) ในระบบวารสารก่อน จากนั้นเข้าสู่ระบบ (Login) เพื่อส่งบทความต้นฉบับและแนบไฟล์แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์มาให้เรียบร้อย (หรือกรอกใบสมัครทาง Google Form)

6. การพิจารณาบทความเบื้องต้นของกองบรรณาธิการ

บทความต้นฉบับต้องจัดในรูปแบบไฟล์ *.doc ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 8-15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้นใน 2 ด้าน คือ 1) ความถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร 2) ขอบข่ายเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจะส่งกลับไปให้ผู้เขียนแก้ไข ถ้าผ่าน จะเข้าสู่การพิจารณากลั่นกรองของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 ท่าน เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลอย่างไร จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบต่อไป

7. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้พิจารณากลั่นกรองบทความมีความเห็นว่า ควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่บทความไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และรูปแบบของวารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หากบทความใดได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์จากวารสาร (เฉพาะผู้แจ้งความประสงค์เท่านั้น)

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์
วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....

ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ.....

ประเภทบทความ

☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความปริทรรศน์ ☐ บทความวิจารณ์หนังสือ

ชื่อบทความ

(ภาษาไทย
.....
.....

(English)
.....
.....

ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) *บทความวิจัย ไม่เกิน 4 ท่าน, บทความประเภทอื่น ไม่เกิน 2 ท่าน*

1.

2.

3.

4.

หน่วยงานและที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก
.....
.....

โทรศัพท์ E-mail LINE ID.....

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ โดยยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิ์พิจารณา ตรวจสอบต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร และขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีโพนบูลย์ ในกรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

ลงชื่อ.....ผู้เขียน

(.....)

ชื่อบทความภาษาไทย (TH SarabunPSK 16 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 16 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (14 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³
 ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³
 ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)¹, ², ³
 ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)¹, ², ³
 อีเมลของผู้เขียนหลัก(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)
 เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(บทคัดย่อไม่เกิน 350 คำ).....
 (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

คำสำคัญ (16 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

Abstract (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

Keywords (16 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

บทนำ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

วัตถุประสงค์การวิจัย (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

1..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
 2.....
 3.....

ระเบียบวิธีวิจัย (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

ผลการวิจัย (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

อภิปรายผล (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

องค์ความรู้จากการวิจัย (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

บทสรุป (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เอกสารอ้างอิง (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

ชื่อบทความภาษาไทย (TH SarabunPSK 16 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 16 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (14 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)¹, ², ³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)¹, ², ³

อีเมลของผู้เขียนหลัก(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(บทคัดย่อไม่เกิน 350 คำ).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

คำสำคัญ (16 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ) (การจัด

ระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

Abstract (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

Keywords (16 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ) (การจัด

ระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

บทนำ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....
เนื้อเรื่อง (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
องค์ความรู้ใหม่ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

บทสรุป (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อบทความ (TH SarabunPSK 16 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 16 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (14 pt. ตัวหนา)

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวหนา)

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)

อีเมลของผู้เขียนหลัก(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(บทคัดย่อไม่เกิน 350 คำ).....
..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ (16 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

Abstract (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....
.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords (16 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

บทนำ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....
.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เนื้อเรื่อง (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บทวิจารณ์ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บทสรุป (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

ชื่อเรื่อง (TH SarabunPSK 16 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 16 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (14 pt. ตัวหนา)

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวหนา)

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)

อีเมลของผู้เขียนหลัก(ที่ติดต่อได้) (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน:

จำนวนหน้า:

ปีที่พิมพ์:

ครั้งที่พิมพ์:

สถานที่พิมพ์:

ภาพหน้าปกหนังสือ

เว้น 1 บรรทัด

บทนำ (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

เอกสารอ้างอิง (16 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt. และ After 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

.....

วารสาร มจร กาญจนบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์กาญจนบุรี ศรีไพบูลย์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Kanchanaburi Sripaibool Buddhist College

227 ตำบลบ้านไร่ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 71000

โทรศัพท์: 034 51 6050

โทรสาร: 034 51 6505

E-mail: muckanjournal@gmail.com

www.https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Kanchana-editor/index

การที่จะเป็น นักเขียนทั่วไปนั้น

แค่มีหัวใจนักปราชญ์ ฟัง
คิด ถาม เขียน แล้วถ่ายทอด
ในสิ่งที่ตนเองรู้ออกมา
ก็สามารถเป็นนักเขียนที่ดี
ได้แล้ว

แต่การเขียนบทความทาง
วิชาการนั้น แค่หัวใจนัก
ปราชญ์ยังไม่เพียงพอ
เราต้องสรุปในสิ่งที่ ฟัง คิด
ถาม เขียน แล้วสังเคราะห์
ออกมาเป็นองค์ความรู้
ที่ชัดเจน โดยไม่ใส่ความคิด
เห็นส่วนตัวลงไป อีกทั้ง
ยังต้องเขียนออกมาให้
ถูกต้องตามรูปแบบของ
สากลนิยมอีกด้วย

พระครูวิโรจน์กาญจนเขต, ดร.

บรรณาธิการบริหาร